

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
«Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

ΜΑΝΤΩΣ ΜΑΥΡΟΓΕΝΟΥΣ 23 - Τ.Κ. 542 49, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΤΕΥΧΟΣ 12ο • Ιούλιος - Αύγουστος - Σεπτέμβριος 2012

Αφιέρωμα στην επέτειο των 100 ετών
από την Απελευθέρωση της Χαλκιδικής (1912 - 2012)

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Περιοδική έκδοση
του Παγχαλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης
«Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»
Έτος ιδρύσεως 1903
Μαντώς Μαυρογένους 23, Τ.Κ. 542 49 Θεσ/νίκη
Τηλ. 2310/323-839, κιν. 6946/470 157, φαξ 2310/326-108
Ηλεκτρ. δ/νση: www.panchalkidikos.gr
E-mail: panchalkidikos@gmail.com,
mkartsioti@gmail.com

Τεύχος 12ο ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2012

Επιτροπή Έκδοσης:

Αυγολούπης Σταύρος, Καθηγητής Αστρονομίας του ΑΠΘ
Καραμίχος Ιωάννης, Φιλόλογος
Καρτσιώτης Μιχαήλ, τ. Εκπαιδευτικός, πρόεδρος του Δ.Σ.
του Παγχαλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης
Κοντογιαννόπουλος Κωνσταντίνος, Μαθηματικός
Παπάγγελος Ιωακείμ, δρ. Αρχαιολόγος
Τσαμουρτζή Μαρία, Αρχιτέκτων
Τσίκουλας Ιωάννης, Καθηγητής Ιατρικής του ΑΠΘ
Ιδιοκτήτης: Παγχαλκιδικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης
Εκδότης - Διευθυντής: Μιχαήλ Θ. Καρτσιώτης, Πρόεδρος
του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου.

**Το περιοδικό εκδίδεται με χορηγίες συμπατριωτών
και φίλων και αποστέλλεται δωρεάν.**

Σελιδοποίηση, Εκτύπωση:
ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΑ, I. Αντωνιάδης-Θ. Ψαρράς
Νέα Ραΐδεστός Θεσσαλονίκης, Τηλ. 2310.466.776
e-mail: despoina@lithographia.gr

Χορηγός της έκδοσης του παρόντος 12^{ου} τεύχους
είναι η

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: **Μιχαήλ Θεμ. Καρτσιώτης** (Πετροκέρασα)
Αντιπρόεδρος: **Πάνος Βερροιώτης** (Πολύγυρος)
Γεν. Γραμματέας: **Ιωάννης Κοτσάνης** (Αρναία)
Ταμίας: **Αθραάμ Παπαδόπουλος** (Βράσταμα)
Έφορος: **Ζηνοβία Ιππ. Πάχτα** (Αρναία)
Μέλος: **Ιωάννης Σαμαράς** (Αρναία)
Μέλος: **Θεόδωρος Τσαμούρης** (Αρναία)
Μέλος: **Ζαφείρης Ι. Οικονόμου** (Γαλάτιστα)
Μέλος: **Ανδρομάχη Κωστοπούλου** (Άθυτος)
Αναπληρωματικό μέλος
Άννα Εμμανουήλ (Αγ. Νικόλαος)

Εξελεγκτική Επιτροπή
Αργύρης Κυπαρισσάς (Μεταγγίτοι)
Φώτης Ταλέας (Νέα Ρόδα)
Γιώργος Ζιούπος (Ταξιάρχης)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

■ Δ.Σ.,	
Η Προκήρυξη της Απελευθέρωσης της Χαλκιδικής	
■ Γιάννης Χ. Καραμίχος, Επίκαιροι Στοχασμοί	2
■ Αθ. Ε. Καραθανάσης, Η Απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης	4
■ Ιωακείμ Αθ. Παπάγγελος, Χαλκιδικής Άναστασις	7
■ Δρ. Ερατώ Ζέλλιου-Μαστοροκώστα, Η απελευθέρωση της Χαλκιδικής το 1912	9
■ † Παναγιώτης Στάμου, Η αναίμακτος του Πολυγύρου απελευθέρωσις	10
■ Δημήτριος Θ. Κύρου, Η Απελευθέρωση της Βορειοανατολικής Χαλκιδικής από τον Τουρκικό ζυγό το 1912	12
■ Τιμολέων Μακρογιάννης, Οκτώβριος 1912, μήνας λευτεριάς της Κασσάνδρας από την τουρκοκρατία	14
■ Γιάννης Σαράφης, Τα γεγονότα της απελευθέρωσης του 1912 στον Άγιο Πρόδρομο	15
■ Γιώργος Ζωγραφάκης, Απελευθέρωση Χαλκιδικής, Πρόσωπα: Γεώργιος Κολοκοτρώνης - Ιωάννης Αλεξάκης	18
■ Φαίδων Γ. Γιαγκιόζης, Μνήμες της Απελευθέρωσης	20
■ Θανάσης Οικονόμου, Θεσσαλονίκη - Χαλκιδική - Μακεδονία Ένας αιώνας ελευθερίας (1912 - 2012)	27
■ Κωνσταντίνος Χολέβας, Από την πτώχευση στην Εθνική Αναγέννηση (1893-1912)	28
■ Θεόδωρος Τσιαμούρης, Σχέση δανειστών και δανειζομένων	29
■ Δ.Σ., Ευτυχής εξέλιξη στα πολιτιστικά Πολυγύρου	30
■ Γιώργος Γκιλής, Ο ρόλος του Επιμελητηρίου Χαλκιδικής στην Ανάπτυξη της Εθνικής Οικονομίας	31
■ Γιάννης Τσικουλάς, Τίνους πιδούδ' ήταν	32
■ Γιάννης Δ. Κανατάς - Χρίστος Γεροχρίστος, Σαν απόψι τέτοια μέρα...	33
■ Βαγγέλης Μαυροδής, Τα τσαρούχια (ευθυμογράφημα)	34
Ποίηση	38
Η δράση του Συλλόγου μας	39
Η δράση των άλλων Χαλκιδικώτικων Συλλόγων	41
Νέα της Χαλκιδικής μας	43
Έντυπα και επιστολές που λάβαμε	44

Φιλολογική επιμέλεια: Αθανάσιος Χριστιανός

Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις των συντακτών τους. Όσα δεν φέρουν υπογραφή συντάσσονται από τον εκδότη. Υπενθυμίζεται ότι οι εργασίες προς το περιοδικό δεν πρέπει να υπερβαίνουν τις 1800 - 2000 λέξεις ή 9000 περίπου χαρακτήρες.

Η Προκήρυξη της απελευθέρωσης της Χαλκιδικής

«Προς ἀπαντας τους κατοίκους των χωρίων και νημοπόλεων
Χαλκιδικής και Αγίου Όρους

Ἐν ονόματι του Βασιλέως Γεωργίου του Α',

καθιστώ υμίν γνωστόν ὅτι ἀπαντα τα καταληφθέντα μέρη υπό του Ελληνικού Στρατού, αδιακρίτως εθνότητος και θρησκεύματος, υπάγονται εφεξής υπό τους Ελληνικούς Νόμους, κατά τους οποίους θέλουσιν απολαμβάνει ισονομίας και προστασίας τιμής, ζωής και περιουσίας.
Οι Μουχτάρηδες θέλουσιν εκτελεί τα καθήκοντα των Δημάρχων μέχρι ενεργείας των εκλογών, αφού προηγουμένως ομόσωσι τον νενομισμένον όρκον εις τον Συνταγματικόν Βασιλέα των Ελλήνων.

Ἐν Πολυγύρῳ τη 2^η Νοεμβρίου 1912

Ο Στρατιωτικός Διοικητής Χαλκιδικής
Γεώργιος Κολοκοτρώνης, Ταγματάρχης»

Είκονα ἔξωφύλλου:

«Υποδοχὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στατοῦ» στὴν εἰσοδο τῆς Μονῆς Βατοπεδίου. Φωτογραφικὴ λήψη μεταξὺ 19ης και 27ης Νοεμβρίου 1912. Φωτογραφία τοῦ ἐκ Πολυγύρου ἀγιορείτου Ἱεροδιακόνου Προκοπίου, ζωγράφου καὶ φωτογράφου. Ἡ εἰσοδος τῆς Μονῆς καὶ τὸ ἔδαφος στολισμένα μὲ δάφνες. Εἴκονιζεται, ἀπὸ ἀριστερά, ὁ Θεόδωρος Ἀγγελόπουλος, Νομάρχης Χαλκιδικῆς (μὲ πολιτικὴ ἐνδυμασία καὶ πλατύγυρο καπέλο). Ὁ γηραιὸς ἀξιωματικὸς στὸ μέσον εἶναι ὁ ταγματάρχης Γεώργιος Κολοκοτρώνης, ἐγγονὸς τοῦ Θεοδώρου, διοικητῆς τοῦ 1ου Τάγματος Κρητῶν, τὸ ὅποιο ἀπελευθέρωσε καὶ τυπικῶς τὴν Χαλκιδική. (Άρχειο Μονῆς Βατοπεδίου).

I. A. Π.

ΕΠΙΚΑΙΡΟΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

Με αφορμή τα 100 χρόνια από την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης

ΓΙΑΝΝΗΣ Χ. ΚΑΡΑΜΙΧΟΣ

Συμπληρώνονται φέτος 100 χρόνια από την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης από τους Τούρκους στις 26 Οκτωβρίου 1912. Εορταστικό το κλίμα. Πολλές και ξεχωριστού ενδιαφέροντος οι εκδηλώσεις, που μας δίνουν την ευκαιρία για άσκηση του θυμικού μας και αφύπνιση του εφησυχασμού μας.

Οι σκέψεις μου, φτωχό αγιοκέρι στη μνήμη αυτού του γεγονότος, δεν διεκδικούν αξιώσεις ιστορικής αντιμετώπισης. Αυτό ανήκει στην αρμοδιότητα του ιστορικού, που με σεβασμό και αντικειμενικότητα θα το αναδείξει.

Την αναγκαιότητα για εγρήγορση της Μνήμης θέλω να επισημάνω και το αίσθημα της εθνικής ανάτασης να μεταλάβω. Η μνήμη, η ιστορική μνήμη, πανωφόρι κατάσαρκο στην πορεία της ζωής μας, πρέπει να λογίζεται ως η πιο σοβαρή παράμετρος της οντότητας ενός λαού.

Αν η αντικειμενική ιστορική απόδοση των γεγονότων βοηθάει στην εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων και στην κατανόηση της κοινωνικής τους διάστασης, το συναίσθημα, συνοδό στοιχείο της ύπαρξής μας, αμβλυμένο από τις όποιες αιχμηρές του γωνίες συντελεί στην ουσιαστική διείσδυση στο σώμα της εθνικής μας υπόστασης.

Η Θεσσαλονίκη, χωνευτήρι διαφορετικών πολιτισμών, αναδεικνύει σε κάθε γωνιά της, πίσω από το σημερινό εξευρωπαϊσμένο προφίλ της, κατά τρόπο διακριτικό και επίμονο το πολυπολιτισμικό της παρελθόν, κατορθώνοντας να ανταπεξέλθει στις αλλεπάλληλες λεηλασίες και επιδρομές αλλόφυλων κατακτητών και πετυχαίνοντας, χάρη στην αφομοιωτική της ικανότητα, να αποδεσμευθεί από τις συμπληγάδες κάθε είδους χειραγώγησης, για να σταθεί στα πόδια της με ενισχυμένη την ελληνικότητά της.

Η 26η Οκτωβρίου 1912 αποτελεί κομβικό σταθμό στην Ιστορία αυτής της πόλης καθώς απαλλάσσεται οριστικά από την τουρκική καταδυνάστευση. Η αλαζονεία του υπερφίαλου Γολιάθ, βαθιά τραυματισμένη από τη συστηματική πολεμική και διπλωματική κρατική προσπάθεια, υποκύπτει τελεσίδικα στους όρους παράδοσης που είχαν τεθεί από τον προελαύνοντα αρχιστράτηγο διάδοχο Κωνσταντίνο.

Ο βουλγαρικός καιροσκοπισμός, παράλληλα, αντιμετωπίζεται επιτυχώς χάρη στην προνοητικότητα και ετοιμότητα της ελληνικής πλευράς. Οι Βούλγαροι στη ματαιοδοξία τους θεωρούν υποδεέστερο τον ελληνικό στρατό, για να διαπιστώσουν με κατάπληξη ότι είχε κιόλας υπό τον έλεγχό του τη Μακεδονία.

Το παρελθόν της Θεσσαλονίκης συνέθεσαν αιματοβαμμένες σελίδες θυσιών με εκατόμβες θυμάτων. Στις ποικίλες εκφάνσεις της ιστορικής της διαδρομής, από

την ίδρυσή της, από τον βασιλιά της Μακεδονίας Κάσσανδρο τον 4ο π.Χ. αιώνα, μέχρι την απελευθέρωσή της, γνώρισε το σκληρό πρόσωπο της Ρωμαιοκρατίας, τις φοιβερές επιδρομές των σλαβικών ορδών και των Σαρακηνών πειρατών και Νορμανδών. Αδιάψευστοι μάρτυρες της άνθησης και της ακτινοβολίας της, τα αθάνατα χριστιανικά μνημεία, βυζαντινά και μεταβυζαντινά. Οδυνηρές οι δοκιμασίες της επίσης κατά τις περιόδους της Φραγκοκρατίας και της Ενετοκρατίας με επιστέγασμα την περίοδο της Τουρκοκρατίας.

Μια σειρά από γεγονότα προετοιμάζουν και εξασφαλίζουν την πολυπόθητη ημέρα της απελευθέρωσης της Θεσσαλονίκης ως αποτέλεσμα της εθνικής σύμπνοιας, την οποία διασφαλίζει η χαρισματική παρουσία του εθνάρχη Βενιζέλου καθώς θέτει τις βάσεις για τη δημιουργία αξιόμαχου στρατού και στόλου. Έτσι επιτυγχάνεται η εθνική αναγέννηση που έχει την κορύφωσή της στην έγκαιρη είσοδο του ελληνικού στρατού στη Θεσσαλονίκη, για να επαληθευτεί η άποψη πως οι Έλληνες, όταν ομονοούν, προσεγγίζουν το θαύμα.

Σημαντικός παράγοντας για την επιτυχή έκβαση του αγώνα είναι η εκπόρθηση των στενών του Σαρανταπόρου, όπου η ήττα των Τούρκων παίρνει τη μορφή της πανωλεθρίας (8 & 9 Οκτωβρίου 1912).

Οι Έλληνες βιώνουν εποχή ανασυγκρότησης και ιερού ενθουσιασμού, ξεχωριστές στιγμές δημιουργικής συνεργασίας γηγεσίας και λαού.

Η πόλη ζει ανεπανάληπτες στιγμές εθνικού μεγαλείου. Ο συσσωρευμένος ραγιαδισμός εκατοντάδων χρόνων, η διαρκής υποχωρητικότητα, το πληγωμένο ελληνικό φιλότιμο, η συστηματική προσπάθεια μετάλλαξης της εθνικής φυσιογνωμίας, η ανατροπή της σχέσης ελεύθερου-δούλου, η εξοντωτική οικονομική εκμετάλλευση, η ασφυκτική συνύπαρξη αλλόφυλων, η θρησκευτική ανελευθερία και η ποδηγετούμενη υπονόμευση ανήμερα της 26ης Οκτωβρίου 1912 παίρνουν το δρόμο της ορθόδοξης διευθέτησης.

Χιλιάδες λαούς ξεχύνονται στους δρόμους, για να υποδεχτούν τον απελευθερωτικό στρατό υπό την έφιππη προέλαση του διαδόχου Κωνσταντίνου. Συνειρμοί θρυλούμενων αφηγήσεων προβάλλονται στην ουάλωτο υποσυνείδητο των «ραγιάδων» που βλέπουν να πραγματώνεται ο προφητικός θρήνος «... πάλι με χρόνια με καιρούς, πάλι δικά μας θά 'ναι ...». Τα άλικα τριαντάφυλλα ραίνουν τους ελεύθερωτές κι η μυρωδιά που αναδίδουν μοιάζει μεθυστική, πρωτόγνωρη.

Οι «αλαφροΐσκιωτοι», πίσω από τις κουρτίνες των χαμόσπιτων στα κάστρα, στο αμυδρό φως, βλέπουν για πρώτη φορά να διαγράφεται ξεκάθαρα στις επάλξεις

των τειχών η αέρινη φιγούρα του προστάτη της πόλης, Αγίου Δημητρίου. Στους μαχαλάδες πίνουν τη ρακή της λήθης και οι πολεμίστρες χαίνουσες υπενθυμίζουν το ετοιμοπόλεμο της πόλης.

Το θαύμα συντελείται. Η ημισέληνος τραυματισμένη γέρνει για πάντα και στη θέση της χιλιάδες γαλανόλευκες θροῖζουν για πρώτη φορά στον αέρα, καθώς ο νεφεληγερέτης Δίας, απέναντι από τον ολύμπιο θρόνο του κατακεραυνώνει τον Οθωμανό γίγαντα. Οι τούρκικοι μπερτέδες αποσύρονται εσπευσμένα. Οι Εβραίοι μικρέμποροι αναθαρρούν. Οι αγχωμένες ανάσες του χθες βρίσκουν το ρυθμό τους και η συνύπαρξη αποκτά φιλική διάθεση. Η ελπίδα γλυκαίνει τα πρόσωπα, ημερεύει τα βλέμματα, φιλεύει χαμόγελα στα χείλη.

Στο βάθος του Θερμαϊκού τα πλοία της ετοιμότητας υπογραμμίζουν τη νίκη με σημαιοστολισμένους τούς ιστούς. Η θαλασσινή αύρα, χάδι και ανασαμός, εξακοντίζει τις ριπές της μέχρι ψηλά στο Γεντί Κούλε, για να απαλεύψει την κατήφεια των προσώπων.

Ένα καινούριο μέλλον ανατέλλει για τη Θεσσαλονίκη.

Σήμερα, εκατό χρόνια από την απελευθέρωσή της, η τουρκική επαρχία με τα άθλια χωριά, τα καλυβόσπιτα και τους καρόδρομους, τα βαλτόνερα και τους ανεξέλεγκτους ποταμούς, η τουρκόπολη με τους αργόσυρτους ανατολίτικους αμανέδες και τους γραφικούς μικρέμπορους εξελίχθηκε σε μια σύγχρονη πόλη, όπου συναντώνται ο Βορράς με το Νότο, η Δύση με την Ανατολή. Το λιμάνι της διακινεί εμπορεύματα προς όλες τις κατευθύνσεις και αποτελεί σημαντική πηγή κρατικών εσόδων.

Η νέα Εγνατία οδός της παρέχει τη δυνατότητα γρήγορης επικοινωνίας πληθυσμών και προώθησης προϊόντων. Ο ηγετικός της ρόλος στο χώρο των Βαλκανίων και η ένταξή της στην ευρύτερη ευρωπαϊκή κοινότητα της προσδίδουν τα χαρακτηριστικά μιας σύγχρονης κοσμοπολίτικης πόλης. Την θετική της εικόνα ενισχύουν η πανεπιστημιακή της ηγετική παρουσία στον ελληνικό χώρο και όχι μόνο, τα αξιόλογα πνευματικά της ιδρύματα και το έντονο αρχαιολογικό ενδιαφέρον της. Λεωφόροι, πλατείες και πολυώροφα κτίρια συμπληρώνουν την θελικτική της εικόνα. Εμφανής είναι η σφραγίδα κάθε ξένης παρουσίας σε μια εναρμονισμένη συνύπαρξη.

Η Θεσσαλονίκη ως μητροπολιτική πόλη ή ως πόλη περιπλάνησης και σύγκλισης διεθνών οδών αποτελεί σημαντικό πόλο έλξης. Παρά τις οδυνηρές εμπειρίες της προσφυγιάς του '22 και των δυο παγκοσμίων πολέμων

στέκεται όρθια και συμπορεύεται με τους γρήγορους ρυθμούς των ξένων μεγαλουπόλεων. Ωστόσο, ποτέ δεν θα απογαλακτισθεί από τη βαριά κληρονομιά του βυζαντινού μεγαλείου.

Στη σκιά των κάστρων της, της αφίδας του Γαλερίου, της Ροτόντας και του Λευκού Πύργου, τις προχωρημένες νυχτερινές ώρες θα σεργιανούν τα φαντάσματα αλλοτινών εποχών.

Είναι ευτυχής συγκυρία που ζούμε και κινούμαστε σε μια πόλη με πλούσιο ιστορικό παρελθόν. Ποτέ δεν θα πάψει να αναστίνει με τους γρήγορους ρυθμούς της σύγχρονης πόλης, αλλά και τους σεβνταλίδικους μακρόσυρτους ρυθμούς της Ανατολής του περασμένου αιώνα.

Σε στιγμές εθνικής περιχαράκωσης, όπως σήμερα, καιρός είναι να σκύψουμε και να αφουγκραστούμε τους ψιθυρούς του παρελθόντος, για να νιώσουμε να ιστορείται η δημόσια πινακοθήκη αυτής της πόλης, που τον αέρα της αναπνέουμε και τα ματωμένα χώματά της πατούμε. Μόνο αν σταλάξουμε στην ψυχή μας λίγο από το φόβο του ανελεύθερου Θεσσαλονικού ραγιά, θα εκτιμήσουμε στην αληθινή του διάσταση το ηδύοσμον έαρ της λευτεριάς που απολαμβάνουμε σήμερα.

Στις επετείους, σαν κι αυτή της απελευθέρωσης, η εθνική έξαρση δικαιολογημένα αγγίζει την υπερβολή. Η επιβαλλόμενη εθνική ενδοσκόπηση επιτρέπει το ταξίδι στο απάνεμο λιμάνι της ωραιότερης ελληνικής διχρωμίας: Στο λευκό της ελπίδας και στο απέραντο γαλάζιο των ελληνικών θαλασσών.

Η δύσκολη οικονομική συγκυρία έδωσε την ευκαιρία σ' αυτούς που ασέλγησαν στο σώμα της Ιστορίας να εμφανίζονται ως απενοχοποιημένοι δικαστές-τιμωροί μας.

Λαοί που η ιστορική τους υπόσταση μόλις που ξεπερνά τα χίλια χρόνια, αυτοδιορίζονται αγοραίοι επιδειξίες της δήθεν εθνικής τους υπέροχής. Σε αυτούς πρέπει να απαντήσουμε με αληθινή, ενωτική διάθεση λαού και ηγεσίας, ότι παρά τους σκοπέλους είμαστε παρόντες.

Αυτό άλλωστε είναι και το διαχρονικό μήνυμα, που εκπέμπει ο συλλογικός άθλος της απελευθέρωσης της Θεσσαλονίκης.

Ένας αιώνας ελεύθερου βίου κλείνει τον κύκλο του. Έστω και σε ψευδαίσθηση, ας ζήσουμε τον φρενήρη ενθουσιασμό των κατοίκων της, όταν ανήμερα του Αγίου Δημητρίου η εθνική υπόσταση της πόλης έπαιρνε σάρκα και οστά.

Η είσοδος του Γεωργίου Α' και του διάδοχου Κωνσταντίνου στην Θεσσαλονίκη.

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΘ. Ε. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ

Καθηγητής του Α.Π.Θ.

Την 29/30 Μαρτίου 1430 η Θεσσαλονίκη έπεσε στα χέρια των Οθωμανών του Μουράτ και κατέστη έκτοτε η πόλη της μουσουλμανικής μελαγχολίας. Οι περίλαμπροι βυζαντινοί ναοί είτε γκρεμίστηκαν είτε έγιναν τζαμιά· τα αρχοντικά των Θεσσαλονικέων τα πήραν Τούρκοι αξιωματούχοι· άλλαξε σε λίγα χρόνια η εικόνα της πόλης. Και το χειρότερο μειώθηκε συγκλονιστικά ο ελληνικός πληθυσμός, αφού μέρος του χάθηκε τις μέρες της άλωσης της πόλης μας, εξανδραπόδισθηκε, αυτοεξορίστηκε. Σταδιακά περιορίσθηκε στο σημερινό ιστορικό κέντρο, στις συνοικίες Χρυσή στην δυτική πύλη του Αγίου Δημητρίου, του Αγίου Μηνά, του Ομφαλού, που ήταν στα δυτικά του σημερινού Διοικητηρίου, της Καταφυγής κοντά στην Παναγία Χαλκέων, της Αχειροποιήτου, της Αγίας Πελαγίας κοντά στην μητρόπολη, του Αγίου Ιωάννου που ήταν στα ανατολικά του Αγίου Δημητρίου, των Ασωμάτων λίγο πιο πάνω από την εκκλησία της Λαγουδανής, του Γιάννη Μαύρου Κάλη δυτικά από την συνοικία του Ιπποδρομίου. Προς τα τέλη του 15ου αι. εμφανίσθηκαν οι Εβραίοι από την Ισπανία και την Κεντρική Ευρώπη, χριστιανικές συνοικίες χάθηκαν, οι Εβραίοι κυριαρχούσαν στο εμπόριο, η Ρωμηοσύνη στέναζε στις ταπεινές συνοικίες της, στον Άγιο Αθανάσιο, στην Παναγούδα, την Νέα Παναγία, το Ιπποδρόμιο, τον Άγιο Μηνά κ.ά.. Οι δεκαετίες και οι αιώνες κυλούσαν με την Θεσσαλονίκη να καθίσταται σπουδαίο εμπορικό και οικονομικό κέντρο χάρη στην σπουδαιότητα του λιμανιού της, όπου ξένα και ελληνικά καράβια φόρτωναν προϊόντα της μακεδονικής γης και ξεφόρτωναν άλλα ευρωπαϊκά. Η σπουδαιότητα της θέσης της έφερε πολλούς ξένους και οι μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες ίδρυσαν στην πόλη προξενεία. Όσπου ξέσπασε η Επανάσταση στην Μακεδονία με επίκεντρο την Χαλκιδική και τα μέρη του Ολύμπου και της Πιερίας, με τον Υπέρμαχο της Εμμανουήλ Παπά και η Θεσσαλονίκη πλήρωσε ακριβά το τίμημα, οπότε πάλι η πόλη θρήνησε εκατοντάδες νεκρούς. Της έμεινε, όμως, η ελπίδα και η προσμονή για την μελλούμενη ελευθερία της. Προηγήθηκε ο Μακεδονικός Αγώνας που ανέδειξε την ελληνικότητα της Μακεδονίας, καθώς οι Μακεδόνες με την επικουρία των Πανελλήνων εξεδίωξαν φιλόδοξους και επικίνδυνους επιβούλεις.

Ο Ελληνισμός ζούσε στις αρχές του 20ου αι. με τον Μακεδονικό Αγώνα στους αναπαλμούς της Μεγάλης Ιδέας, παρά τον ατυχή ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897. Εκείνη την εποχή η Ελλάδα ευτύχησε να έχει ηγέτες άξιους, τον Βασιλιά Γεώργιο με τον Διάδοχο Κωνσταντίνο και τον οραματιστή της αναγεννώμενης Ελλάδος Ελευθέριο Βενιζέλο, ο οποίος προσήγγισε Βουλγάρους, Σέρ-

βους και Μαυροβούνιους, συγκροτώντας βαλκανική συμμαχία ήδη από τον Μάιο του 1912. Σκοπός των βαλκανίων συμμάχων ήταν η αποτίναξη του οθωμανικού ζυγού. Τον Οκτώβριο του 1912 ο Βασιλιάς Γεώργιος και ο Βενιζέλος καλούσαν τον ελληνικό λαό να αγωνισθεί με τους συμμάχους και «διά τον τιμίον αυτού αίματος αποδώση την ελευθερίαν εις τους τυραννούμενους». Η πόλη ένιωθε ήδη από καιρό την πνοή του πολέμου, καθώς οι Εβραίοι μεγαλοτραπεζίτες την είχαν εγκαταλείψει, το εμπόριο είχε παραλύσει, εταιρίες, λίγο πριν δυναμικές, είχαν πτωχεύσει. Στις αρχές Οκτωβρίου 1912 είχε διακοπεί η τηλεγραφική και σιδηροδρομική επικοινωνία. Είχε τότε αρχίσει η εποποία του ελληνικού στρατού, που εξορμώντας από τα στενά του Σαρανταπόρου (9 – 10 Οκτ.) και ελευθερώνοντας την Κοζάνη (14 – 15 Οκτ.), την Κατερίνη (16 Οκτ.), έφθασε έξω από τα Γιαννιτσά, όπου δόθηκε η τελευταία μάχη με τον τουρκικό στρατό (22 Οκτ.). Από την άλλη, οι Σέρβοι με ταχύτατη νικηφόρα πορεία έφθασαν έξω από την Φλώρινα. Το ίδιο και οι Βούλγαροι που προήλασαν ως τις Σέρρες με μία μεραρχία. Και οι δύο, Σέρβοι και Βούλγαροι, δήλωναν ότι σύντομα θα έφθαναν στην Θεσσαλονίκη. Η συμφωνία των συμμάχων ήταν ασαφής ως προς την διανομή των απελευθερούμενων εδαφών, γι' αυτό επείγοντο να φθάσουν ως ελευθερωτές στην περιπόθητη πόλη. Λέγεται ότι ο Αρχιστράτηγος του Ελληνικού Στρατού Διάδοχος Κωνσταντίνος έλαβε διαταγή από τον Ελευθέριο Βενιζέλο, Υπουργό των Στρατιωτικών, να σπεύσει τάχιστα στην Θεσσαλονίκη, ενώ ο ίδιος σχεδίαζε πορεία προς το Μοναστήρι. Όπερ και έπραξε ο Διάδοχος προλαβαίνοντας τον κινούμενο ταχέως προ της Θεσσαλονίκη Βούλγαρο στρατηγό Τοντόρωφ. Στην Θεσσαλονίκη γνώριζαν όλοι ότι ο ελληνικός στρατός είχε φθάσει έξω από την πόλη και οι Ευρωπαίοι πρόξενοι στην Θεσσαλονίκη έπεισαν τον αρχηγό του τουρκικού στρατού Χασάν Ταξίμ πασά να διαπραγματευτεί με τον Διάδοχο Κωνσταντίνο, που από τις 24 Οκτωβρίου είχε εγκαταστήσει το στρατηγείο του στην σημερινή Γέφυρα, τότε Τόψιν, την παράδοση της πόλης. Επιτροπή των προξένων συνοδευόμενοι από τον Τούρκο στρατηγό Σεφήκι, ανέλαβαν την 25 Οκτωβρίου το μεσημέρι να διαπραγματευθούν με τον Διάδοχο τον τρόπο παράδοσης της πόλης. Η πρόταση των Τούρκων ήταν να αποσυρθεί ως την λήξη του πολέμου ο στρατός τους στο Καραμπουρνού έχοντας και τον οπλισμό του. Ο Διάδοχος απέρριψε την πρόταση αυτή και αντιπρότεινε την παράδοση του εχθρικού στρατού αφοπλισμένου, ως αιχμάλωτος πολέμου, εκτός των αξιωματικών που θα μπορούσαν να διατηρήσουν μόνο τα ξίφη τους και να μεταφερθούν, στην συνέχεια, δαπάναις

του ελληνικού κράτους, στην Κων/πολη ή στην Σμύρνη. Κατόπιν ο ελληνικός στρατός προήλασε προς την Θεσσαλονίκη. Ήταν χαράματα της 26ης Οκτ. 1912, όταν το μεσημέρι της ίδιας μέρας Τούρκος έφιππος αξιωματικός, σταλμένος από τον Ταξίμ πασά, κόμιζε έγγραφό του για την παράδοση της πόλης. Το ημερολόγιο εκείνη την ημέρα έγραφε 26 Οκτωβρίου, εορτή του πολιούχου της Θεσσαλονίκης μεγαλομάρτυρος αγίου Δημητρίου. Στις 11 το πρωί της 26ης Οκτωβρίου υπογράφτηκε το πρωτόκολλο παράδοσης της Θεσσαλονίκης στον ελληνικό στρατό, που είχε συνταχθεί στην γαλλική γλώσσα από τον τότε έφεδρο δεκανέα, τον γνωστό διπλωμάτη, και εθνικό άνδρα, Ιωνα Δραγούμη. Το Πρωτόκολλο συνυπέγραψαν από ελληνικής πλευράς οι αξιωματικοί επιτελείς του Γενικού Επιτελείου Βίκτωρ Δούσμανης και Ιωάννης Μεταξάς και από τουρκικής ο Ταξίμ πασάς. Ο ελληνικός στρατός εισήλθε στην πόλη το πρωί της 27ης Οκτωβρίου και ο αρχηγός του Γενικού Επιτελείου Δαγκιλής εγκαταστάθηκε στο Διοικητήριο ενώ ο Ιων Δραγούμης με τον λοχαγό Αθαν. Εξαδάκτυλο, γνωστό Μακεδονομάχο, ύψωσαν την Ελληνική σημαία στον εξώστη του Ελληνικού Προξενείου. Η είσοδος του ελληνικού στρατού, που αποτελούνταν την μέρα εκείνη από την 7η Μεραρχία και δύο τάγματα ευζώνων, στην Θεσσαλονίκη μαθεύτηκε σ' όλη την πόλη. Ήταν νύκτα της 26 Οκτ. 1912. Ο αείμνηστος καθηγητής Απόστολος Βακαλόπουλος κατέγραψε τα γεγονότα εκείνης της ημέρας όπως τα άκουσε από τον στρατιώτη πατέρα του. Νύκτα της 26η Οκτ. 1912, 1.500 μέτρα έξω από την Θεσσαλονίκη.

Καταλασπωμένοι στρατιώτες, άυπνοι και καταμουσκεμένοι από την υγρασία χαιρέτισαν με χαρά την αυγή της 27ης Οκτωβρίου. Η πόλη βρισκόταν απέναντι τους, μελαγχολική, φωτισμένη από μερικές μόνον αχτίδες του ηλίου, που έφευγαν μέσα από τα πολλά και βαριά σύννεφα ... Προτού προφθάσουν να συνέλθουν (οι στρατιώτες) βρέθηκαν περικυκλωμένοι από τους κατοίκους της Θεσσαλονίκης. Γιατί τα ξημερώματα, μόλις διαδόθηκε αστραπαία στην πόλη ότι έξω απ' αυτή είχε διανυκτερεύσει ο ελληνικός στρατός, όλοι έτρεξαν προς συνάντησή του όπως βρέθηκαν : μισοντυμένοι, ασκεπείς, με παντόφλες, άπλυτοι, τρελοί από χαρά ... Μέσα σε μία ώρα χιλιάδες άνδρες, γυναίκες, παιδιά είχαν πλημμυρίσει τον καταυλισμό. Και διαρκώς τ' αμάξια, κάρα, άλογα και κάθε μεταφορικό μέσο έφερναν ολοένα και νέα

πλήθη κόσμου. Το κουρασμένο τουφέκι των ευζώνων, ο λασπωμένος ντουλαμάς, η ακάθαρτη βλαχόκαλτσα, τα τρυπημένα τσαρούχια, το βρεγμένο φέσι αποτελούσαν αντικείμενα ιερού θαυμασμού.

Η πόλη ήταν ανάστατη, αυτή την φορά αιτία ήσαν οι συνήθως θορυβώδεις Έλληνες. Ο ελληνικός στρατός είχε προλάβει να απελευθερώσει την Θεσσαλονίκη και να αποτρέψει τον κίνδυνο βουλγαρικής εμπλοκής, καθώς μία βουλγαρική ταξιαρχία και μία μεραρχία κατευθύνονταν προς την πόλη μας.

Την 28η Οκτωβρίου στις 11 το πρωί ο Διάδοχος και Αρχιστράτηγος Κωνσταντίνος με τους επιτελείς του εισήλθε στην πόλη και το μεσημέρι στον ναό του Αγίου Μηνά τελέσθηκε δοξολογία για την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης. Οι παλαιοί Μακεδονομάχοι, γνωστοί τότε ως σώματα Προσκόπων, ανέλαβαν την τήρηση της τάξεως. Στις 29 Οκτωβρίου έφθανε στην Θεσσαλονίκη ο βασιλιάς Γεώργιος και κατευθύνθηκε στον Λευκό Πύργο, όπου υψώθηκε η ελληνική σημαία. Κατόπιν κατέλυσε στο αρχοντικό Χατζηλαζάρου, στην οδό Επαύλεων, ενώ ο Διάδοχος στο ξενοδοχείο Splendid. Η έλευση του βασιλιά στην Θεσσαλονίκη προκάλεσε κύμα ενθουσιασμού στους Έλληνες. Παντού στην πόλη υψώθηκε η ελληνι-

Η υπογραφή του πρωτοκόλλου παράδοσης της Θεσσαλονίκης από τον Ταξίμ Πασά. Δεξιά οι Μεταξάς και Δούσμανης

κή σημαία και τα ραφεία εργάζονταν πυρετωδώς για να ράβουν όσες περισσότερες σημαίες μπορούσαν. Τις τρεις αυτές μέρες 26 - 29 Οκτωβρίου πολλοί πλούσιοι Μουσουλμάνοι αναχωρούσαν φοβισμένοι για την Κων/πολη και την Μ. Ασία. Το απόγευμα της ίδιας μέρας εισέρχονταν στην Θεσσαλονίκη βουλγαρικό σύνταγμα με τους πρίγκιπες Κύριλλο και Βόριδα, αντί των δύο ταγμάτων που είχαν ζητήσει οι Βούλγαροι με τον στρατηγό Τοντόρωφ, προκειμένου να ξεκουρασθούν, όπως έλεγαν, οι ταλαιπωρημένοι στρατιώτες τους. Μες την Θεσσαλονίκη, αλλά κυρίως στην ύπαιθρο, οι παλαιοί Μακεδονομάχοι, Πρόσκοποι, όπως ονομάσθηκαν, προστάτευαν τους ελληνικούς και μουσουλμανικούς πληθυσμούς από τους φανατικούς κομιτατζήδες που δεν είχαν συνειδητοποίησε την νέα πραγματικότητα. Οι Βούλγαροι πρόβαλλαν συνεχώς απαυτήσεις καθώς ήθελαν μεγάλα τμήματα της Μακεδονίας, ακόμη και την Θεσσαλονίκη! Με άδεια του νομάρχου Αργυρόπουλου ίδρυσαν μάλιστα στην Θεσσαλονίκη υποκατάστημα της Εμπορικής και Οικονομικής Τράπεζας της Σόφιας, σκοπεύοντας στην προσέλκυση Τουρκικών και Εβραϊκών κεφαλαίων. Η Τράπεζα αυτή διαλύθηκε το θέρος του

1913 μετά την εκδίωξη των Βουλγάρων από την Θεσσαλονίκη. Πάντως η κατάσταση δεν ήταν και τόσον καλή, καθώς δεν έφθαναν μόνον οι βουλγαρικές απαιτήσεις, αλλ' ήσαν και οι Μ. Δυνάμεις που δεν είχαν αποφασίσει να αναγνωρίσουν την ελληνική κατοχή, για τα δικά τους ασφαλώς συμφέροντα, μαζί και μερίδα των Εβραίων της πόλης, που οραματίζονταν μία αυτόνομη Θεσσαλονίκη υπό ισραηλιτική διοίκηση. Οι Γερμανοί και οι Αυστριακοί θα προτιμούσαν διεθνοποίηση της πόλης.

Σημαντική, ομολογουμένως ήταν για την εμπέδωση της ελληνικής κυριαρχίας στην Θεσσαλονίκη, η συμβολή του Γ. Διοικητή της πόλης Γ. Ρακτιβάν που είχε φθάσει στην Θεσσαλονίκη, ως εκπρόσωπος της ελληνικής κυβέρνησης, την 27η Οκτωβρίου.

Ο Ρακτιβάν και οι συνεργάτες του εργάσθηκαν συντόνως καθώς είχαν να αντιμετωπίσουν τους Οθωμανούς αξιωματικούς και χωροφύλακες, που κυκλοφορούσαν ξιφήρεις, τους διστακτικούς Εβραίους, τους Βουλγάρους που εμφανίζονταν σχεδόν ως συγκυρίαρχοι. Οι Βούλγαροι είχαν διώξει του Έλληνες πρόσφυγες από την Αχειροποίητο και την Αγία Σοφία και άλλους χώρους. Ο Ρακτιβάν συγκρότησε σώμα δασοφυλακής, εξεπόνησε ρυμοτομικά σχέδια, οργάνωσε υγειονομική υπηρεσία, φρόντισε για τις αρχαιότητες, εισήγαγε τον ελληνικό οργανισμό των δικαστηρίων. Τον ίδιο καιρό

(Δεκέμβριος του 1912), ο Βενιζέλος αγωνιζόταν στην διάσκεψη του Λονδίνου για την μόνιμη κατακύρωση της Θεσσαλονίκης στην Ελλάδα. Στην ομαλή μετάβαση στην εξουσία, στην ελληνική διοίκηση συνέβαλαν, πλην του Ρακτιβάν, η ευγένεια και η διάκριση του στρατιωτικού διοικητή της Θεσσαλονίκης πρίγκηπος Νικολάου, του νομάρχου Αργυροπούλου, του έμπειρου οικονομολόγου Γ. Καφινά.

Αλλ' η Θεσσαλονίκη αναστατώθηκε εκ νέου, όταν τον Μάρτιο του 1913 δολοφονήθηκε στην σημερινή οδό Β. Γεωργίου στο ύψος της οδού Αετορράχης, ο βασιλιάς Γεώργιος. Και όλο αυτό το διάστημα, ιδίως μετά τον χειμώνα του 1913, οι Βούλγαροι δεν έπαιναν να προβάλλουν τις παράλογες αξιώσεις, ώσπου στις 16 και 17 Ιουνίου 1913 ο ελληνικός στρατός εξεδίωξε τους Βούλγαρους στρατιώτες που είχαν οχυρωθεί στην Αγία Σοφία, σε σχολεία, στους σημερινούς στρατώνες. Είχε αρχίσει ο Β' Βαλκανικός Πόλεμος, που έληξε με την νίκη του ελληνικού στρατού και την οριστική επιδίκαση της Θεσσαλονίκης στην Ελλάδα.

Η Θεσσαλονίκη καθίσταται έκτοτε η συμπρωτεύουσα του ελληνικού κράτους, δικαίως, αφού ως το 1430 ήταν η συμβασιλεύουσα της μεσαιωνικής ελληνικής αυτοκρατορίας.

ΣΤΕΙΛΤΕ ΜΑΣ ΤΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ, ΤΗΝ ΕΧΟΥΜΕ ΑΝΑΓΚΗ

Η χρονιά τελειώνει σε λίγο. Παρακαλούμε όσους δεν είναι τακτοποιημένοι να σπεύσουν,
με κατάθεση στο λογαριασμό

ΑΤΕ 233 01 013 981 58

ή αυτοπροσώπως στα Γραφεία 5-9 κάθε βράδυ ή με πρόσκληση στη συνεργάτιδά μας
κ. Βενετία Κομνιανίδου (6979 910 850) να σας επισκεφθεί στο σπίτι ή στο γραφείο σας.

Στον Πολύγυρο παρακαλέσαμε για τις εισπράξεις το μέλος του Συλλόγου

κ. Γιώργο Διαμαντουλάκη 6977007729 ή 2371021420

Αν δε γνωρίζετε τι οφείλετε τηλεφωνήστε στον ταμία

κ. Αβραάμ Παπαδόπουλο 2310 928664 ή 6945 193 128

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΧΟΡΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

Το περιοδικό μας εκδίδεται χάρη στη καλή διάθεση και το φιλότιμο συμπατριωτών και φίλων της Χαλκιδικής, οι οποίοι καταβάλουν κάθε φορά ως

ΧΟΡΗΓΟΙ τη δαπάνη για την εκτύπωση ενός ή και περισσότερων τευχών.

Έτσι για τα δώδεκα (12) τεύχη που ήδη κυκλοφόρησαν χορηγοί είναι οι : **ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΓΙΩΝΑΣ (τ.1-4), ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (τ. 5-6), ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΜΑΣΑΛΑ-ΜΟΥΣΤΟΥ (τ. 7), ΜΟΣΧΟΣ ΜΟΣΧΟΣ (τ. 8), ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ & ΟΛΥΜΠΙΑ ΓΡΑΜΜΕΝΑ (τ. 9), ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΛΥΒΩΝ (τ.10)**

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑΣ, ιατρός (τ.11)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (τ.12)

Σήμερα ζητείται χορηγός

για την έκδοση του **13ου τεύχους που κοστίζει 1.800 ευρώ** και θα κυκλοφορήσει το Δεκέμβριο 2012.
Μπορεί να είναι ένας ή και περισσότεροι χορηγοί για το ίδιο τεύχος.

ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

ΙΩΑΚΕΙΜ ΑΘ. ΠΑΠΑΓΓΕΛΟΣ

Τὸ βράδυ τῆς 26ης Ὁκτωβρίου 1912, λίγο πρὶν ἀπὸ τὰ μεσάνυκτα, ὁ ἀντισυνταγματάρχης Β. Δούσμανης καὶ ὁ λοχαγὸς Ἰ. Μεταξᾶς, ἐνεργοῦντες ως πληρεξούσιοι τοῦ ἀρχιστρατήγου καὶ διαδόχου τοῦ Ἑλληνικοῦ Θρόνου Κωνσταντίνου, συνυπέγραψαν μετὰ τοῦ Ὀθωμανοῦ ἀρχιστρατήγου Χασάν Ταχσίν τὴν παράδοση τῆς Θεσσαλονίκης στὸν Ἑλληνικὸν Στρατό.

Ἡ παράδοση τῆς Θεσσαλονίκης κατ’ οὐσίαν ἐσήμανε καὶ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, ἡ ὅποια ὅμως εἶχε ἥδη ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν Διοίκηση, λόγω τῆς παρουσίας καὶ δράσεως τῶν «Προσκόπων» καὶ τοῦ εὐφυοῦς εἰρηνευτικοῦ ἐλιγμοῦ τοῦ Μητροπολίτου Κασσανδρείας Εἰρηναίου.

Ο τακτικὸς Ἑλληνικὸς Στρατός (1ο Τάγμα Κρητῶν, ὑπὸ τὸν ταγματάρχη Γεώργιο Κολοκοτρώνη, ἔγγονὸν τοῦ Θεοδώρου) ξεκίνησε τὴν εἰσοδό του στὴν Χαλκιδικὴ τὸ πρωΐ τῆς 30ης Ὁκτωβρίου, μὲ πρώτη δοξολογία, ἀνάγνωση τῆς προκρύξεως κατοχῆς καὶ διανυκτέρευση, στὰ Βασιλικά Ὅμως οἱ Χαλκιδικιώτες, ποὺ εἶχαν ἥδη πληροφορηθῆ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Θεσσαλονίκης, θεωροῦσαν ὅτι τὰ ἐκεῖ γεγονότα συμπαρέσυραν καὶ αὐτούς. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι τὸ πρωΐ τῆς 1ης Νοεμβρίου οἱ Προϊστάμενοι τῆς μακρυνῆς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας ἔστειλαν στὸν Ἀντιπρόσωπο τῆς Μονῆς στὶς Καρυές τὴν ἔξῆς ἐπιστολή:

Ἐν Μεγίστῃ Λαύρᾳ 1912, 9/βρ. 1.

Ἀντιπροσώπῳ Μεγίστης Λαύρας.

Χριστὸς ἄνεστη!

Ζήτω ἡ Ἐλευθερία, Ζήτω ὁ Ἑλληνισμός, Ζήτω ἡ Ὁρθοδοξία, Ζήτω ἡ Ἑλλάς, Ζήτω ὁ Διάδοχός μας Κωνσταντίνος, ὁ Κατακτητὴς καὶ ὁ Πορθητής. Σήμερον λίαν πρωΐ μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν γενομένης Συνάξεως πλήρους, καὶ ἀναγνωσθέντων τῶν γραμμάτων Σας, μετὰ τῶν πρὸς τὴν Ιερὰν Ἐπιστασίαν τοῦ Ἐπισκόπου Ιερισσοῦ, ως καὶ τοῦ Μητροπολίτου Κασσανδρείας Εἰρηναίου πρὸς τὸν ἀνωτέρω ἐπίσκοπον καὶ λοιπούς, ἀμέσως ἀνηρτήσαμεν τὴν Βασιλικὴν Ἑλληνικὴν Σημαίαν εἰς τὸ καδωνοστάσιον, κρουνουμένων δὲ πανηγυρικῶς τῶν Κωδώνων, καὶ ψαλλομένου τοῦ Ἄξιον Εστίν εἰσήλθομεν εἰς τὸν Καθολικὸν Ναόν, μετὰ δε (...). ἐψάλη Λοξολογία ἀργή, εἰς δὲ τὸ τέλος ἐμνημονεύθησαν τὰ ὄνόματα τοῦ Βασιλέως ἡμῶν Γεωργίου, Ὀλγας, Διαδόχου Κωνσταντίνου, μετὰ παντὸς τοῦ παλατίου καὶ τοῦ Στρατοπέδου αὐτῶν, εἰς δὲ τὸ τέλος Ὁ Πολυχρονισμός καὶ ἔβροντοφωνήσαμεν ἀπαντεῖς ἐν τῷ Ναῷ, δόντος τοῦ συνθήματος τοῦ προηγουμένου Δωροθέου, ως προέδρου τῆς Μονῆς.

Ζήτω ἡ Ἑλλάς, Ζήτω ἡ Ὁρθοδοξία, Ζήτω ὁ Διάδοχος καὶ ἐγένετο ἀπόλυτος.

Ἡ ιερὰ ἡμῶν Μονὴ ἔλαβεν ἀπὸ σήμερον πανηγυρικὴν ὅψιν. Σείεται δὲ ὀλόκληρος ἀπὸ τοὺς τυφεκισμούς. Συγχαίρομεν ἀδελφοὶ ἐν Χ(ριστ)ῷ ἀλλήλους, συγχαίρομεν καὶ ὑμᾶς, ἐπὶ τῇ ἐλευθερίᾳ ἥν ἡ θεία πρόνοια μᾶς ἔχάρισε

δι' εὐδοκίας αὐτῆς πανσόφου, τὰ πάντα οἰκονομήσασα κατὰ τοὺς μυχίους πόθους ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν. ἀμήν, ἀμήν ἀμήν ἐπὶ τῷ συντελεσθέντι γεγονότι. (...).

Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸ τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἀπελευθέρωση τῆς Θεσσαλονίκης θεωρήθηκε ἀπὸ τοὺς Λαυριώτες καὶ ως ἀπελευθέρωση τοῦ Ἅγιου Ὁρούς (ἐπὶ τῇ ἐλευθερίᾳ ἥν ἡ θεία πρόνοια μᾶς ἔχάρισε δι' εὐδοκίας αὐτῆς πανσόφου), ἄν καὶ ἡ τυπικὴ ἀπελευθέρωση τοῦ Ὁρούς συντελέσθηκε τὴν ἐπομένη τῆς ἐπιστολῆς ἡμέρα, τὴν 2a Νοεμβρίου.

Τὴν 2a Νοεμβρίου ὁ Ἅγιοπαυλίτης ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἅγιου Ὁρούς στὴν Θεσσαλονίκη ιεροδιάκονος Κοσμᾶς Βλάχος ἔστειλε πρὸς τὴν Ιερὰ Κοινότητα ἐκτενῆ ἀναφορά, τῆς ὅποιας παρουσιάζω χαρακτηριστικὰ ἀποσπάσματα:

Ἐν τῇ Θεσσαλονίκῃ Νοεμβρίου 2

Σεβαστὴ Ιερὰ Κοινότης καὶ Ιερὰ Ἐπιστασία,

Μεθ’ ιεροῦ φρικιασμοῦ καὶ ἀνεκλαλήτου ἀγαλλιάσεως χαιρετῶ Υμᾶς ἐκ τῆς ἐλευθέρας Ἑλληνικῆς Θεσσαλονίκης διὰ τοῦ «Χριστὸς ἄνεστη».

Ο ἄγιος Θεόδος τῶν πατέρων ἡμῶν ὁ εὐλογητὸς εἰς τοὺς αιῶνας. Ος ἐτιμάρχος ἐπὶ πέντε αἰῶνας τὰς χώρας ταύτας διὰ τὰς ἀμαρτίας τῶν λαῶν αὐτῶν καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀσιατικὸν ἔκανδραποδισμόν, ἐδυσωπήθη καὶ ἐκήρυξεν λήξασαν τὴν περίοδον τοῦ ἔχαγνισμοῦ καὶ ἐνέπνευσε τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐνότητα εἰς τοὺς χριστιανούς καὶ ἡγέρθησαν κατὰ τοῦ πολυμόρφου τυράννου καὶ τὸν ἐποδοπάτησαν ἀνυψώσαντες τὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου σύμβολον.

Ούτως οἱ φοβεροὶ ἀπόγονοι τοῦ Ὄσμαν καὶ τοῦ Ἐρτογούρου, οἱ πληρώσαντες τὴν γῆν ἀνομίῶν καὶ αἵματος ἐγένεντο ὄντως θεηλάτοι καὶ ἔξειδιώχθησαν πανταχόθεν ὑπὸ τῶν νικηφόρων χριστιανικῶν κρατῶν, ως ἄχρηστα καὶ ἀκάθαρτα σκεύη, χειροκροτούσης καὶ τῆς ἀμαρτωλῆς Εὐρώπης, ἥτις δι' ἐνέσεων παρέτεινε τὴν ζωὴν τοῦ τυράννου καὶ ἦν ὁ Θεόδος περιήγαγεν εἰς διαίρεσιν καὶ ἀδυναμίαν διὰ νὰ ἀνυψώσῃ τοὺς άνθρωπους τοῦ Αὐτοῦ Ὄνουμα.

Ἀπὸ τῆς 27 τοῦ παρελ. μηνὸς ἡ Ἑλληνικὴ σημαία κυματίζει εἰς ἄπαντα τὰ δημόσια κτίρια ἐνταῦθα καὶ εἰς δῆλας τὰς ὁδούς, ἐν αἷς φαίνονται καὶ αἱ σημαῖαι τῶν συμμάχων, ὁ δὲ ἀσιάτης τύραννος συντετριμμένος καὶ ἀπεγνωκὼς κρύπτεται εἰς πᾶσαν γωνίαν σκότους.

Ἡ ζειδώρος πνοή τῆς ἐλευθερίας δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι πρὸ πολλοῦ, ως ἐν τῇ λοιπῇ Χαλκιδικῇ, ἔφθασε καὶ μέχρι τοῦ νεφελογείτονος Ἄθω καὶ ὅτι ἐκοσμήσατε αὐτὸν διὰ τοῦ ιεροῦ συμβόλου τῆς ὑπερηφάνου καὶ δεδοξασμένης πατρίδος.

Δότε δόξαν, αἴνον καὶ εὐχαριστίας τῷ οἰκτίμονι Θεῷ καὶ δεηθῆτε ὑπὲρ τῶν ἐνδόξως πεσόντων χριστιανῶν, ὑπὲρ τῆς δόξης καὶ τελικῆς ἐπιτυχίας τῶν συμμάχων, ὑπὲρ τοῦ δαφνοστεφοῦς Διαδόχου καὶ τῆς λοιπῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. (...).

Θείως βουλίματι τυχόντες ἀκόπως ἐλευθερίας καὶ ἡμεῖς οἱ μοναχοί, ἀγαπήσωμεν τελείως ἀλλήλους καὶ ἐργασθῶμεν

θεαρέστως ύπερ διορθώσεως τῶν κακῶς ἔχόντων καὶ ἀναπλάσεως τοῦ μοναχισμοῦ ἵνα μὴ ὑστερήσωμεν ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ φωτὸς καὶ κατ' ἀνάγκην γενόμεθα ὑπαίτιοι τῆς ἐκλαϊκεύσεως τῆς προνομοιούχου ἡμῶν χώρας.

Ἄπο τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου διήλθομεν ἐνταῦθα ἡμέρας φρικτῆς ἀγωνίας ἐκ τοῦ φόβου τῶν γιθυριζούμενῶν σφαγῶν καὶ ἐκ τῆς ἐλλείψεως εἰδήσεων περὶ τοῦ πολέμου διότι εἶχε καταστραφῆ πᾶσα συγκοινωνία. (...)

Σᾶς βεβαιῶ ὅτι ὁ εὐρεθεὶς ἐδῶ κατ' αὐτὰς ἔζησε ὀλόκληρον αἰῶνα! (...)

Σᾶς ἀσπάζομαι ἐν τῷ ἀναστήσαντι ἡμᾶς Χριστῷ μετὰ σεβασμοῦ ἐν Χ(ριστ)ῷ ἀδελφῷ

Τ(εροδιάκονος) Κοσμᾶς Ἀγιοπαντίτης

Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ αὐθόρμητη χρήση τῶν ἀναστατίμων προσφωνήσεων, τίς ὁποῖες χρησιμοποιήσαν στὶς ἐπιστολές τους, τόσον ἡ Μεγίστη Λαύρα ὅσον καὶ ὁ Κοσμᾶς. Ἀπὸ ἄλλες πηγὲς ὅμως γνωρίζουμε ὅτι τὸ «Χριστὸς Ἄνεστη» χρησιμοποιήθηκε πολλὲς φορὲς στὴν Θεσσαλονίκη κατὰ τὶς πρῶτες ἡμέρες τῆς Ἐλευθερίας.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς προχωροῦσε καὶ τὸ βράδυ τῆς 2ας Νοεμβρίου εἶχε ἥδη τοιχοκολληθῆ ἡ Προκήρυξη στὴν Γαλάτιστα, τὸν Πολύγυρο καὶ τὴν Ἀρναία:

Πρὸς ἀπαντας τοὺς κατοίκους τῶν χωρίων καὶ κωμοπόλεων

Χαλκιδικῆς καὶ Ἀγίου Ὁρους

Ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α', καθιστῶ ὑμῖν γνωστὸν ὅτι ἀπαντα τὰ καταληφθέντα μέρη ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, ἀδιακρίτως ἐθνότητος καὶ θρησκεύματος, ὑπάγονται ἐφεξῆς ὑπὸ τοὺς Ἑλληνικοὺς Νόμους, κατὰ τοὺς ὅποιους θέλουσι ἀπολαμβάνει ἰσονομίας καὶ προστασίας τιμῆς, ζωῆς καὶ περιουσίας.

Οἱ Μουχτάρηδες θέλοντι ἐκτελεῖ τὰ καθήκοντα τῶν Δημάρχων μέχρι ἐνεργείας τῶν ἐκλογῶν, ἀφ' οὗ προηγούμενως ὁμόσωσι τὸν νενομισμένον δρκὸν εἰς τὸν συνταγματικὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων.

Ο Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Χαλκιδικῆς

Γ. Κολοκοτρώνης, Ταγματάρχης

Τὴν ᾱδια βραδυά, ἡ τὴν ἐπομένη (3 Νοεμβρίου), ἔγινε ἐπίσημη Δοξολογία στὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸ τοῦ Ἀγίου Νικολαοῦ στὸν Πολύγυρο, χοροστατοῦντος τοῦ Μητροπολίτου Εἰρηναίου, ὅπου ἐκφωνήθηκε σύντομος ἀλλὰ βαρυσήμαντος λόγος ἀπὸ τὸν πολυγυρινὸν ἴατρὸν Ἀντώνιο Παλαμήδη τοῦ Ἰωάννου, ἀδελφὸν τοῦ Δημάρχου Πολυγύρου Αθανασίου Παλαμήδη.

Σὲ λίγες μέρες ὀλοκληρώθηκε ἡ ἀπελευθέρωση τῆς Χαλκιδικῆς, ἀλλὰ ὁ ἐνθουσιασμὸς γιὰ τὴν Ἐλευθερία ἄργησε νὰ καθησυχάσῃ. Τὴν 21η Μαρτίου 1913, οἱ κάτοικοι τῶν Ραβνῶν (Πετροκέρασα), τηροῦντες ἀρχαία παράδοση τοῦ χωριοῦ τους, ἔζητοσαν καὶ πάλιν ἀπὸ τὴν Μονὴ Ξηροποτάμου τὸν Τίμιον Σταυρόν. Παραθέτω ἀπόσπασμα τῆς σχετικῆς ἀλληλογραφίας, τῆς δημοσιευμένης ἀπὸ τὸν γνωστὸ Ραβνιώτη λόγιο Μιχάλη Καρτσώτη:

Μετὰ παλλούσης καρδίας καὶ βαθυτάτου σεβασμοῦ ἐκπληροῦντες καὶ αὐθις, κατὰ τὸ ἐπ' αἰσίοις οἰωνοῖς Σωτήριον τοῦτο ἔτος καθ' ὁ ἀναπνέομεν τὴν γλυκυτάτην καὶ μυρό-

εσσαν αὖραν τῆς Ἐλευθερίας τῆς δωρηθείσης ἡμῖν, θείᾳ βουλήσει, διὰ τῶν Νικηφόρων Ἑλληνικῶν ὅπλων, ἐκπληροῦντες λέγομεν τὸ τῶν πατέρων ἡμῶν ἵερον καὶ θεάρεστον ἔθος (...) προσκαλοῦμεν μετ' εὐλαβείας καὶ σεβασμοῦ τὸν Τίμιον καὶ Ζωοποιὸν Σταυρὸν τὸν Κυρίου ἡμῶν (...).

Εὕτυχες λογιζόμεθα, ἄγιοι Πατέρες, ὅτι ἐπεζήσαμεν καὶ ἡξιώθημεν ν' ἀποστείλωμεν προσκλητήριον ἐπιστολὴν πρὸς Ὅμας σήμερον ὅτε, ἀπαλλαγέντες τῆς τέως ἐπαράτου δουλείας, διάγομεν πλέον ἐλεύθεροι ἔλληνες πολῖται ὑπὸ τὴν κραταιὰν αἰγῆδα τοῦ Ἐλευθερωτοῦ ἡμῶν βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ ΙΒ' καὶ ὑπὸ τὴν ἔνδοξον καὶ νικηφόρον κυανόλευκον ἔλληνικὴν σημαίαν. (...).

Καὶ ἡ Μοναστηριακὴ ἀπάντηση, τὴν 28η Μαρτίου 1913:

Τὴν Ὅμετέραν περισπούδαστον ἡμῖν Ἐντιμοτήτα θερμῶς ἐν Κυρίῳ εὐχόμεθα.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς τοῦ Ἰοραὴλ ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ Αὐτοῦ, ὁ ποιῶν θαυμάσια, ὁ ὑψῶν κέρας χρηστῶν Αὐτοῦ, ὁ ἐγείρων ἀπὸ γῆς πτωχὸν καὶ ἀπὸ κοπρίας ἀνυψῶν πένητα.

Εὐλογημένον τὸ ὄνομα τοῦ Πανάγαθου καὶ Παντοδύναμου Θεοῦ, τοῦ ἐν ταῖς ἀναξερενήτοις Αὐτοῦ βουλαῖς καὶ ἐν τῇ ἰσχύῃ τῆς μεγαλοπρεπείας Αὐτοῦ εύδοκήσαντος ἵνα τὸ χθιζά τε καὶ πρωΐζα περιφρονημένον μὲν καὶ ἔξουθενημένον παρὰ τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς, χρηστὸν δὲ καὶ ἐκλεκτὸν καὶ εὐλογημένον ὑπὸ τῆς Θείας Πρόνοιας Ἐθνος ἡμῶν ἀνεγείρην νῦν ἀπὸ κοπρίας καὶ πτωχείας ἀσημότητος καὶ κραταιώσας καὶ ἐνισχύσας ὑπερανθρώπως Αὐτὸν ποιῆσται ὅργανον τῆς ἀπολυτρώσεως, πολλῶν μυριάδων ἀδελφῶν, ἐπὶ πέντε ὅλους αἰῶνας στενόντων ὑπὸ τὸν βαρύτατον ζυγὸν μαύρης δουλείας, δουλείας αἰμάτων καὶ δακρύων καὶ πλήρωση οὕτω ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν τὰς Ἐθνικὰς ἡμῶν προφῆτας καὶ παραδόσεις ἀναστήσας ἐν ἡμῖν τὸν προσδοκῶμενον Μεσσίαν, τὸν ἀντάξιον τοῦ Ἐθνομάρτυρος Κωνσταντίνον τὸν Παλαιολόγου Διάδοχον, τὸν κραταιὸν καὶ δαφνηφόρον Στρατηλάτην καὶ Μεγαλεπίβουλον Ἀνακτα τὴν ἡμῶν Κωνσταντίνον τὸν ΙΒ', πρὸς πραγμάτωσιν τῶν Ἐθνικῶν ἡμῶν πόθων καὶ δονέρων. Οντως χειρ Κυρίου ἐποίησε ταῦτα· δεδοξασμένον τὸ πανάγιον Αὐτοῦ Ονομα. (...).

Καίτοι ἡ διὰ τῶν νικηφόρων ὅπλων τοῦ ἐνδόξου ἡμῶν Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ δημιουργηθεῖσα νέα πολιτικὴ κατάστασις εἰσέτι δὲν ἐπαγιώθη πλήρως, τοῦθ' ὅπερ ἥδυνατο νὰ θεωρηθῇ παρ' ἡμῖν ὡς κάλυμμα τῆς ἀποστολῆς εἰς περιοδείαν τοῦ Τίμιου Σταυροῦ, ἐν τούτοις (...). ἀποστέλλομεν Αὐτόν (...).

Πεποίθαμεν ἀκραδάντως καὶ ἀκλινῶς ὅτι ὡς νοσσία ὑπὸ τὰς πτέρυγας τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος ἐν τῷ μέλλοντι θαλπόμενοι καὶ ὑπὸ τὴν εὐεργετικὴν Αὐτῆς μέριμναν καὶ σοφὴν πατρικὴν διακυβέρνησιν διατελοῦντες καὶ τῆς ἐλευθερίας τὰ ἀγαθὰ πλουσίως τοῦ λοιποῦ ἀπολαμβάνοντες καὶ ὑπὸ τῆς τετιμημένης Ἐθνικῆς ἡμῶν Σημαίας ἰσχυρῶς προστατευόμενοι (...) καὶ τοῦ Τίμιου Σταυροῦ τὴν εὐλογίαν καὶ χάριν καὶ ἀντίληψιν ἐφ' Ὅμας πλουσίαν ἐπισπάμενοι,

Διάπυροι πρὸς Κύριον εὐχέται, οἱ Ἐπίτροποι τῆς τοῦ Ξηροποτάμου.

Αὐτὸς ἦταν τὸ πνεῦμα τότε, αὐτὰς ἤσαν τὰ ἰδανικά καὶ ἔτσι τὰ ἔξεφραζαν.

Σήμερα;...

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΤΟ 1912

ΔΡ. ΕΡΑΤΩ ΖΕΛΛΙΟΥ-ΜΑΣΤΟΡΟΚΩΣΤΑ

Η Χαλκιδική καθ' όλη την διάρκεια της τουρκοκρατίας, επειδή εδώ βρισκόταν το Άγιον Όρος και διάσπαρτα μοναστήρια αυτού υπήρχαν σε όλη την Χαλκιδική, ήταν ένα από τα κέντρα της Ορθοδοξίας και του Ελληνισμού. Απόδειξη της προσφοράς του Αγίου Όρους είναι ότι στα νάματα αυτού ύστευδαν να βαπτισθούν Έλληνες από όλο τον ελλαδικό χώρο, πριν αρχίσουν τον αγώνα τους για την Ελλάδα και την ορθοδοξία, μεταξύ των οποίων και ο Κοσμάς ο Αιτωλός και ο Ρήγας Φεραίος.

Γ' αυτό η Επανάσταση του 1821 στην Μακεδονία άρχισε από την Χαλκιδική¹, γι' αυτό η Χαλκιδική επαναστάτησε και το 1854² και ήταν έτοιμη να επαναστατήσει και το 1878³, αλλά η ελληνική κυβέρνηση δεν επέτρεψε να γίνει η επανάσταση αυτή, διότι και η Αγγλία θεώρησε απαραδεκτή την συνθήκη του Αγίου Στεφάνου, που έγινε στις 16 Φεβρουαρίου 1878 και παραχωρούσε με το άρθρο 6 στην Βουλγαρία όλη την Μακεδονία πλην της Χαλκιδικής, της Θεσσαλονίκης και των περιοχών Κοζάνης και Σερβίων, και θα την ανέτρεπε.

'Όπερ και έγινε.

Και στον Μακεδονικό Αγώνα⁴ η προσφορά της Χαλκιδικής ήταν πολύ μεγάλη, διότι πολλοί Χαλκιδικείς έσπευσαν να αγνισθούν στα κέντρα του Μακεδονικού Αγώνα και άλλοι εντάχθηκαν στα ένοπλα σώματα της Χαλκιδικής ή μετέφεραν τα όπλα, που έστελναν οι ελεύθεροι Έλληνες στις ακτές αυτής, με τα ζώα τους μέσα σε τσουβάλια γεμάτα κάρβουνα, στην Θεσσαλονίκη και σε άλλα μέρη της Μακεδονίας. Και όταν στις 18 Σεπτεμβρίου 1907 έφθασε στον Πολύγυρο ο νέος μητροπολίτης Κασσανδρείας Ειρηναίος, πρώην μητροπολίτης Μελενίκου, μεγάλος πατριώτης και εμπειρότατος στην διοργάνωση του αγώνα από το Μελένικο, ενίσχυσε ακόμη περισσότερο το φρόνημα του ποιμνίου του και την προσφορά των Χαλκιδικέων στον αγώνα. Γ' αυτό τούρκος αξιωματικός σε συνεδρίαση του επαρχιακού συνεδρίου είπε: «Κτυπάμε τα σώματα και τον αρχηγόν των έχομεν εις το συμβούλιο μας»⁵.

Στις αρχές Ιουλίου 1908 έγινε το κίνημα των Νεότουρκων και ο σουλτάνος Αβδούλ Χαμήτ Β δέχθηκε την εφαρμογή του Συντάγματος του 1876, γνωστού ως «Χουριέτ», και υποσχέθηκε ισοπολιτεία για όλες τις

εθνότητες της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και ειρήνη στην Μακεδονία. Η Ελλάδα δέχθηκε να σταματήσει τον Μακεδονικό Αγώνα, διότι είχε επιτύχει να συγκρατήσει την βουλγαρική διείσδυση στην Μακεδονία. Οι Νεότουρκοι όμως σύντομα άρχισαν να καλλιεργούν στους μουσουλμανικούς πληθυσμούς το προαιώνιο μίσος εναντίον των Ελλήνων και των άλλων χριστιανικών λαών της βαλκανικής χερσονήσου, γι' αυτό Ελλάδα, Βουλγαρία, Σερβία και Μαυροβούνιο συμφώνησαν μεταξύ τους και στις αρχές Οκτωβρίου 1912 κήρυξαν τον πόλεμο εναντίον της Τουρκίας. Αμέσως αποβιβάσθηκαν στα παράλια της Μακεδονίας με πλοιάρια στρατιώτες (εθελοντές), οι οποίοι, επειδή προηγούνταν της κυρίας στρατιάς, ονομάζονταν πρόσκοποι.

Αρχηγοί των προσκόπων, που αποβιβάσθηκαν στην Χαλκιδική, ήταν ο Γ. Γαλανόπουλος, ο Β. Παπακώστας, ο Αθ. Μινόπουλος κ.ά. και με την βοήθεια των ντόπιων αγωνιστών εξουδετέρωσαν τις μικρές τουρκικές φρουρές και εξανάγκαζαν τους τούρκους να καταφεύγουν στον Πολύγυρο. Μία μεγαλύτερη συμπλοκή μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων έγινε στον Άγιο Πρόδρομο (Ρεσιτίνικια) και μία άλλη έγινε στον Χολομώντα την 10^η ή 13^η Οκτωβρίου και την 15^η Οκτωβρίου ελευθερώθηκε η Αρναία.

Την 18^η Οκτωβρίου⁶ οι Τούρκοι εγκατέλειψαν τον Πολύγυρο μετά από ένα έξυπνο τέχνασμα του μητροπολίτου Ειρηναίου, το ποίο έγινε αιτία να τρομοκρατηθούν οι δύο περίπου χιλιάδες τούρκοι στρατιώτες, που είχαν συγκεντρωθεί στον Πολύγυρο. Συγκεκριμένα, μετά από συμβούλη του μητροπολίτη Ειρηναίου, χωρικοί προσέρχονταν κάθε ημέρα στον τοποτηρητή (καιμακάμη) και ζητούσαν στρατιώτες ως συνοδούς για να πηγαίνουν στην εργασία τους, επειδή δήθεν υπήρχαν πολλοί αντάρτες και πέριξ του Πολυγύρου.

Την παραμονή της αναχωρήσεως των Τούρκων ο καπετάν Ιωάννης Παρλιάρης απ' όποιον Ταξιάρχη (Λόκοβη) ενώπιον του μητροπολίτη πληροφόρησε τον καιμακάμη ότι υπάρχει σε «κάθε κλαρί και αντάρτης». Ο καιμακάμης πίστεψε τις ψευδείς πληροφορίες για το πλήθος των ανταρτών και δέχθηκε την πρόταση του μητροπολίτη να φύγουν οι Τούρκοι από τον Πολύγυρο και να μείνουν στην Θεσσαλονίκη, έως ότου τελειώσει ο πό-

1. Ερ. Ζέλλιον – Μαστροκώστα, Χαλκιδική: Επαναστάσεις κατά την τουρκοκρατία-Μακεδονικός Αγώνας, Θεσσαλονίκη, Μαίανδρος, 1996, 6. 9-42.

2. Βλ. οπ. Αν. σημ.1, σ. 43-57.

3. Βλ. οπ. Αν. σημ.1, σ. 58-77.

4. Βλ. οπ. Αν. σημ.1, σ. 78-142.

5. Π. Στάμου, Ο Μητροπολίτης Κασσανδρείας Ειρηναίος, Αθήναι, ΑΦΟΙ ΡΟΗ, 1992, σ. 57

6. Κ. Ζαμπούνης, Ιστορικά ενθυμήματα Πολυγύρου, Χρονικά της Χαλκιδικής 19-20

λεμος. Ο μητροπολίτης ειδοποίησε τους Έλληνες στρατιώτες να μην τους πειράξουν και με τελάλη ενημέρωσε τους κατοίκους του Πολυγύρου ότι όλα τα ζώα τους την επόμενη ημέρα ώρα 9 το πρωΐ έπρεπε να είναι στην αγορά. Και την επόμενη ημέρα, 18 Οκτωβρίου, η ώρα 10 το πρωΐ με την συνοδεία του μητροπολίτη και του προκρίτου Αθανάσιου Σαμαρά οι Τούρκοι εγκατέλειψαν αμαχητί τον Πολύγυρο. Ο Κωνσταντίνος Ζαμπούνης, ο Στέφανος Ζαμπούνης και ο Γεώργιος Λαγός, οι οποίοι είχαν λάβει μέρος και στην συμπλοκή του Χολομώντα, ύψωσαν την ελληνική σημαία στο καμπαναριό του ναού του Αγίου Νικολάου και κτύπησαν χαρμόσυνα τις καμπάνες. Όταν επέστρεψε ο μητροπολίτης, έκανε και δοξολογία στον ίδιο ναό. Στις 19 Οκτωβρίου, ειδοποιημένοι πάλι από τον μητροπολίτη, οι πρόσκοποι εισήλθαν στον Πολύγυρο και έγιναν ενθουσιωδώς δεκτοί. Ήταν 60 έως 70 άνδρες με αρχηγό τον Βασίλειο Παπακώστα.

Σώμα προσκόπων εισήλθε την 25^η Οκτωβρίου στην Γαλάτιστα και την επαύριον στον Άγιο Βασίλειο. Στην απελευθέρωση της Χαλκιδικής αναφέρθηκαν αρκετά και οι εφημερίδες της εποχής. Γράφει για την απελευθέρωση του Πολυγύρου ο Γ.Θ. Αθανασιάδης, απεσταλμένος συντάκτης της εφημερίδας Ακρόπολις: «Θεσσαλονίκη 4 Νοεμβρίου. Σας έγραψα και εις άλλην μου ανταπόκρισιν περί της δράσεως των αντάρτικων σωμάτων εις την Χαλκιδικής. Χάρις εις τα ολιγάριθμα ταύτα σώματα η Ελληνικοτάτη χερσόνησος αναπνέει από δεκαπέντε και πλέον ημερών τον αέρα της ελευθερίας. Πλήρης ενθουσιασμού διηγείται τα κατά την απελευθέρωσην της Χαλκιδικής ο επίσκοπος Ιερισσού κ. Σωκράτης αφιχθείς...μόλις χθές»⁷.

Στην Θεσσαλονίκη πήγε πριν τον επίσκοπο Ιερισσού Σωκράτη, συγκεκριμένα την 1^η Νοεμβρίου και ο μητροπολίτης Ειρηναίος για να ζητήσει να σταλεί στρατός στην ελεύθερη Χαλκιδική απλώς για την συντήρηση

της τάξεως και την επισημοποίηση της ελληνικής εξουσίας. Στον δρόμο, κοντά στα Βασιλικά συνάντησε τμήμα βουλγαρικού στρατού, το οποίο, όπως ομολόγησε ο επικεφαλής αξιωματικός, πήγαινε να καταλάβει το Άγιον Όρος. Ο Ειρηναίος πληροφόρησε αυθημερόν τον αρχιστράτηγο διάδοχο Κωνσταντίνο για τον κίνδυνο που διέτρεχε η Αγιώνυμη Πολιτεία, η οποία τόσα προσέφερε σε όλους τους αγώνες του έθνους, και την επομένη 2 Νοεμβρίου ημέρα Παρασκευή, το θρυλικό θωρηκτό Αβέρωφ με τα πολεμικά θύελλα, Ιέραξ και Πάνθηρ κατέφθασαν στο Άγιον Όρος, αποβίβασαν αγήματα και το ελευθέρωσαν.

Την ίδια ημέρα, 2 Νοεμβρίου, έφθασε στον Πολύγυρο τμήμα της κυρίας στρατιάς, το ανεξάρτητο τάγμα Κρητών με διοικητή τον ταγματάρχη Γεώργιο Κολοκοτρώνη, εγγονό του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, και λοχαγούς τον Γ. Αλεξάνδρου, Ι. Ζητονιάτη, Καλαπόθο Λυμπέρη και Γ. Παπαδόπουλο, το οποίο παρέμεινε στην Χαλκιδική έως 28 Μαρτίου 1913. Οι Πολυγυρινοί τους υποδέχθηκαν με πανηγυρισμούς, αλλά και όλα τα χωριά της Χαλκιδικής πανηγύριζαν, μόλις πληροφορήθηκαν την άφιξη του ελληνικού στρατού ή τμήμα της κυρίας στρατιάς περνούσε από την περιοχή τους, όπως το τμήμα με αρχηγό τον ανθυπολοχαγό Ιωάννη Αλεξάκη στην περιοχή Αρναίας – Ιερισσού, για την επισημοποίηση της ελληνικής εξουσίας.

Έτσι ελευθερώθηκε η Χαλκιδική μετά από 482 έτη σκλαβιάς και ολίγο αργότερα ο αρχιστράτηγος Κωνσταντίνος είπε στον μητροπολίτη Ειρηναίο «...εις τους πολέμους τούτους η Μακεδονία έδωκεν εις το έθνος μας τον καλύτερον στρατόν, η δε Χαλκιδική τον άριστον». Η συνθήκη τυο Βουκουρεστίου (28 Ιουλίου 1913) οριστικοποίησε τα σύνορα των βαλκανικών χωρών στην Μακεδονία και επομένως και την απελευθέρωση της Χαλκιδικής.

7. Βλ. οπ. αν. σημ. 5, σ.80.

* * *

Η ΑΝΑΙΜΑΚΤΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ*

† ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΤΑΜΟΣ

Κατά τας κρισίμους περιστάσεις της Χαλκιδικής ο μητροπολίτης Κασσανδρείας Ειρηναίος εφάνη δεξιός οιακοστρόφος του σκάφους αυτής και εις ασφαλή λιμένα τούτῳ ωδήγησε. Ούτω κατά το 1912 συνετέλεσε δια της συνέσεως του να απελευθερωθεί αμαχητί ο Πολύγυρος, αποστέλας τους εν αυτῷ Τούρκους στρατιώτας εις Θεσσαλονίκην και μην γίνωσιν εν αυτώ πολεμικά επιχειρήσεις, ως επεθύμουν οι Έλληνες αντάρται. τούτο εγένετο ως εξής: Λόγω της ραγδαίας προελάσεως των ελληνικών στρατευμάτων προς την Θεσσαλονίκην και

της εν τω Αιγαίων κυριαρχίας των Ελλήνων, οι εν Χαλκιδική Τούρκοι φοβούμενοι αποβάσεις των Ελλήνων, συνεκέντρωσαν τας εν αυτή φρουράς αυτών , εκτός της εις βόρειον Χαλκιδικήν εν Ισβόρω ευρισκομένης, προς ασφάλειαν εις Πολύγυρον. Ούτω συνεκέντρωθησαν εις τους στρατώνας αυτού περί τους δύο χιλιάδες έφεδροι (ρεντίφηδες), εις δε την ύπαιθρον εκυριάρχει το υπό τον ανθ/γόν Βαζσίλειον Παπακώσταν ολιγάριθμον ελληνικόν σώμα εξ 60-70 περίπου Ελλήνων ανταρτών.

Τουρκική δύναμις εξ ιππικού και πεζικού αποστελ-

λομένη εκ Πολυγύρου εις Ίσβορον προς ενίσχυσον της εκεί φρουράς, συμπλακείσα τη 10η Οκτωβρίου εις τον Χολομώντα μετά των Ελλήνων ανταρτών διελύθη, φονευθέντος και του Έλληνος οπλαρχηγού Σωτηριάδου ή καπετάν Τρομάρα. Ετέρα τουρκική φρουρά ερχόμενη προς ενίσχυσιν των εν Πολυγύρω Τούρκων, εις Ρεσιτνίκια, νυν 'Άγιον Πρόδρομον, προσεβλήθη υπό των ημετέρων και διελύθη, των εις το χάνι αυτού οχυρωθέντων καέντων, περί την 20ήν Οκτωβρίου.

Πάντα ταύτα είχον συντελέσει εις το να απολέσωσι οι εν Πολυγύρω Τούρκοι τελείως το ηθικόν αυτών και πανικοβληθώσι. Τούτου επωφελούμενος ο Μητροπολίτης συνέστησεν εις εμπίστους αυτών κατοίκους Πολυγύρου και των πέριξ χωρίων να εμφανίζωνται καθημερινώς προ του Καϊμακάμη Χεβχίμ Βέη και να αναφέρωσιν εις αυτόν, ότι εις τους έξω του Πολυγύρου αγρούς και εις τον Χολομώντα είναι πλήθος Ελλήνων ανταρτών «κάθε κλαρί και αντάρτης» οίτινες αφαιρούν εξ αυτών τα τρόφιμα και λέγουν ότι θα επιτεθούν κατά του Πολυγύρου.

Η εντολή εξετελέσθη, πολλοί δε χωρικοί προσερχόμενοι καθημερινώς προ του Καϊμακάμη, προσκλαίοντες εξήτουν στρατιώτας ως συνοδούς δια να μεταβούν εις τας εργασίας των και συμβουλάς αν πρέπει να δίδουν τρόφιμα εις τους αντάρτας, που είναι πάρα πολλοί και θα κτυπήσουν, ως λέγουν, τον Πολύγυρον.

Ο Καϊμακάμης εν αμηχανία ευρισκόμενος εκάλεσεν τον Μητροπολίτην εις σύσκεψιν και λήψιν πληροφοριών. Ο Μητροπολίτης τον εβεβαίωσεν ότι και η Ιερά Μητρόπολις έχει τοιαύτας πληροφορίας και τον παρακάλεσε να λάβῃ μέτρα ασφαλείας διά τους εκτός του Πολυγύρου εργαζομένους. Επί παρουσία δε του Μητροπολίτου κάτοικος Ταξιάρχου με μεγάλην επιτηδειότητα ανέφερεν τα αυτά.

Ο Καϊμακάμης πεισθείς πλέον περί της αληθείας των καταγγελλομένων, κατόπιν της διαβεβαιώσεως του Μητροπολίτου και της συμπλοκής του Χολομώντα, η εν Αγίω Προδρόμω δεν είχε εισέτι γίνει, είπεν εις τον Μητροπολίτης: «Δεσπότη Εφέντη, η εξουσία εξέφυγε των χειρών μας και περιήλθεν εις Υμάς, Παρακαλώ να έρθετε εις επαφήν μετά των Ελλήνων, διά να μάθετε τας διαθέσεις των και να περιφρουρήσετε τα χαρέμια μας».

Ο Μητροπολίτης επιτυχών του ποθουμένου έσπευσεν εις συνάντησην του Βασ. Παπακώστα εις τον Άγιον Πρόδρομον, εν ω εγένετο η συμπλοκή μετά των Τούρκων και αφού εγνώρισεν εις αυτόν τα μετά του Καϊμακάμη διαμειφθέντα, υπέδειξεν ότι είναι ασύνετος η μελετωμένη κατά του Πολυγύρου επίθεσις εναντίον δισχιλίων καλώς εξωπλισμένων Τούρκων, ήτις θα επιφέρει αιματοχυσία και θα είναι αδήλου εκβάσεως, συνέστησε δε να αναμείνωσιν εις το εξωκλήσιον Πολυγύρου Προφήτης Ηλίας και να υποδείξει εις αυτόν τι να πράξωσιν, όπερ ύστος απεδέχθη.

Επανελθών και επισκεφθείς τον Καϊμακάμη των είπε: «Καϊμακάμη Εφέντη επί πεντακόσια έτη εξήσαμεν Χριστιανοί και Μουσουλμάνοι αρμονικώς εν τη Χαλκιδική και

δεν πρέπει τώρα να τα χαλάσωμεν και να χυθεί αίμα. Η νίκη εις τον παρόντα πόλεμον δεν θα εξαρτυηθεί λί από την νίκη των Τούρκων ή των Ελλήνων εν Πολυγύρω αλλά από την νίκην των τακτικών στρατευμάτων της Ελλάδος ή της Τουρκίας κατά τας συγκρούσεις αυτών. Έχω την καλήν διάθεσιν να προστατεύσω τα χαρέμια σας και την ζωήν όλων σας, δεν γνωρίζω όμως αν θα το κατορθώσω, κατόπιν των διαθέσεων τας οποίας είδος εις τους Έλληνας, οι οποίοι ετοιμάζονται, ως λέγουν, προς επίθεσιν εξ όλων των σημείων κατά τον Πολυγύρου. «Και τότε τι πρέπει να γίνει;» ερωτά ο Καϊμακάμης. «Φρονώ, απαντά ο Μητροπολίτης, ότι η σύνεσης επιβάλλει στρατός και αρχαί να καταφύγετε εις Θεσσαλονίκην, έως ου η συχάσωσι τα πράγματα». «Δύσκολον τούτο, απαντά ο Καϊμακάμης, διότι απαιτούνται διά την μεταφοράν διακόσια υποζύγια ζώνα και υπάρχει κίνδυνος των επιθέσεων των ανταρτών καθ' οδόν».

«Υποζύγια, απαντά ο Μητροπολίτης, υπέρ τα διακόσια θα έχω εις την διάθεσιν σας αμέσως αύριον. Προς ασφάλειά σας δε θα τεθώ εγώ επί κεφαλής και θα ματαιώσω πάσσαν επίθεσιν». Συγκατατεθέντοις του Καϊμακάμη, τη πρωίαν της επομένης, 22αν Οκτωβρίου 2012, κατέφθασαν, εντολή του Μητροπολίτου, εκ των πέριξ χωρίων, ιδία των Βραστών, εις τον Πολύγυρον, υπέρ τα διακόσια υπό σάγμα ζώνα. Αι τουρκικαί αρχαί επιβιβάσασαι επ' αυτών γυναικόπαιδα και αποσκευάς, ανεχώρησαν μετά των στρατιωτών και χωροφύλακων αυτών, προπορευομένου εφίππου του Μητροπολίτου μετά τον προκρίτου Αθαν. Σαμαρά διά Θεσσαλονίκην.

«Όταν δε η φάλαγξ των αποχωρησάντων Τούρκων έφθασεν εις την τοποθεσίαν Καστρί, ευρισκομένη εις απόστασιν μιάς και ημισείας ώρας νοτίως του Πολύγυρου, ο Καϊμακάμης ηυχαρίστησεν

τον Μητροπολίτην και παρεκάλεσε αυτόν να επιστρέψῃ αφούν δεν υπήρχε πλάσιον κίνδυνος επιθέσεως, Ο Μητροπολίτης μετά του Αθαν. Σαμαρά επέστρεψεν εις Πολύγυρον και ειδοποίησεν τον ανθ/γόν Βας. Παπακώσταν, ον χαρακτηρίζει εις έγγραφόν του με ημερομηνίαν 1-4-1015, «ως αξιωματικόν εγνωσμένης αφιλοκερδίας, τίμιον και ιπποτικόν, καλόν φίλον και πολλά μοιχήσοντα υπέρ της απελευθερώσεως της Χαλκιδικής», να εισάλθει μετά των ανδρών του εις τον Πολύγυρον. Οι Έλληνες αντάρται εισελθόντες εις τον Πολύγυρον εγένοντο ενθουσιωδώς και στοργικώς δεκτοί υπό του Μητροπολίτου και του λαού, παρισταμένων και των δύο μόνον εναπομεινάντων εν αυτώ Τούρκων, του Ανακρίτου και του Προέδρου του Δικαστηρίου. Ούτοι ιδόντες το ολιγάριθμον των Ελλήνων ανταρτών, παρά τας περί του αντιθέτου πληροφορίας, είπον: «Ηθέλησεν ο Αλάχ να καταλάβετε τον Πολύγυρον. Ούτως εξεπληρώθη προαιώνιος πόθος του Πολυγύρου. Όνειρα γενεών πραγματοποιήθησαν και μετά πέντε αιώνας η διοίκησις αυτού ήτο εις Ελληνικάς χείρας.

* Απόστασμα από το βιβλίο του αείμνηστου Παν. Στάμου: Ο μητροπολίτης Κασσανδρείας Ειρηναίος (1863-1945). Βιογραφία. Αθήναι 1992³.

Ο μητροπολίτης Κασσανδρείας Ειρηναίος
1863-1945

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΖΥΓΟ ΤΟ 1912

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Θ. ΚΥΡΟΥ
Φιλόλογος-Θεολόγος

Άπό τό 1430 μέ τήν ἄλωση τῆς Θεσσαλονίκης μέχρι τό 1912, δηλαδή γιά 482 όλόκληρα χρόνια, ή Μακεδονία βρισκόταν ύπόδουλη κάτω ἀπό τόν τουρκικό ζυγό. Ἀργότερα, τό 1453, ἔπεσε και ή βασιλίδα τῶν πόλεων, ή Κωνσταντινούπολη. Ὁλη ή Ἑλλάδα στέναζε. Πυκνό καί μακροχρόνιο σκοτάδι τή σκέπαζε. Ὁμως δέν υπέκυψε. Οὔτε γιά μιά στιγμή δέν ἀναγνώρισε τούς τυράννους. Οὔτε γιά μιά στιγμή δέ διέκοψε τόν ἀγώνα γιά τή λευτεριά, ὁ ὅποιος κορυφώθηκε τό 1821. Η Μακεδονία παρέμεινε σκλαβωμένη καί καρτεροῦσε πότε θά 'ρθει «έκείνη ή μέρα», ή μέρα τῆς λευτεριᾶς. Στό διάστημα αὐτό ἔγιναν σποραδικά μικρές ἡ μεγάλες ἔξεγέρσεις. Τό 1854 ξέσπασε στή Μακεδονία ἐπανάσταση μέ ἀρχηγό τόν Τσάμη Καρατάσο. Ἀργότερα, ἀπό τό 1878 κι ὕστερα, ἔγιναν κι ἄλλες ἔξεγέρσεις στή Δυτική καί Κεντρική Μακεδονία. Ὁλες ὅμως καταπνίγηκαν στό αἷμα.

Η Χαλκιδική, ἐκλεκτό τμῆμα τῆς ἐνδοξῆς Ἑλληνικῆς πατρίδας, δέν ἔμεινε πίσω στούς ἀγῶνες τοῦ ἔθνους. Πάντοτε ἥταν πρώτη στούς ἀγῶνες κατά τῶν τυράννων. Τά δόλοκαυτώματα τοῦ 1821 (Πολύγυρος, Κασσάνδρα, Ιερισσός, Παζαρούδα) καί οἱ θυσίες τοῦ 1854 καί 1878 καί τοῦ Μακεδονικοῦ Αγώνα (1904-1908) εἶναν λαμπρές ἀποδείξεις τῶν προσπαθειῶν τῆς γιά τήν ἀπόκτηση τῆς ἐλευθερίας, ἀλλά ἀποτελοῦν μόνο ἡρωϊκά ἐπεισόδια τῆς μακραίωνης καί συνεχιζόμενης μάχης κατά τῶν δυνάμεων τοῦ κακοῦ, πού ύπέταξαν τό ἔθνος, καί κατά τοῦ χρόνου, πού μάταια ἀγωνίζεται ἀδιάκοπα νά καταστρέψει τήν ἑθνική μνήμη καί νά σθήσει τή φλόγα τῆς λευτεριᾶς, πού φωτίζε καί φωτίζει ἀσβεστη τά βάθη τῆς ψυχῆς τοῦ λαοῦ τῆς, τῆς ἀγνῆς καί ἀμόλυντης Ἑλληνικῆς ψυχῆς. Η Χαλκιδική γιά πέντε αἰῶνες στέναζε σκλαβωμένη στούς βάρβαρους Ἀγαρηνούς. Ὁ ἀδίστακτος κατακτητής προσπαθοῦσε μέ πιέσεις καί διωγμούς νά ἀλλάξει τό χρῶμα τοῦ δοξασμένου αὐτοῦ τόπου ἀπό ἑθνική καί θρησκευτική πλευρά, ἀλλά μάταια! Ή πεντακοσιόχρονη προσπάθεια τοῦ τυράννου δέ μπόρεσε νά λυγίσει τά φρονήματα τοῦ Χαλκιδικιώτη χριστιανοῦ, τοῦ Ἑλληνα πατριώτη. Η Χαλκιδική κυκλωμένη ἀπό τά γαλάζια νερά τοῦ Αιγαίου διατηροῦσε ἀγνότατή τήν ἑθνική συνείδησή τῆς καί, περικλείοντας στήν ἀγκαλιά τῆς τόν κρυσταλλεμένο Ἀθωνα μέ τά ξακουστά μοναστήρια του, ἔπαιρνε ἀπό ἐκεῖ δύναμη.

Δέκα γενιές προγόνων μας ἔφυγαν ἀπό τόν κόσμο αὐτόν μέ τή νοσταλγία τῆς ἐλεύθερης πατρίδας. Ή μιά γενιά παρέδινε στήν ἐπόμενη τήν κιβωτό τῶν παραδόσεων μέχρι τό 1912, μέχρι τήν εὐτυχισμένη ἔκεινη μέρα,

πού πρίν ἀπό 100 χρόνια ἀπό σήμερα οἱ Χαλκιδικιώτες εἶδαν μέ μάτια γεμάτα δάκρυα χαρᾶς νά φεύγουν οἱ τύραννοι καί νά ἔρχεται ή ἐλευθερία στόν τόπο, πού γεννήθηκε. Εἶχαν ἥδη ξεσπάσει οἱ βαλκανικοί πόλεμοι. Η Χαλκιδική συμμετεῖχε ἐντονα καί χωρίς σταματημό στούς ἀγῶνες καί στήν ἀγωνία τῶν ύπόδουλων Ἑλλήνων. Τό 1912 εἶναι γιά τή Χαλκιδική, ὅπως εἶναι καί γιά ὅλη σχεδόν τή Μακεδονία, ή χρονιά τῆς λύτρωσης. Ο Ὁκτώβρης κι ο Νοέμβρης τοῦ 1912 εἶναι γιά τή Χαλκιδική οἱ μῆνες τῆς Ἀπελευθέρωσης. Δύο εἶναι γιά τή Χαλκιδική τά σημαντικότερα ιστορικά γεγονότα τῆς περιόδου αὐτῆς: Ή ἀπομάκρυνση τῶν Τούρκων καί η ἐγκατάσταση τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

Τά συνταρακτικά καί συγκλονιστικά ιστορικά αὐτά γεγονότα¹ στήν Ἀρναία (τότε Λιαρίγκοβη) καί γενικά στή Βορειοανατολική Χαλκιδική ἐκτυλίχθηκαν μέ τήν παρακάτω χρονολογική σειρά ώς ἔξης:

Στίς 5 Ὁκτωβρίου τοῦ 1912 ὁρισμένα σώματα προσκόπων, δηλαδή ἐθελοντῶν ανταρτῶν καί προπομπῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, εἶχαν ἀποβιβασθεῖ στόν κόλπο τοῦ Ὁρφανού (Στρυμονικό κόλπο) στήν τοποθεσία Μαρμάρι, κοντά στά ἀρχαῖα Στάγειρα (στή σημερινή περιοχή τῆς Όλυμπιαδας). Τά σώματα αὐτά μέ τή βοήθεια καί ντόπιων ἀγωνιστῶν ἔξουδετέρωσαν τή μιά μετά τήν ἄλλη ὅλες τίς μικρές τουρκικές φρουρές τῆς περιοχῆς. Οἱ Τούρκοι στρατιώτες καί χωροφύλακες καταδιωγμένοι καί πανικόβλητοι συγκεντρώνονταν ἀπό ὅλη τή Χαλκιδική στόν Πολύγυρο. Στή BA Χαλκιδική πρίν τίς 15 Ὁκτωβρίου ἀντάρτικα σώματα μέ ἀρχηγούς τούς Μακεδονομάχους Ἀγαπ. Πιτούλα, Άθαν. Μινόπουλο, Γεώργ. Γαλανόπουλο, Βασ. Παπακώστα καί Γιάννη Ράμιναλη κυνήγησαν τούς Τούρκους καί τούς ἀνάγκασαν νά ἔρθουν στή Λιαρίγκοβη (Ἀρναία). Ἐκεῖ ἔγινε σκληρή μάχη, ὡσπου οἱ πολιορκημένοι Τούρκοι παραδόθηκαν². Ή τουρκική φρουρά τοῦ χωριοῦ σκορπίστηκε. Ούσιαστικά μέ τά γεγονότα αὐτά ή BA. Χαλκιδική ἥταν ἐλεύθερη. Τήν Τρίτη 23 Ὁκτωβρίου πρόσκοποι μέ ἀρχηγό τόν Ανθυπολοχαγό Βασ. Παπακώστα μπήκαν ώς ἀπελευθερωτές στόν Πολύγυρο.

Στίς 26 καί 27 Ὁκτωβρίου ἀπελευθερώθηκε καί η Θεσσαλονίκη. Σημαντικό ρόλο στήν κατάληψη - ἀπελευθέρωση τῆς Θεσσαλονίκης ἔπαιξε καί τό 1ο Ἀνεξάρτητο Τάγμα τῶν Κρητῶν, διοικητής τοῦ ὅποιου ἥταν ὁ Γεώργιος Κολοκοτρώνης, ἐγγονός τοῦ Γέρου τοῦ Μωριά Θεόδ. Κολοκοτρώνη. Μπήκε πρώτο στή Θεσσαλονίκη τό πρωΐ τῆς 27ης Ὁκτωβρίου. Τό Τάγμα τῶν Κρητῶν

έφερε έπισημα τό «έλληνικό» και στή Χαλκιδική. Στίς 31 Οκτωβρίου διατάχθηκε νά καταλάβει τή Χαλκιδική και τό Άγιο Όρος, γιά νά προλάβει τήν κατάληψη τής περιοχής αύτής από τούς Βουλγάρους, πού κατευθύνονταν έκει από τή Νιγρίτα. Τήν ίδια μέρα έφθασε μέχρι τά Βασιλικά. Τήν άλλη μέρα, 1η Νοεμβρίου, συνέχισε τήν πορεία του μέχρι τή Γαλάτιστα. Τό πρωΐ τής 2ας Νοεμβρίου, ήμέρα Παρασκευή, ό διοικητής τοῦ 1ου Ούλαμοῦ τοῦ 1ου λόχου άνθυπολοχαγός Ιωάννης Άλεξάκης (βλ. φωτογραφία) διατάχθηκε νά βαδίσει πρός τήν Ιερισσό και νά καταλάβει τό Άγιο Όρος, πρίν προλάβουν οι Βούλγαροι. Ο ούλαμός τοῦ Άλεξάκη στίς 7 τό πρωΐ πήρε τόν δρόμο πρός τόν Χολομώντα, έναν δρόμο αθλιού και λασπώδη. Ό καιρός ήταν βροχερός. Λίγο ξέω από τά Ρεσιτνίκια (Άγ. Πρόδρομο) ένσωματώθηκε στήν πορεία και ό διοικητής τοῦ Λόχου ύπολοχαγός Λυμπέρης Καλοπόθος. Μέχρι τά Ρεσιτνίκια άκολούθησε και ό ταγματάρχης Γ. Κολοκοτρώνης μέ τό ύπολοιπο Τάγμα. Από τά Ρεσιτνίκια άνέφερε στήν 7η Μεραρχία: «Ως καί χθές άνέφερον ύμιν, απόψε έσομαι είς Πολύγυρον, απέστειλα δέ μίαν διμοιρίαν είς Λιαρίγκοβην, μετά τών σχετικών προκηρύξεων, ούτω δέ συμπληρούται ή σημείωσις τής Έλληνικής κατοχής έπι τών έξωτερικών σημείων τοῦ Τομέως Χαλκιδικῆς ...».

(Πραγματικά τό άπογευμα τής ίδιας ήμέρας ό Γ. Κολοκοτρώνης μπήκε στόν Πολύγυρο και έγκατέστησε έκει τήν έλληνική κυριαρχία).

Στό μεταέν ό άνθυπολοχαγός Άλεξάκης μέ τόν ούλαμό του έφτασε μέ βροχή στή Λιαρίγκοβη. Έκει οί κάτοικοι ύποδέχθηκαν μέ μεγάλο ένθουσιασμό τόν άπελευθερωτή Έλληνικό Στρατό. (Τό συγκινητικό αύτό γεγονός τής ύποδοχής τοῦ Έλληνικού Άπελευθερωτικού Στρατού τιμήθηκε από τήν Άρναία τό 2004 μέ τήν κατασκευή Μνημείου (βλ. οπισθόφυλλο), πού παριστάνει αύτό άκριβώς τό γεγονός, στή δυτική είσοδο τής κωμόπολης, «είς μνημόσυνον αιώνιον»).

Τήν έπόμενη ήμέρα (3 Νοεμβρίου) ό Άλεξάκης μέ τόν ούλαμό του πήγε μέσω Γοματίου στήν Ιερισσό μέ σκοπό νά μπει στό Άγιο Όρος και νά τό άπελευθερώσει. Ό μως έκει είδοποιήθηκε νά έπιστρέψει στή Λιαρίγκοβη, γιατί ήδη ό Έλληνικός Στρατός κατέλαβε και άπελευθερώσε τό Άγιο Όρος. Έπέστρεψε στίς 8 Νοεμβρίου στή Λιαρίγκοβη και στίς 13 Νοεμβρίου πήγε στόν Πολύγυρο, δησπού ήταν ή έδρα τοῦ Τάγματός του, τό όποιο παρέμεινε έκει γιά άρκετούς μήνες.

“Υστέρα από 482 χρόνια σκλαβιᾶς ήρθε «έκεινη ή μέρα», ή μέρα τής Άπελευθερωσης από τούς Τούρκους. Η Χαλκιδική έπιτέλους έλευθερώθηκε και ένσωματώθηκε γιά πάντα στό έλευθερο έλληνικό κράτος.

Κλείνοντας, πρέπει νά κάνω τήν παρακάτω πρόταση μέσω τοῦ Παγχαλκιδικοῦ Σύλλογου³: Νά γιορτάζεται κάθε χρόνο έπισημα στήν πρωτεύουσα τοῦ τέως τώρα (ώ «Καλλικρατική»... αθλιότης!) Νομοῦ μας, στόν Πολύγυρο, στίς 2 Νοεμβρίου ή, καλύτερα, τή δεύτερη Κυριακή τοῦ Νοεμβρίου (γιά νά μή συμπίπτει μέ τίς καθιερωμένες από χρόνια έκδηλώσεις γιά τήν έπετειο τής Απελευθέρωσης τής Άρναίας) ή έπετειος τής (έπισημης) Απελευθέρωσης τής Χαλκιδικῆς. Γιά τήν υλοποίηση τής πρότασης αύτής άνοιγεται γιά τόν Παγχαλκιδικό Σύλλογο «στάδιον δόξης λαμπρόν»!

Σημειώσεις:

1. Γιά τά γεγονότα αύτά βλέπε ένδεικτικά: ‘Υπουργείου Στρατιωτικών, Γενικοῦ Επιτελείου Στρατού, Ό Έλληνικός Στρατός κατά τούς Βαλκανικούς Πολέμους τοῦ 1912-1913, τόμος Α’, Έπιχειρήσεις έν Μακεδονίᾳ κατά Τούρκων, Έν Αθήναις 1940, σσ. 293-297. Άντιστρατήγου’Ι. Σ. Άλεξάκη, Πολεμικάί άναμνήσεις. Οί Έλληνικοί Άπελευθερωτικοί Πόλεμοι 1912-1913 και τό 1ον Άνεξάρτητων Τάγμα Κρητῶν (Τάγμα Κολοκοτρώνη), Μέρος Α’ (Τόμος 1ος), Αθήναις 1967, σσ. (κυρίως) 511-513, 514-517, 518-524, 526-530 και 542, και Δημητρίου Θεοχ. Κύρου, α’. Πρίν 71 χρόνια. Πώς ήρθε τό Έλληνικό στήν Άρναία. (Μία συγκινητική έπιστολή-άφγηση τοῦ έπικεφαλῆς τοῦ άπελευθερωτικοῦ στρατού), φ. 44/28-11-1983, σ. 2, β’. Στίς 2 Νοεμβρίου 1912. Ή Άπελευθέρωση τής Άρναίας, ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΖΩΗ, 245(1986) 35-37, γ’. Σελίδες από τήν Άπελευθερωση (1912). (Ο Άρναιώτης Μακεδονομάχος Πιτούλας καταθέτει τή Μαρτυρία του), APNAIA, 13(1991) 9-10, δ’. Ή Άπελευθέρωση τής Άρναίας και τής Βόρειας Χαλκιδικῆς από τόν τουρκικό ζυγό (1912) και οί πρώτες ήμέρες έλευθερης ζωής, APNAIA 2007, σσ. 56, ε’. Τά «Χρονικά Ναοῦ Άγιου Στεφάνου Λιαριγκόβης (Άρναίας)» τοῦ Μητροπολίτη Ιερισσού, Άγιου Όρους και Αρδαμερίου Σωκράτη (1911-1944), APNAIA 79(2008) 5-6, και στ’. Ό Μητροπολίτης Ιερισσού, Άγιου Όρους και Αρδαμερίου Σωκράτης Σταυρίδης (1866-1944), Άρναία 2011, σσ. 73-75.

2. Η μάχη αύτή έγινε στό πανδοχείο τοῦ Βασ. Άλεξάνδρου (στό χοροστάσι, απέναντι από τό παλιό Διδακτήριο-Δημοτικό κατάστημα και τό κωδωνοστάσιο). (Βλ. ένδεικτικά: Δημ. Κύρου, Ή Άπελευθέρωση τής Άρναίας, APNAIA, 13(1991) 5-8, και Ή Άπελευθέρωση τής Άρναίας ..., δ.π., σσ. 13-15.

3. Η πρόταση ύποβαλλεται γιά τρίτη φορά (δηλ. ...) τρίτωσε!: Στίς 2 Νοεμβρίου τοῦ 1992 κατά τήν ομιλία-συνέντευξη στόν Ραδιοφωνικό Σταθμό «ΡΑΔΙΟ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ» (Πολύγυρος), στίς 23 Οκτωβρίου 2005 σέ σχετική ομιλία στήν αϊθουσα τής Έστίας τοῦ Παγχαλκιδικοῦ Σύλλογου και τώρα (2012) στό άρρθρο αύτό.

Ανθ/γος Ι. Άλεξάκης 1912

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1912: ΜΗΝΑΣ ΛΕΥΤΕΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΙΜΟΛΕΩΝ ΜΑΚΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Στο βιβλίο του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ Γ. ΣΤΑΜΟΥ «Η ηρωική Κασσάνδρα ανά τους αιώνες» αναφέρεται:

Όταν τον Οκτώβριο του 1912 ο νικηφόρος Ελληνικός στρατός προήλαυνε προς την πόλη του Αγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκη, μία 30μελής ομάδα Ελλήνων ανταρτών, με αρχηγό τον Κρητικό αξιωματικό ΑΝΤΥΠΑ, αποβιβάστηκε στην παραλία της ΑΘΥΤΟΥ, στην τοποθεσία Δάφνη. Οδηγός τους ήταν ο ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΠΑΖΑΧΟΣ από την ΒΑΛΤΑ. Αυτός ήταν γιος δασκάλου που υπηρέτησε στην ΒΑΛΤΑ και μετά χειροτονήθηκε ιερέας.

Με τους αντάρτες αυτούς ενώθηκαν και άλλοι υπό τον αξιωματικό ΓΑΛΑΝΟΠΟΥΛΟ. Μεταξύ των ανταρτών αυτών ήταν και ο ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΑΤΑΣΙΟΣ από την ΑΘΥΤΟ και ο ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΑΛΑΡΙΝΙΩΤΗΣ από την ΚΑΛΑΝΔΡΑ.

Οι αντάρτες αυτοί κατευθύνθηκαν προς την ΒΑΛΤΑ με σκοπό να την απελευθερώσουν από τους Τούρκους κατακτητές. Πρώτος μεταξύ των ανταρτών εισήλθε στην ΒΑΛΤΑ ο ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΑΤΑΣΙΟΣ.

Στη ΒΑΛΤΑ υπήρχε τότε ένα μικρό έφιππο σώμα τουρκικής χωροφυλακής, εγκατεστημένο στο χώρο του σημερινού Αστυνομικού Τμήματος Κασσάνδρειας.

Οι Τούρκοι αυτοί χωροφύλακες, όταν πληροφορήθηκαν ότι ο Ελληνικός τακτικός στρατός είχε ήδη περάσει το Σαραντάπορο, ύστερα από σχετική διαταγή, αναχώρησαν για τη Θεσσαλονίκη.

Την 10^η Οκτωβρίου 1912 επέστρεψαν στη ΒΑΛΤΑ από τις Σποράδες αρκετοί Κασσανδρινοί. Λέγεται ότι δεν βρήκαν κανέναν Τούρκο χωροφύλακα εκτός από τον Διοικητή τους ΕΤΕΜ ΑΦΕΝΤΗ.

Είναι προφανές λοιπόν ότι οι ως άνω αντάρτες εισερχόμενοι στη ΒΑΛΤΑ δεν αντιμετώπισαν καμία αντίσταση. Ελευθέρωσαν την πρωτεύουσα της ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ εις το όνομα του τότε βασιλέα ΓΕΩΡΓΙΟΥ.

Ταυτόχρονα με τους αντάρτες έφθασε στη ΒΑΛΤΑ έφιππος και ο Οικονόμος του Μετοχίου του Αγίου Παύλου, ο Μοναχός ΑΝΘΙΜΟΣ. Είχε μαζί του και μια μεγάλη Ελληνική σημαία. Την τοποθέτησε αμέσως στο κτίριο του Τελωνείου, κοντά στην πλατεία, αφού βέβαια πρώτα κατέβασε την υπάρχουσα εκεί Τούρκικη σημαία.

Ο λαός της ΒΑΛΤΑΣ συγκεντρώθηκε στην πλατεία και υπό φρενίτιδα ενθουσιασμού, αφού παρήλασε με συ-

Οι πρωταγωνιστές της νίκης

γκίνηση προ του Συμβόλου της Ελευθερίας, κατευθύνθηκε προς τον Ιερό Ναό της Γεννήσεως της Θεοτόκου όπου τελέστηκε Δοξολογία.

Έτσι λοιπόν ήρθε η λευτεριά στη ΒΑΛΤΑ και δι' αυτής σε όλη την ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ. Το γεγονός αυτό λέγεται ότι συνέβηκε λίγες μέρες νωρίτερα από την απελευθέρωση της ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.

Οι πρόκριτοι της ΒΑΛΤΑΣ, τις επόμενες μέρες, επειδή ήθελαν να μάθουν, αν λευτερώθηκε και η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, έστειλαν εκεί τον ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟ Δ. ΛΑΣΚΑΡΗ. Αυτός επέστρεψε μετά δημέρου φέρνοντας το χαρμόσυνο μήνυμα και Ελληνική εφημερίδα.

Προς το τέλος του Οκτωβρίου 1912 ήλθε στη ΒΑΛΤΑ μία 30μελής ομάδα τακτικού πλέον στρατού, υπό τον Λοχαγό ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, για την τήρηση της τάξης.

Ο Λοχαγός αυτός επέβαλε «προσωπική εργασία» στους κατοίκους και έτσι μέσα σε λίγες μέρες κατασκευάστηκε η πλατεία της ΒΑΛΤΑΣ. Έφυγε από τη ΒΑΛΤΑ προς ΕΠΑΜΩΜΗ στις 10 Νοεμβρίου 1912.

Για τον Τούρκο Διοικητή ΕΤΕΜ αναφέρονται τα εξής: Κατ' αρχήν μιλούσε πολύ καλά τα Ελληνικά. Είχε γενικώς φιλεληνικά αισθήματα και είχε την εκτίμηση των κατοίκων της ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ. Καλομεταχειρίζονταν τις Βαλτιώτισες που είχε στη δούλεψή του. Τις έδιδε δώρα Χριστούγεννα και Πάσχα και, όταν παντρεύόταν, τις προίκιζε. Μία από αυτές ήταν η Βαλτιώτισα ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΛΕΙΒΑΔΙΩΤΗ η οποία εργαζόταν στο Διοικητήριο ως μαγείρισσα.

Ο Διοικητής αυτός, όταν οι Έλληνες αντάρτες εισήλθαν στη ΒΑΛΤΑ, φοβούμενος μήπως συλληφθεί, δεν έμεινε στο Διοικητήριο αλλά προτίμησε να πάει στο σπίτι του που Βαλτιώτη.

Όταν έμαθε και αυτός ότι λευτερώθηκε και η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, αφού πρώτα δώρισε σε φίλους του κατοίκους της ΒΑΛΤΑΣ όλα τα έπιπλα και σκεύη του Διοικητήριου, ναύλωσε ιστιοφόρο του ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΣΑΛΑ Και μαζί με τους υπόλοιπους υπαλλήλους του Τούρκους αναχώρησε για την ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.

Εκεί αναφέρεται ότι ίδρυσε, στην οδό Εγγατία, κοντά στα λουτρά Ολύμπια, ένα χάνι ονομαζόμενο Τούρκο-χάνι, όπου πήγαιναν κατά προτίμηση οι Κασσανδρινοί που επισκέπτονταν για διάφορες δουλειές τους την ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.

Έτσι λοιπόν η ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ λευτερώθηκε από τους Τούρκους κατακτητές ύστερα από 482 έτη δουλειές.

ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ ΤΟΥ 1912 ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΠΡΟΔΡΟΜΟ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΑΡΑΦΗΣ

Εκατό χρόνια συμπληρώνονται φέτος από την απελευθέρωση, τόσο της Θεσσαλονίκης, όσο και της Χαλκιδικής από τον οθωμανικό υψηλό. Το σωτήριο έτος 1912 έγινε πραγματικότητα το δύναμις χιλιάδων υπόδουλων Ελλήνων, για την ένωση με την μητέρα πατρίδα.

Για τα γεγονότα της απελευθέρωσης της Χαλκιδικής έχουν γραφεί αρκετά παλαιότερα. Ενδιαφέρον πάντως έχει η εξιστόρηση των γεγονότων σε τοπική κλίμακα, μέσα από τα μάτια ανθρώπων που τα έζησαν και τα κατέγραψαν. Ο Άγιος Πρόδρομος, λοιπόν, έχει τον δικό του “συγγραφέα” αυτής της περιόδου. Πρόκειται για τον μπαρμπα-Χρήστο τον Αβραμίδη¹, ο οποίος, με την οξυδέρκεια και την εναισθησία που τον διέκρινε, κατέγραψε αρκετά γεγονότα που συνέβησαν στο χωριό και την Ελλάδα, τόσο επί τουρκοκρατίας, όσο και αργότερα στους βαλκανικούς πολέμους και την μικρασιατική εκστρατεία, στην οποία και έλαβε μέρος.

Παρακάτω παρατίθεται ένα απόσπασμα από τις σημειώσεις του, που αναφέρεται στα συμβάντα, που έλαβαν χώρα στο χωριό πριν την απελευθέρωση.

«...Όταν έγινε το Σύνταγμα, βγήκαν και τα δικά μας κομιτάτα στα κέντρα και γλεντούσαν με τους Τούρκους χωροφύλακες (τσιαντερμάδες) και ζήτωκραύγαζαν:

Ζήτω το Σύνταγμα, ζήτω το χωριγέτι.

Εδώ στη Χαλκιδική είχαμε απόλυτη ελευθερία. Όταν τότε ο κάθε νέος έφθανε σε ηλικία 16-17 ετών, ο μεγάλος του πόθος ήταν να αγοράσῃ ένα δίκοπο μαχαίρι και ένα περίστροφο, να τα φορέσῃ στο ζουνάρι του. Καθώς και οι μεγαλύτεροί μας, οι πατεράδες, όσοι αγαπούσαν τα όπλα, καμάρι τους ήταν να βρουν να αγοράσουν ένα γκρα, τουφέκι πολεμικό, να το κρεμάσουν στον τοίχο στην κάμαρα που κοιμούνταν. Καμιά παρατήρηση εκ μέρους των Τούρκων, μόνον να μην οπλοφορούν έξω άνευ αδείας.

Εδώ στο χωριό μας δεν είχαμε Τούρκους κατοίκους. Είχαμε μόνον 5 με 6 χωροφύλακες (τσιαντερμάδες), οι οποίοι ήταν τρομοκρατημένοι από τα δικά μας καπετανάτα. Είχαν σταματήση και την περιοδείαν των στα γύρω χωριά. Κατά το έτος 1912 την ημέρα κυκλοφο-

ρούσαν λίγο έξω και, πριν ο ήλιος δύσει, αμπαρώνονταν γερά μέσα στο σταθμό.

Εκείνο το διάστημα ο πατέρας μου ήταν πρόεδρος του χωριού, τουρκικά κοτσιάμπασης. Εδώ στο χωριό μας δεν είχαμε αρτοποιεία τότε και έρχονταν και έπαιρναν ψωμί από τον πρόεδρο το σπίτι, το δικό μας, που ήταν σαν υποχρεωμένος ο πρόεδρος. Το πλήρωναν βέβαια.

Σ' αυτήν την αστυνομία (τουρκικά καρακόλι) ήταν κι ένας τσιαντερμάς όνομα Σουλεμάν, ο οποίος ήξερε πολύ καλά τα Ελληνικά. Και μιλούσε πάντα τον πατέρα μου στην ελληνική και τα ακούγαμε και ημείς σχεδόν όλη η οικογένεια, φανερά, όχι μυστικά. Πάντα με πολύ φόβο και τρόμο, θυμάμαι που τον έλεγε:

Αμάν τσιορπατσή Δημητράκη, πολύ σε παρακαλώ, αν θα διγεις ή ακούσεις ότι έχει κομίτες εδώ κοντά να μας ειδοποιήσεις να φύγουμε.

Ο πατέρας μου τους έδινε πάντοτε κουράγιο και τους έλεγε: “Μη φοβάστε δεν έχει τίποτε,” και άλλα πολλά ενθαρρυντικά. Πολλάκις τύχαινε να έχουμε και δικοί μας ελευθερωτάι καπεταναίοι και παιδιά, καθώς ο πατέρας μου ήταν πρόεδρος, είχε καθήκοντα να τους τακτοποιεί σε καταλύματα σε σπίτια και άλλοτε καθόταν δύο μέρες,

άλλοτε τρεις, ανάλογα. Τους δίναμε ρούχα δικά μας, τα φορούσαν, πολλές φορές βγαίνανε και έξω και κυρίως όταν τύχαινε κανένας γάμος ή κανένα γλέντι.

Κατά τας αρχάς του μηνός Σεπτεμβρίου, όπως υπολογίζω, του ιδίου έτους το 1912, πώς και από πού πληροφορήθηκαν αυτοί οι δικοί μας τσιαντερμάδες ότι γέμισαν όλα τα βουνά κομίτες, κάθε κλαρί και κομίτης.

Και αμέσως ξεσηκώνονται και φεύγουν στη Θεσσαλονίκη. Μετά παρέλευσιν τριών ή τεσσάρων ημερών, μας έρχονται από τη Θεσσαλονίκη ένας λόχος Στρατό τακτικό περί τους 250 με 300 και περικυκλώνουν το χωριό. Έφεραν μαζί τους και τρία κανόνια ορειβατικά, τα οποία τα στήσαν απέναντι του χωριού μας περί τα 200 μέτρα. Οι τρεις αξιωματικοί που ήταν επι κεφαλής του Στρατού πλησίασαν το χωριό μας περί τα 100 μέτρα και σταματούν σε ένα μικρό ύψωμα με τους 5 τσιαντερμάδες που έμειναν πριν λίγες μέρες εδώ.

Όταν είδαν αυτή τη κατάσταση, ο πρόεδρος που ήταν ο πατέρας μου και σαν υπεύθυνος που ήτο για το χω-

Ο οπλαρχηγός Γιάννης Ράμανας

ριό, ξεκινούν στα γρήγορα με τους αζάδες, τότε κοινοτικοί σύμβουλοι, με τους δύο παπάδες που είχαμε τότε και άλλοι καλύτεροι του χωριού μας, που ήξεραν καλά τα τουρκικά, και πήγαν προς συνάντησιν των Τούρκων αξιωματικών και άρχισε ο διάλογος, καθώς ήταν παρόντες και οι 5 τσιαντερμάδες, που υπηρετούσαν τότε στο χωριό μας και από το φόβο τους έφυγαν έκτακτα.

Εδώ οι τσιαντερμάδες με τας ανακρίσεις που τους έκαναν οι αξιωματικοί των, παρουσία στους δικούς μας αντιπροσώπους του χωριού, τα μπέρδεψαν, δεν μπόρεσαν να δικαιολογήσουν τη φεύγα τους και επί παραβάσει καθήκοντος οι Τούρκοι αξιωματικοί τους είπαν πολλά να τους περάσουν σε στρατοδικείο και άλλα πολλά.

Οι δικοί μας τότε, βλέποντας την επιτυχίαν της αποστολής των, κατά πρώτης που γλίτωναν το χωριό με τους κατοίκους μαζί, που είχαν διαταγή οι Τούρκοι αξιωματικοί να κάψουν τα πάντα, τώρα με περισσότερο θάρρος και με πολλές εγγυήσεις στους Τούρκους αξιωματικούς ότι δεν έχουμε και ούτε είδαμε κανένα κομίτη, εδώ επικρατεί άκρα η συνχία και άλλα πολλά, με τα πολλά που τους είπαν πείσθηκαν οι αξιωματικοί και τελευταία τους έκαναν το ορίστε στο χωριό μας, και να κάνετε και έρευνα κάθε σπίτι να πεισθείτε καλύτερα.

Καθώς κατέβηκαν στο χωριό με τους δικούς μας τότε σωτήρες και τους 5 τσιαντερμάδες, γύρισαν τους δρόμους στο χωριό όλοι μαζί καθώς ήταν, και έτσι ανεβλήθη η διαταγή που είχαν και εκ θαύματος γλιτώσαμε τη φωτιά. Κατόπιν έδωσαν διαταγή οι αξιωματικοί στους σαλπιγκτάς να σαλπίσουν την συγκέντρωσιν του στρατού μέσα στο χωριό.

Τότε ο πρόεδρος ειδοποίησε αμέσως όλους τους κατοίκους με τελιάλη να κουβαλήσουν στο μεσοχώρι ψωμιά και τυριά που είχαμε τότε και πολή κτηνοτροφία.

Πρόθυμοι τώρα, έβλεπες όλους τους κατοίκους, μικροί-μεγάλοι να κουβαλούν ψωμιά στα τσιουβάλια, οι μικροί στα χέρια τυριά, σε κάσες, σε καλάθια. Έπαιρναν οι Τούρκοι στρατιώτες όλοι από ένα ψωμί που ζύγιζε 2 ½ οκάδες, καθώς και τυρί όσο ήθελε ο καθένας. Θυμάμαι, κόβαν το ψωμί, τρώγανε, γελοκοπούσαν όλοι, καθώς και οι κάτοικοι όλοι γελαστοί, πρόθυμοι και χαρούμενοι που γλιτώσαμε ως εκ θαύματος τη φωτιά, καθώς και τους αξιωματικούς με τους τσιαντερμάδες τους περιποιήθηκαν ιδιαίτερα.

Στη περίοδο αυτή δεν είχε ακόμα κηρυχθεί ο πόλεμος Ελλάδος Τουρκίας. Μετά από λίγο διάστημα ενισχύθη η τουρκική αστυνομία και με άλλους 45 Τούρκους στρατιώτες που τους είχαν επιστρατεύση από τα γύρω τουρκικά χωριά, υπερήλικες άνω των 60 και 65 χρονών με επικεφαλής τον Ατσέμι μπέη από τη Σουρωτή, και οχυ-

ρώθηκαν στον παπα-Δημήτρη τα σπίτια που είχε, περίπου 15 δωμάτια κοντά και αντίκρυ της τουρκικής αστυνομίας και σε ένα άλλο οίκημα της εκκλησίας, που ήταν και αυτό πολύ κοντά με το άλλο του παπα-Δημήτρη Οικονόμου (Βακούφικο χάνι).

Ο πόλεμος τώρα είχε κυριχθή, μα τα ελληνικά στρατεύματα ήταν πολύ μακριά από την Θεσσαλονίκη καθώς μάθαμε αργότερα. Κατά την 18η Οκτωβρίου του ίδιου έτους, το 1912 καθώς εγώ υπολογίζω, μας ήλθε λίγο αργά το απόγευμα έξω από το χωριό ο καπετάν Γιάννης ο Ράμναλης με τα παλικάρια του και ειδοποίησε τον πρόεδρο, που ήταν ο πατέρας μου, να ανταμώσουν προς συνεννόησιν. Αμέσως τότε ο πατέρας μου σαν πρόεδρος και υπεύθυνος για όλα κάλεσε το κοινοτικό συμβούλιο (τουρκικά αζάδες), τους δύο παπάδες που είχαμε τότε και μερικούς από τους καλύτερους του χωριού και πήγαν προς συνάντησιν και συνεννόησιν με τον οπλαρχηγό καπετάν Γιάννη τον Ράμναλη. Του εξήγησαν τα όσα μας συνέβησαν προ ολίγων μόνο ημερών, αλλά εις το πρόγραμμα του καπετανίου δεν εισχωρούσαν ούτε δεήσεις ούτε παρακλήσεις. Τους είπε ρητά κοφτά “άνριο πρωί θα βάλω φωτιά στους Τούρκους”.

Βασ. Παπακώστας
Ο οπλαρχηγός Βασίλειος Παπακώστας

Επομένως γύρισαν πάλι στο σπίτι του πρόεδρου, στο σπίτι μας καθώς τα θυμάμαι καλά, πολύ στεναχωρημένοι. Συζήτησαν για τα γυναικόπαιδα, πώς και πότε ήταν καλύτερα να φύγουν και άλλα πολλά δια το τι μέλλει γενέσθαι για το χωριό μας.

Καληνύχτισαν και έφυγαν για τα σπίτια τους ο καθένας με το “ο Θεός βοηθός” και με αποφασιστικόν θάρρος τώρα.

Το πρώιμο εκείνης της βραδιάς, την 19η Οκτωβρίου κατά τα βαθειά χαράγματα, ακούμε τρεις λίγο αρείς πυροβολισμοί με πιστόλι. Φαίνεται ήταν το σύνθημα του καπετανίου και συνέχεια η τακτική μάχης. Όλοι οι νέοι καθώς και από τα γύρω χωριά έφθαναν άλλοι με πολεμικά όπλα, όσοι είχαν, άλλοι με κυνηγητικά, καθώς και άλλοι καπετανέοι από τα χωριά Σανά, Λιβάδι, Βασιλικά και από παντού να κτυπούν τους Τούρκους και κάπου κάπου τους φώναζαν οι δικοί μας να παραδοθούν, τουρκικά τεσλήμ. Αυτοί όμως δεν παραδίδοντο, έως ότου η ναγκάσθηκαν οι δικοί μας να τους βάλουν φωτιά, αν και ο παπα-Δημήτρης παρακαλούσε τους καπετανέους να μη βάλουν φωτιά και του κάψουν τα σπίτια του που ήτο βέβαια ιδιοκτήτης, αλλά αλλιώς δεν γίνονταν.

Από το βόρειον μέρος των σπιτιών του παπα-Δημήτρη είχε ένα παράθυρο μεγάλο και σε μέρος πολύ επικίνδυνο. Κατόρθωσαν οι δικοί μας να πετάξουν μέσα ταις σουσούρες που ταις είχαν δέματα και βρεγμένες με πετρέλαιο και μερικά φρύγανα και κατόπιν τα δώσαν

φωτιά, και προχωρώντας η φωτιά ηνάγκασε τους Τούρκους να πετάζονται έξω, τώρα βέβαια δίχως όπλα, να τρέχουν με κατεύθυνσιν προς δυσμάς να γλιτώσουν. Οι δικοί μας όμως είχαν λάβει θέσεις και τους περιμέναν όπως ο κυνηγός το κυνήγι του. Τους σκότωσαν όλους πλην ενός που είχε περάσει πέρα από το λάκκο, τη σημερινή Γέφυρα. Τον άφησαν ζωντανό εθελουσίως να ζήση να διηγείται.

Όταν τελείωσε η μάχη, κατεβήκαμε όλοι μικροί-μεγάλοι να διγιούμε τα γεγονότα της μάχης. Βλέπουμε τα σπίτια του παπα-Δημήτρη καθώς και το χάνι, που μάχονταν οι Τούρκοι, τελείως καμένα και τους Τούρκους από την κάτω τελευταία πόρτα που ήταν προς Νότον και μέχρι το λάκκο, την σημερινή γέφυρα, όλους τους Τούρκους σκοτωμένους καταγής.

Οι 5 τσαντερμάδες του σταθμού Χωροφυλακής, όπου ένας εξ' αυτών είχε τραυματισθή ονόματι Ζαΐμης, παραδόθηκαν λίγο νωρίτερα κατά την ώραν που έβαλαν φωτιά οι δικοί μας στα άλλα 2 οικήματα. Μετά την μάχην έφυγε όλο το γυναικόπαιδο του χωριού μας στα γύρω χωριά.

Την επομένην 19ης Οκτωβρ. θυμάμαι ήλθε ο καπετάν Γιάννης με έναν άλλον καπετάνιο, συνοδευόμενος από τον παπαδημήτρη και ζήτησαν από τον πατέρα μου να τους δώσῃ το άλογό του να στείλουν έναν αγγελιοφόρον στον Πολύγυρο προς συννενόησιν με τα εκεί σωματεία, καθότι τα τηλέφωνα τα είχαν κόψει την παραμονήν της μάχης οι δικοί μας. Εγώ άμα άκουσα το αίτημα των καπετανέων πρόθυμα είπα θα πάω εγώ. Κατεβαίνω στα πεταχτά κάτω στο σταύλο, σελώνω το άλογο που ήτο πουλί. Αυτό το όνομα το χρειάζονταν και όχι άλογο. Ιππεύω με προθυμία και χαρά που θα προσφέρω και εγώ υπηρεσίαν για την λευτεργιά, μου δίνη ο καπετάν Γιάννης το γράμμα και μου λέγει:

Θα πας όσο μπορείς πιο γρήγορα, θα ανταμώσεις τον καπετάν Νικηφόρο, θα δώσεις το γράμμα καθώς θα πάρεις γραπτήν απάντησιν και θα την φέρεις γρήγορα, είναι επείγονσα ανάγκη.

Εγώ καθώς ήμουν εις εφηβικήν ηλικίαν 16 - 17 ετών τότε πλημμυρισμένος από χαράν, αφήνω λίγο ελεύθερα τα χαλινά του αλόγου να εκπληρώσω την διαταγήν που έλαβα, έστω και ένα δευτερόλεπτο νωρίτερα. Μόλις φθάνω στον Πολύγυρο ξεπεζεύω, δένω καλά το άλογό μου σε μια συκομουριά και τρέχω προς συνάντησιν του καπετάν Νικηφόρου. Κατά καλήν τύχην βρίσκω μπροστά μου έναν οπλοφόρο ελευθερωτήν ο οποίος με παρατηρούσε, φαίνεται θα ήτο σκοπός εκεί. Τον είπα για την αποστολήν μου για τον καπετάν Νικηφόρο και μου δείχνει πρόθυμα και μου λέγει: "να αυτού, σ' αυτό το οί-

κημα μένει". Τρέχω επάνω, τον βρήκα, τον χαιρετώ. Είχε εκείνη την ώρα ένα πρόχειρο τραπέζι και κάτι έγραφε. Τον δίνω το γράμμα, το διάβασε και στα γρήγορα έγραψε κάτι λίγα, το κλείνει το γράμμα, μου το δίνει, προφορικά δεν μου είπε τίποτε. Φεύγω στα γρήγορα, ιππεύω στα πεταχτά και παίρνω την επιστροφήν, πάντα με τον ίδιο ρυθμό τροχάδην.

Μόλις έφτασα στο χωριό, στο σπίτι μου, παρέδωσα το άλογο στον πατέρα μου και τρέχω να συναντήσω τον καπετάν Γιάννη να του δώσω το γράμμα που μετεκόμισα. Τον βρήκα λίγο πιο κάτω από το σπίτι μου και του δίνω το γράμμα. Με συνεχάρη δια την ταχείαν εξηπρέτησιν.

Γυρίζοντας στο σπίτι μου βρήκα πέντε-εξ παιδιά έτρωγαν έξω στα μπαλκόνια. Μου 'κάναν το ορίστε, "έλα να φάμε". Εγώ με όλο το μεράκι μου δεν καταλάβαινα να πίνω, αλλά ο πατέρας μου, μου 'βαλε ένα πιάτο και έφαγα και 'γω με τους ελευθερωτάς. Είχαν προσφέρει πρόθυμα οι κτηνοτρόφοι μας δύο στείρες κατσίκες και έκαναν συσσίτιο για τους μαχητάς.

Μετά το φαγητό κατέβηκα και εγώ κάτω που έγινε η μάχη και βλέπω τους δίκούς μας χωριανούς με σκαπάνες και φυτώρια να ανακατεύουν τα ερείπια των σπιτιών, που είχαν καταρρεύσει την προηγούμενη από τη φωτιά, να βγάλουν τα εναπομείναντα λάφυρα, όπλα και πολεμοφόδια, τα οποία τα μετέφεραν στο δικό μας σπίτι, στου προέδρου. Όλα τα λάφυρα ήταν 5 κιβώτια φυσίγγια δι' όπλα Μαρτίνι, 4 με 5 Γκράδες και περί τα 15 με 20 όπλα Μαρτίνι.

Μόλις νύχτωσε εκείνη την ημέρα, την 19 Οκτωβρ. έφυγε από το χωριό μας και ο καπετάν Γιάννης με τα παλικάρια του, τον ακολούθησαν και πολλοί χωριανοί μας, και μείναμε μόνοι κάτι λίγοι χωριανοί. Θυμάμαι μου έδωσε και μένα ο πατέρας μου ένα όπλο Γκρά και σφαίρες και μου είπε:

Άμα θα 'ρθουν οι Τούρκοι θα τους πολεμήσουμε, δεν θα τους επιτρέψουμε να 'ρθουν κοντά μας.

Νομίζαμε ήμεις ότι είμεθα τώρα ασφαλιζόμενοι, δεν ξέραμε οι δυστυχείς τι θα πει στρατός και ποια η δύναμίς του. Με τον νου μας κάναμε μπαϊράκι. Από την Θεσσαλονίκη δεν μπορούσαμε να μάθουμε τίποτε. Και εκείνες ταις μέρες και νύχτες ταις περάσαμε με μεγάλη αγωνία. Και όταν μάθαμε που ο Ελληνικός Στρατός μπήκε στην Θεσσαλονίκη ησυχάσαμε. Τότε ήρθε και το γυναικόπαιδο και γιορτάσαμε και ήμεις την λευτεργιά, καθώς και όλη η Χαλκιδική που είχε τουρκικές αστυνομίες. Και δοξάσαμε το Θεό που γλιτώσαμε από την φωτιά των Τούρκων. Δεν του εδόθη ευκαιρία στον Ταχσίν πασιά να στείλη στρατό να εκδικηθή τη Χαλκιδική...»

1. Ευχαριστώ θερμά τα παιδιά του Χρήστου Αβραμίδη, Αστέριο και Δημήτριο, για τη διάθεση των σημειώσεων του πατέρα τους.
2. Το κίνημα των Νεότουρκων, το 1908

ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ: ΠΡΟΣΩΠΑ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ - ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΛΕΞΑΚΗΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ

Ο Πολύγυρος και ολόκληρη η Χαλκιδική απελευθερώθηκαν επίσημα στις 2 Νοεμβρίου 1912, όταν το 1ο Ανεξάρτητο Τάγμα Κρητών έφτασε στον Πολύγυρο και σε άλλα μέρη της Χαλκιδικής, ενώ το βράδυ της 1ης Νοεμβρίου είχε διανυκτερεύσει στη Γαλάτιστα. Μόλις έφτασε στον Πολύγυρο, ο Δ/τής του Τάγματος Γεώργιος Κολοκοτρώνης εξέδωσε την Προκήρυξη, με την οποία απελευθέρωνε επίσημα τη Χαλκιδική: «Προς άπαντας τους κατοίκους των χωρίων και κωμοπόλεων Χαλκιδικής και Αγίου Όρους: Εν ονόματι του Βασιλέως Γεωργίου του Α'...», υπογράφοντας ως Στρατιωτικός Διοικητής Χαλκιδικής. Έτσι συνδέθηκε το όνομα του Γ. Κολοκοτρώνη, όπως και του Τάγματος Κρητών που διοικούσε, με την απελευθέρωση του τόπου μας.

Ο Γεώργιος Κολοκοτρώνης, Ταγματάρχης του ελληνικού στρατού στους Βαλκανικούς Πολέμους, ήταν γιος του υστερότοκου γιου του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη Πάνου, που είχε γεννηθεί στο Ναύπλιο το 1836, και πήρε το όνομα του πρωτότοκου γιου του Κολοκοτρώνη Πάνου, που είχε δολοφονηθεί το 1824 από κυβερνητικούς, στην περίοδο του εμφυλίου. Ο Γεώργιος Κολοκοτρώνης φοίτησε στην Σχολή Ευελπίδων και έγινε ανθυπολοχαγός το 1888. Ωστόσο δεν ήταν αξιωματικός των σαλονιών, αλλά από πολύ νέος έσπευδε εθελοντικά όπου η Ελλάδα το ζητούσε: Στην επανάσταση της Κρήτης του 1896-97, γεγονός που τον «έδεσε» με την ιστορία της Κρήτης και την ψυχολογία των Κρητικών, και στον Μακεδονικόν Αγώνα, σε μικρό αντάρτικο σώμα, αποστολή της ελληνικής κυβέρνησης -μαζί με τον Παύλο Μελά, τον Αλ. Κοντούλη και τον Αναστ. Παπούλα- την άνοιξη του 1904, για να εισηγηθούν, ως ομάδα, τον τρόπο με τον οποίο η ελεύθερη Ελλάδα έπρεπε να ενεργήσει, ώστε να αντιμετωπιστεί η αυξανόμενη τρομοκρατική δραστηριότητα των Βούλγαρων κομιταζήδων.

Όταν, μετά την επιστράτευση στην Ελλάδα, εν όψει της έναρξης των Βαλκανικών Πολέμων, άρχισε να δημιουργείται στον Πειραιά το Ανεξάρτητο Σύνταγμα Κρη-

τών, ο Γ. Κολοκοτρώνης ζήτησε και έγινε δ/τής του 1ου Τάγματός του, λόγω της σχέσης του με την Κρήτη και τους Κρητικούς. Αγαπούσε πολύ τους άνδρες του και τον αγαπούσαν και αυτοί. Το Τάγμα του είχε μικρή συμμετοχή στον 1ο Βαλκανικό, αφού άλλωστε ήταν εφεδρικό, ωστόσο μπήκε πρώτο στη Θεσσαλονίκη το βράδυ της 26ης Οκτωβρίου και στη συνέχεια, παίρνοντας επείγουσα εντολή, το οδήγησε στη Χαλκιδική, προς κατάληψη της περιοχής, ιδιαίτερα δε προς κατάληψη του Αγίου Όρους, προς το οποίο οι Βούλγαροι, προσωρινοί σύμμαχοι με την Ελλάδα, προσπαθούσαν να φτάσουν πρώτοι, ιδιαίτερα μετά την αποτυχία τους να καταλάβουν τη Θεσσαλονίκη.

Ο Γ. Κολοκοτρώνης στη Χαλκιδική έμεινε ως κοντά στα Χριστούγεννα του '12, αργότερα δε το Τάγμα του βρέθηκε στην πρώτη γραμμή στον ελληνοβουλγαρικό πόλεμο του '13, αγωνίστηκε ηρωικά και έχασε το μεγαλύτερο μέρος της δύναμής του, σε στελέχη και άνδρες, ο ίδιος δε ο Κολοκοτρώνης σκοτώθηκε στις 12 Ιουλίου 1913, σε ηλικία 48 χρονών, στις προ της Τζουμαγιάς φονικές μάχες με υπεράριθμες βουλγαρικές δυνάμεις. Τάφηκε επί τόπου, σε έδαφος που έμεινε στην βουλγαρική επικράτεια, η προτομή του ωστόσο στήθηκε στον χώρο του μνημείου της μάχης του Λαχανά, όπου επίσης στήθηκαν προτομές των φονευθέντων αξ/κών του Τάγματος Κρητών:

Καλοπόθου Λυμπέρη (σκοτώθηκε στον Λαχανά, στις 21 Ιουνίου 1913)

Ιωάννου Ζητουνιάτη (σκοτώθηκε ομοίως στον Λαχανά, την ίδια μέρα)

Γεωργίου Παπαδόπουλου (σκοτώθηκε στη μάχη του Σιδηροκάστρου, στις 27 Ιουνίου 1913).

Ο άλλος λοχαγός του Τάγματος Γεώργιος Αλεξάνδρου τραυματίστηκε σοβαρά τη 2η μέρα της μάχης του Λαχανά, στις 20 Ιουνίου.

Ο Ιωάννης Αλεξάκης, είναι ένα δεύτερο πρόσωπο που συνδέεται με την απελευθέρωση της Χαλκιδικής. Γόνος φωτικής αγροτικής οικογένειας, υπηρέτησε στην

Ιωάννης Αλεξάκης
υποστράτηος 1936

Κρητική Πολιτοφυλακή και αργότερα σπούδασε στη Σχολή Υπαξί/κών Αθηνών. Ήταν νέος ανθυπολοχαγός (26 ετών τότε) του Τάγματος Κρήτων, υπό τον Λοχαγό Καλοπόθο Λυμπέρη και ήταν ο επικεφαλής του Ουλαμού, τον οποίο ο Ταγματάρχης Γ. Κολοκοτρώνης έστειλε, το πρωί της 2ας Νοεμβρίου, από τη Γαλάτιστα, να σπεύσει προς κατάληψη του Αγίου Όρους, για να προλάβει τους Βούλγαρους, που έσπευδαν επίσης από την περιοχή της Νιγρίτας. Ο Ουλαμός του Αλεξάκη, κινούμενος δρομαίως, αφού διανυκτέρευσε στις 2 Νοεμβρίου στην Αρναία και στις 3 στην Ιερισό, διέκοψε την πορεία προς το Όρος το πρωί της 4ης Νοεμβρίου, όταν πληροφορήθηκε πως το Άγιον Όρος, ήδη από τις 2 Νοεμβρίου, είχε καταληφθεί από αγήματα του υπό τον «Αβέρωφ» πολεμικού μας Ναυτικού και έτσι ο Ουλαμός επέστρεψε, μέσω Αρναίας, στον Πολύγυρο, όπου ήταν η έδρα του Τάγματος.

Ο Ιωάννης Αλεξάκης εξελίχθηκε σε έναν από τους ικανότερους αξιούς του ελληνικού στρατού. Πολέμησε ηρωικά στον 2ο Βαλκανικό Πόλεμο, όπου και τραυματίστηκε δυο φορές, την δεύτερη, στη μάχη για τα υψώματα 1378, προ της Τζουμαγιάς, βαρύτατα. Ανδραγάθησε στη μάχη του Σκρα (Μάιος 1918), όπου τραυματίστηκε επίσης, όπως και αργότερα (Ιούλιος 1921) τραυματίστηκε στις μάχες προ του Σαγγάριου, της Μικρασιατικής Εκστρατείας.

Ήταν ο δεύτερος αξιούς της Κρήτης που έγινε αντιστράτηγος (1937), μετά τον Γ. Κατεχάκη, -τον γνωστό «καπετάν Ρούβα» του Μακεδ. Αγώνα. Έγινε στρατιωτι-

κός Δ/τής Κρήτης την περίοδο των πολέμου του '40 και της «Μάχης της Κρήτης». Η προσφορά του, πέραν της στρατιωτικής δράσης, στους Βαλκανικούς Πολέμους, ήταν η συγγραφή μιας ογκώδους εργασίας, που εκδόθηκε από τον ίδιο, σε δύο τόμους 1452 σελίδων, υπό τον τίτλο «ΠΟΛΕΜΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ – ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ ΤΟΥ 1912-13, και ΤΟ 1ον ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΝ ΤΑΓΜΑ ΚΡΗΤΩΝ (ΤΑΓΜΑ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ)»*, έργο το οποίο, πέραν του πλήθους των στοιχείων που περιλαμβάνει, είναι ένα πολύτιμο ντοκουμέντο για τα γεγονότα και τα πρόσωπα της ηρωικής αυτής του Έθνους μας εποχής. Πέραν τουτού, εξέδωσε 28 ακόμη βιβλία, αναδεικνύομενος έτσι σε σημαντικό πνευματικόν άνθρωπο.

Φέτος τον Μάιο, ως εορτασμό για τα 100 χρόνια από την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης, έγινε στο Ηράκλειο μεγάλη εκδήλωση προς τιμήν του Στρατηγού Ι. Σ. Αλεξάκη, ενώ ο ανηψιός και συνονόματός του Ιωάννης Η. Αλεξάκης, επίσης Αντιστράτηγος Ε.Α., εξέδωσε προσεγμένο τεύχος υπό τον τίτλο «ΕΓΚΩΜΙΟΝ, γενναίου Στρατηγού, ενάρετου Πατριώτη ΙΩΑΝΝΗ ΣΩΤ. ΑΛΕΞΑΚΗ».

* Το σύγγραμμα αυτό του Ι. Αλεξάκη επεξεργάστηκα και, μαζί με άλλα στοιχεία, ετοίμασα ένα βιβλίο με τίτλο: «ΟΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ – Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ και ΤΟ 1ο ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΤΑΓΜΑ ΚΡΗΤΩΝ (ΤΟΥ Γ. ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ)», το οποίο ο Δήμος Πολυγύρου αποφάσισε να εκδώσει με την ευκαιρία της εκατονταετηρίδας.

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

Έτος ιδρύσεως 1903

Μαντώς Μαυρογένους 23 – Τ.Κ. 542 49, Τηλ. 2310/323-839. Φαξ 2310/326-108, Κινητό: 6946/470-157

ΨΗΦΙΣΜΑ

Με την αγγελία του θανάτου του σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ιερισσού, Αγ. Όρους και Αρδαμερίου κυρού Νικοδήμου, το Δ.Σ. του Συλλόγου συνήλθε εκτάκτως και ψηφίζει:

1. Εκφράζει τη βαθιά θλίψη των χιλιάδων μελών του για την αποδημία του σεπτού και λαοφιλούς ιεράρχη μας που επί 32 συναπτά έτη θεοφιλώς και φιλοπόνως εποίμανε την επαρχία μας.(ή τους χριστιανούς της επαρχίας μας).
2. Εκφράζει τα συλλυπητήρια προς το σεβαστό Ιερατείο της Ιεράς Μητροπόλεως Ιερισσού Αγ. Όρους και Αρδαμερίου
3. Να καταθέσει αντί στεφάνου 300 ευρώ στο γηροκομείο Αρναίας, το οποίο ο ίδιος ίδρυσε και με πατρική αγάπη διακονούσε.
4. Να παρακολουθήσει σύσσωμο του Δ.Σ. την εκφορά του.
5. Το παρόν να δημοσιευθεί στο περιοδικό του Συλλόγου Παγχαλκιδικός Λόγος.

Θεσσαλονίκη, 16 Σεπτεμβρίου 2012

Για το Δ.Σ.

Ο Πρόεδρος Μιχαήλ Θεμ. Καρτσιώτης

Ο Γεν. Γραμματέας Ιωάννης Κοτσάννης

ΜΝΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ

ΦΑΙΔΩΝ Γ. ΓΙΑΓΚΙΟΖΗΣ
Δημοσιογράφος

Στο φημισμένο καφέ/ζαχαροπλαστείο των αδελφών Φλόκα, που έγινε συνώνυμο με την πλατεία Ελευθερίας, όπου λίγα χρόνια πριν έγινε η Επανάσταση των νεοτούρκων στην Θεσσαλονίκη, εκείνο το απόγευμα της 24ης Οκτωβρίου του 1912, δεν ξεχώριζες τον διπλανό σου από τους καπνούς και τους ναργιλέδες και τις χειρονομίες των πελατών.

Η πανσπερμία των θαμώνων ξεχώριζε από την ομιλία τους... Έλληνες, Τούρκοι, Εβραίοι, Βούλγαροι, Ρουμάνοι, Αυστριακοί και Φραγκολεβαντίνοι.

Μιλούσαν όλοι μαζί με τον φωνακλάδικο τρόπο που μιλούν οι Βαλκανιοί και οι συζητήσεις περιστρέφονταν γύρω από τον πόλεμο των Ελλήνων, Σέρβων, Βοσνίων, Μαυροβουνίων, Βουλγάρων, Αλβανών, Ρουμάνων εναντίον των Οθωμανών που ξέσπασε πριν από μερικές εβδομάδες.

Πολλοί έκαναν και πιο τολμηρές προβλέψεις...

«Είναι λίγα τα ψωμιά του

Ταξίν Πασά που διαφέντευε την Θεσσαλονίκη και σχεδόν όλη την Μακεδονία. Είχε ζητήσει ενισχύσεις από την Υψηλή Πύλη στην Κωνσταντινούπολη, αλλά εκεί υπήρχαν άλλα προβλήματα. Στο ζαχαροπλαστείο, κανείς από τους πελάτες δεν είχε υποψιασθεί ότι, ενώ σκοτείνιαζε, τρεις νεοφερμένοι πελάτες, μουσκεμένοι από το ατελειώτο ψιλόβροχο, παρακολουθούσαν τις συζητήσεις των θαμώνων. Τότε ένας από τους τρεις, έβγαλε μέσα από το πανωφόρι του την Ελληνική σημαία, την σήκωσε ψηλά και τους μίλησε φωναχτά:

- «Σε δύο ημέρες θά 'ρθουμε να απελευθερώσουμε την Θεσσαλονίκη!».

Στο άκουσμα αυτό πολλοί από τους θαμώνες σηκώθηκαν όρθιοι, πέταξαν στον αέρα τα φέσια τους και ζητώκραυγαζαν.

Οι τρεις μυστηριώδεις τύποι, που με τόσο θάρρος προχώρησαν στην πράξη αυτή, ήσαν οι επιτελείς του Διαδόχου Κωνσταντίνου, Μεταξάς, Δαγκλής και Μανουσογιαννάκης. Έφυγαν από το μέτωπο των Γιαννιτσών και με τα άλογα τους έφτασαν στον Αξιό και, με την βοήθεια Χαλαστρινών, πορεύθηκαν προς την Θεσσαλονίκη που έγινε ξανά Ελληνική μετά από πέντε αιώνες τουρκικής κατοχής.

Οι Ελληνικές Δυνάμεις μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν με επιτυχία τον Τουρκικό στρατό, που ήταν άρτια προετοιμασμένος από Γερμανούς αξιωματικούς. Ανάμεσα στους θαμώνες του Φλόκα υπήρχαν διπλωμάτες, πράκτορες των Μεγάλων δυνάμεων, πλούσιοι Εβραίοι, Τούρκοι, γαιοκτήμονες και Φραγκολεβαντίνοι έμποροι, λίγο πολύ, γνώριζαν - και αυτό συζητούσαν - ότι κάτι μεγάλο βρίσκεται σε εξέλιξη στα Βαλκάνια που κύριο θέμα ήταν η Επανάσταση των νεότουρκων και η ένωση των θρησκευτικών μειονοτήτων που ζητούσαν την εκδίωξη των Τούρκων από την Ευρώπη.

Αν έστηγε το αυτί του προσεκτικά ένας από τους θαμώνες του Φλόκα, θ' άκουγε έναν διπλωμάτη Γάλλο να αναλύει τα γεγονότα....

Την πρώτη κίνηση προς αυτή την κατεύθυνση έκαναν η Βουλγαρία (βασιλιάς Φερδινάνδος) και η Σερβία (βασιλιάς Πέτρος), χώρες σλαβικές αλλά με αντικρουόμενα συμφέροντα. Το 1909, με τη βοήθεια του Ρώσου πρεσβευτή στο Βελιγράδι Χάρτβιγκ, οι δύο χώρες αποκατέστησαν τις μεταξύ τους σχέσεις και σύναψαν μυστική συνθήκη (Σόφια, 13 Μαρτίου του 1912) με επιθετικό χαρακτήρα (πρόβλεπε και επιθετικές πρωτοβουλίες εναντίον της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ακόμη και στην περίπτωση που ένας από τους δύο συμμάχους θα εκτιμούσε ότι κινδύνευαν ζωτικά του συμφέροντα. Ο πρωθυπουργός της Βουλγαρίας Γκέσωφ έδινε μεγάλη σημασία στη συμμαχία με τη Σερβία, θεωρώντας ότι η Ελλάδα, ιδιαίτερα μετά την ήττα του 1897, μόνο από θαλάσσης μπορούσε να βοηθήσει τον κοινό αγώνα. Ήτσι ξεκίνησαν μυστικές συνομιλίες ανάμεσα στην Ελλάδα και τη Βουλγαρία, στα τέλη του 1911, οι οποίες στις 29 Μαΐου του 1912 κατέληξαν στην υπογραφή συνθήκης αμυντικής συμμαχίας (η μια χώρα θα βοηθούσε την άλλη αν δεχόταν επίθεση από την Οθωμανική Αυτοκρατορία). Οι δύο αυτές συνθήκες συνοδεύονταν και από πρωτόκολλα στρατιωτικής συνεργασίας

Τη στιγμή της έκρηξης του πολέμου καμιά συνθήκη δεν συνέδεε την Ελλάδα και τη Σερβία, ενώ οι συνεννοήσεις των συμμάχων με το Μαυροβούνιο ήταν καθαρά προφορικές.

Η μάχη των Σαρανταπόρων σε λιθογραφία

Παρά τις αντιδράσεις, κυρίως της Γαλλίας και λιγότερο της Βρετανίας για το ενδεχόμενο αλλαγής των συνόρων στη Βαλκανική και παρά τους φόβους της Ρώσιας και της Αυστροουγγαρίας για τις επιπτώσεις, που θα είχε ένας πόλεμος στα συμφέροντα τους, οι σύμμαχοι, εκμεταλλεύμενοι τη δύσκολη θέση της Τουρκίας, εξαιτίας του Ιταλοτουρκικού Πολέμου του 1911 και της έκρυθμης κατάστασης που επικρατούσε στην Αλβανία, κλιμάκωσαν τις πιέσεις τους, επιδιώκοντας την κήρυξη του πολέμου. Στις 25 Σεπτεμβρίου του 1912 ο βασιλιάς του Μαυροβουνίου Νικόλαος κήρυξε πρώτος τον πόλεμο εναντίον της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και λίγες μέρες αργότερα ακολούθησαν και οι υπόλοιποι σύμμαχοι (5 Οκτωβρίου του 1912).

Η ελληνική πλευρά, προεξοφλώντας την έναρξη των επιχειρήσεων, είχε φροντίσει να στείλει νωρίς στη Μακεδονία 250 περίπου μακεδονομάχους. Αυτοί είχαν εντολή να προετοιμάσουν τον ντόπιο πληθυσμό για την επικείμενη εξόρμηση του ελληνικού στρατού, σχηματίζοντας αντάρτικες ομάδες ικανές να δράσουν επικουρικά προς τις τακτικές δυνάμεις

Ο ελληνικός στρατός ήταν χωρισμένος σε δύο συγκροτήματα: ένα υπό το διάδοχο Κωνσταντίνο (τέσσερις μεραρχίες ενεργού στρατού, τρεις εφεδρικές και μία ταξιαρχία ιππικού), το οποίο κινήθηκε από τη Θεσσαλία προς τη Μακεδονία, και ένα άλλο υπό το στρατηγό Σαπουντζάκη (ένα σύνταγμα πεζικού, τέσσερα τάγματα ευζώνων, ένα τάγμα εθνοφρουρών, δύο μοίρες πυροβολικού και μία ίλη ιππικού), που όφειλε να διεξαγάγει αμυντικό αγώνα στον ποταμό Αραχθο, σε περίπτωση τουρκικής επίθεσης.

Οι ελληνικές δυνάμεις κινήθηκαν στην κατεύθυνση Ελασσόνας-Σερβίων-Κοζάνης και κατόρθωσαν να απωθήσουν τις τουρκικές δυνάμεις στη μάχη της Ελασσόνας (6 Οκτωβρίου) και λίγο αργότερα στο Σαφαντάπορο (9 Οκτωβρίου). Στις 13 Οκτωβρίου οι Έλληνες είχαν ήδη εγκατασταθεί στην περιοχή της Κοζάνης και με παρότρυνση του πρωθυπουργού Βενιζέλου ο Κωνσταντίνος αποφάσισε να κινηθεί προς τη Βέροια και μετά να επιδιώξει την κατάληψη της Θεσσαλονίκης, προλαβαίνοντας έτσι τα προελαύνοντα βουλγαρικά στρατεύματα. Στις 19 και στις 20 Οκτωβρίου οι Τούρκοι αντέταξαν άμυνα στην περιοχή των Γιαννιτσών, προσπαθώντας να αποτρέψουν τη διάβαση του Αξιού ποταμού, αλλά δεν τα κατάφεραν και αναγκάστηκαν να υποχρίσουν προς τη Θεσσαλονίκη. Μετά τη διάβαση του Αξιού ο ελληνικός στρατός κινήθηκε προς την πόλη, ακολουθώντας την ίδια οδό που είχε ακολουθήσει πριν από 482 χρό-

νια ο Μουράτ Β'. Στις 26 Οκτωβρίου ο αρχιστράτηγος των τουρκικών δυνάμεων στη Μακεδονία, Ταξίν Πασάς, μόδις αντιλήφθηκε ότι οι ελληνικές δυνάμεις είχαν αποκλείσει κάθε δρόμο διαφυγής, αναγκάστηκε να συνθηκολογήσει. Την επομένη ο ελληνικός στρατός παρέλασε στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι στη διάρκεια αυτών των επιχειρήσεων η Β Ελληνική Μεραρχία, πλαγιοφυλακή της στρατιάς, ενώ επιχειρούσε να κινηθεί προς τη Φλώρινα, δέχτηκε αιφνιδιαστική επίθεση από τουρκικές δυνάμεις, οι οποίες, αφού στην αρχή την καθήλωσαν, κατόπιν την έτρεψαν σε άτακτη φυγή προς την Κοζάνη (μάχη του Σόροβιτς ή Αμύνταιου, 21-24 Οκτωβρίου). Η αυχής αυτή εξέλιξη δεν είχε αρνητικές επιπτώσεις στην ελληνική προέλαση, ενώ η διαλυμένη Β Μεραρχία, υπό νέα διοίκηση, ανασυντάχθηκε στην Κοζάνη και συνέχισε την προέλαση προς το Μοναστήρι. Τη στιγμή που υπογραφόταν η συνθηκολόγηση στη Θεσσαλονίκη, έφτασε στις παρυφές της πόλης η VII Βουλγαρική Μεραρχία, η οποία είχε προελάσει διαμέσου της κοιλάδας του ποτα-

μού Στρυμόνα. Ο Βούλγαρος στρατηγός αξιώσε να επιτραπεί η είσοδος της μεραρχίας στην πόλη, αν και στο μεταξύ είχε εγγράφως ενημερωθεί για τη συνθηκολόγηση. Η επιμονή αυτή πρόδιδε την προσπάθεια των Βουλγάρων να εμφανίσουν τη συνθηκολόγηση ως προϊόν κοινής ελληνοβουλγαρικής δράσης, ώστε την κατάλληλη στιγμή να προβάλουν δικαιώματα συγκυριαρχίας.

Η έντονη αντίδραση του Κωνσταντίνου στο βουλγαρικό αίτημα -επέτρεψε μόνο την είσοδο δύο ταγμάτων στην πόλη, των οποίων ηγούνταν οι πρίγκιπες Βόρις και Κύριλλος, για λόγους αβρότητας προς το πρόσωπο τους- είχε ως αποτέλεσμα να ξεκαθαρίσει στη συνείδηση των μελών της βουλγαρικής ηγεσίας ότι μόνο με τα όπλα θα μπορούσαν να διεκδικήσουν τη Θεσσαλονίκη.

Πριν όμως μελετήσουμε τα γεγονότα της απελευθερωσης του 1912, θα πρέπει να δούμε τι είχε προηγηθεί.

Η πρώτη δεκαετία του 20ού αιώνα στη Νεότερη Ελληνική Ιστορία έχει ως κύριο γεγονός το ανανεωτικό στρατιωτικό κίνημα του Γουδί (15 Αυγούστου 1909). Οι δυσαρέσκειες στο στρατό, προπαντός μετά τη θλιβερή και ταπεινωτική ήττα του 1897, αυξήθηκαν με την ενεργό και απροκάλυπτη επέμβαση της Βασιλικής «Αυλής» στις τάξεις του. Στην «Αυλή» και στον «παλαιοκομματισμό» αποδίδονταν άλλωστε οι ευθύνες της κακής αντιμετώπισης τόσο των εσωτερικών όσο και των εξωτερικών θεμάτων της χώρας, μεταξύ των οποίων το «αλυτρωτικό» πρόβλημα των σκλαβωμένων Ελλήνων.

Ο Ταξίν Πασάς παραδίδει το ξίφος του στο διάδοχο Κωνσταντίνο (φανταστική απεικόνιση).

Με στόχο την αναδιοργάνωση του στρατεύματος και την επίλυση των διαφόρων εθνικών θεμάτων, συγκροτήθηκε έτσι στην Αθήνα το 1909 ο «Στρατιωτικός Σύνδεσμος», μια στρατιωτική οργάνωση που αρχικά ξεκίνησε τις ενέργειες της με διαβήματα και παραστάσεις για να φτάσει τελικά στο «κίνημα», όταν πια η Τουρκία, με αφορμή το «Μακεδονικό» και το «Κρητικό» πρόβλημα, απειλούσε κι αυτή την ανεξαρτησία της Ελλάδας. Αρχηγός του κινήματος του Γουδί ήταν ο συνταγματάρχης Ν. Ζορμπάς, ο οποίος στα «Απομνημονεύματά» του (Αθήνα 1925) αναφέρει τα αίτια που οδήγησαν στο στρατιωτικό κίνημα: «Η Βουλευτοκρατία και ή συναλλαγή. Ή οικονομική δυσπραγία ένεκα της πλημμελούς φορολογίας, επιβαρύνουσας ιδίως τάς λαϊκάς τάξεις. Ή κακή απονομή της δικαιοσύνης και ή έλλειψη δημοσίας ασφαλείας, ο ατυχής πόλεμος του 1897 τό κρητικόν ζήτημα καί τό άπαρασκευον του κράτους προς οιανδήποτε πολεμικήν δράσιν». Μέτο κίνημα αναγκάζεται να παραιτηθεί η κυβέρνηση Ράλλη, απομακρύνονται από το στρατό ο διάδοχος Κωνσταντίνος και οι πρίγκιπες Νικόλαος, Χριστόφορος, Ανδρέας, Γεώργιος (διάδοχος) και καλείται από την Κρήτη ο Ελευθέριος Βενιζέλος, ο ερχομός του οποίου στην Ελεύθερη Ελλάδα ανοίγει μια νέα εποχή για τη χώρα. ; Στις εκλογές της 8ης Αυγούστου 1910 τα συνασπισμένα παλιά κόμματα συντρίβονται κυριολεκτικά. Ο Βενιζέλος θριαμβεύει. Στις 6 Οκτωβρίου αναλαμβάνει την πρωθυπουργία της χώρας και στις 28 Νοεμβρίου του ίδιου χρόνου, στις εκλογές για την ανάδειξη της Β' Αναθεωρητικής βουλής κερδίζει άνετα την απόλυτη πλειοψηφία.

Ο Βενιζέλος αναδιοργανώνει το στρατό και ενισχύει τον οπλισμό του, ενώ παράλληλα με ικανούς συνεργάτες του καταβάλλει επίμονες προσπάθειες για την επίλυση των συσσωρευμένων προβλημάτων της χώρας. Η ίδια προσπάθεια γίνεται και στον εξωτερικό τομέα, όπου η Ελλάδα είχε μετατραπεί σε απλό θεατή ή ακροατή, ακόμα και για θέματα που την αφορούσαν άμεσα.

Η ελληνική εξωτερική πολιτική ήταν στην ουσία ανύπαρκτη, περιορισμένη πάντοτε μέσα στα στενά πλαίσια που καθόριζαν τα εκάστοτε συμφέροντα των Μεγάλων.

Την κατάσταση ανέτρεψε ο δεξιοτέχνης των πολιτικών χειρισμών Ελευθέριος Βενιζέλος την κρίσιμη περίοδο, που το «Ανατολικό» ζήτημα περνούσε από μια φάση έντονης οξύτητας, προβάλλοντας με επιτυχία διεθνώς το πρόβλημα του ελληνικού αλυτρωτισμού.

Η Ελλάδα, πριν από τους Βαλκανικούς πολέμους σύμφωνα με το πρωτόκολλο του Λονδίνου, είχε ως σύνορα τη «γραμμή Βόλου - Άρτας». Σύμφωνα με τη συνοριακή αυτή «γραμμή», περιοχές της χώρας όπως η Χαλκιδική που προσέφεραν τεράστιες θυσίες στον απελευθερωτικό Αγώνα των Ελλήνων του 1821, συνέχιζαν να είναι υπόδουλες στην Τουρκία.

Εξάλλου, σύντομα αποδείχθηκαν χωρίς ουσία και οι υποσχέσεις των Νεότουρκων, σε ό,τι αφορούσε τις μειονότητες που με την επανάσταση τους το 1908 επειδίωξαν να

επιβάλλουν στη σουλτανική Τουρκία καθεστώς αστικού μετασχηματισμού. Ο συνεχώς ανερχόμενος εθνικισμός των Βαλκανίων και οι επιρροές των Μεγάλων στην περιοχή δεν άφηναν χρονικά περιθώρια στην ελληνική διπλωματία, που πάσχιζε να ανασύρει τη χώρα από την απομόνωση και τη θανάσιμη αφάνεια στην οποία είχε περιελθει. Ήταν πια φανερό ότι θα αναλαμβάνονταν πρωτοβουλίες για την επίλυση του «Μακεδονικού» ζήτηματος, που αποτελούσε μέρος του γενικότερου «Ανατολικού ζητήματος».

Το Μάιο του 1912 η Σερβία και η Βουλγαρία υπέγραψαν συνθήκη συμμαχίας με την παρέμβαση της τσαρικής διπλωματίας. Ο Βενιζέλος κινήθηκε τότε δραστήρια και κατόρθωσε να υπογραφεί, με μεγάλη μυστικότητα, ελληνοβουλγαρική συνθήκη συμμαχίας, στην οποία έγινε δεκτό πως η τύχη της Μακεδονίας θα κρινόταν ανάλογα με την έκβαση των μελλοντικών πολεμικών επιχειρήσεων.

Η Βουλγαρία, σε περίπτωση πολέμου, θα στρεφόταν προς τον Έβρο και Αδριανούπολη, η Σερβία προς τα Σκόπια και η Ελλάδα προς Θεσσαλονίκη και Σέρρες. Είχε επιτευχθεί, έστω πρόσκαιρα, συνεννόηση μεταξύ των βαλκανικών κρατών πάνω σε πλάνο κοινών επιδώξεων, του οποίου κυρίαρχο στοιχείο ήταν η ανάγκη απελευθέρωσης των υπόδουλων λαών της Βαλκανικής από τους Τούρκους. _ Η Τουρκία πληροφορείται τις κινήσεις αυτές και στις 14 Σεπτεμβρίου κηρύσσει επιστράτευση στις περιοχές Μακεδονίας και Θράκης, ενώ ετοιμάζεται για πολεμική αναμέτρηση. Ελλάδα, Βουλγαρία, Σερβία και Μαυροβούνιο ενεργούν με τον ίδιο τρόπο μετά από λίγες ημέρες. Την πρωτοβουλία αναλαμβάνει η Τουρκία, που στις 4 Οκτωβρίου 1912 (παλιό ημερολόγιο) κηρύσσει τον πόλεμο κατά της Σερβίας και Βουλγαρίας, πιστεύοντας πως με τον τρόπο αυτό θα κρατούσε μακριά από τις συγκρούσεις την Ελλάδα, προς την οποία κινήθηκε έντεχνα η τουρκική διπλωματία με διάφορες υποσχέσεις. Η Ελλάδα, όμως, πιστή στην υπογραφή της, την επόμενη ημέρα (5 Οκτωβρίου) κηρύσσει πόλεμο κατά της Τουρκίας.

Τα ελληνικά στρατεύματα, με θητικό αναπτερωμένο πια, περνούν τα σύνορα κοντά στη Μελούνα και καταλαμβάνουν μετά από σκληρή μάχη την Ελασσόνα. Ακολουθεί η νίκη στο Σαραντάπορο, για να αρχίσει μια προέλαση θριάμβων. Σε 6 μόλις ημέρες από την κήρυξη του πολέμου ο Ελληνικός στρατός είχε ελευθερώσει τα Σέρβια, την Κοζάνη, τα Γρεβενά και το Αιμύνταιο.

Αντίστοιχες ήταν και οι επιτυχίες των άλλων συμμάχων κρατών, της Βουλγαρίας, Σερβίας και Μαυροβουνίου. Οι τουρκικές δυνάμεις μέσα σε διάστημα μιας εβδομάδας είχαν υποστεί σε όλα τα μέτωπα σφοδρά πλήγματα.

Αυτή ήταν η εικόνα των επιχειρήσεων του Α' Βαλκανικού Πολέμου, όταν δημιουργήθηκε το θέμα της «Θεσσαλονίκης» μεταξύ του Πρωθυπουργού και Υπουργού Στρατιωτικών Ελεύθεριον Βενιζέλου και του Αρχιστρατήγου διαδόχου Κωνσταντίνου, που ήταν επικεφαλής του Ελληνικού στρατού στις επιχειρήσεις.

Από τις εκδηλώσεις του Συλλόγου μας

Από την 4η Συνάντηση Χορωδιών της Χαλκιδικής 20 Μαΐου 2012 - Ν. Μουδανιά

Η χορωδία του Παγχαλκιδικού

Η χορωδία Ν. Τρίγλιας - Σημάντρων

Η χορωδία της Πορταριάς

Η χορωδία της Αρναίας

Η χορωδία της Ν. Καλλικράτειας

Από την 3ήμερη εκδρομή στη Σκιάθο 25 - 27 Μαρτίου 2012

Στο μνημείο του Παπαδιαμάντη

Στη Μονή του Ευαγγελισμού

Από την μουσική εκδήλωση - αφιέρωμα στο Νίκο Γκάτσο

Η κατάμεστη αίθουσα

Ο Πρόεδρος χαιρετίζει

Ο Γ. Καραμίχος

Η Θεώνη Κοσμά

Η εννεαμελής ορχήστρα του Κώστα Τσολαδήμου

Γ. Ζιούπος, Μάρθα & Μαρία Συλμαλόγλου, Χρήστος Χαλκιαδάκης

Ο μαέστρος Κώστας Τσολαδήμος

Άνθη στη Μαρία από την Έφορο Ζην. Πάχτα

Δ.Σ. και μουσικοί επί σκηνής

Από τον εορτασμό 191^η επετείου της μάχης των Βασιλικών της 13^η Ιουνίου 1821

A' Στο καθολικό της I. M. Αγίας Αναστασίας

Οι επίσημοι καλεσμένοι

Ο καθηγητής Μιχαήλ Θ. Κουτσός εκφωνεί τον πανηγυρικό

B' Στο μνημείο του Καπετάν Χάψα

Η επιμνηνόσυνη δέηση

Ο Πρόεδρος Μιχ. Καρτσιώτης με τα δίδυμα εγγονάκια του καταθέτει στεφάνι

Η χορωδία μας

Στους αγώνες στίβου: Τα Σιθώνεια

Ο Πρόεδρος απονέμει τα μετάλλια στους νικητές της δισκοβολίας

Υποπτέραρχος (i) ε.α.
Νίκος
Παπαδημητρίου.
Η ψυχή των αγώνων

Από την Ημερίδα Υγείας στο Μεταγγίτσι, 3 Ιουνίου 2012

Ο Αντιπρόεδρος του τοπικού Συλλόγου Ι. Μυλωνάς καλωσορίζει

Ο Γ.Γ. Ι. Κοτσάνης χαιρετίζει

Ο καθηγητής Μιχ. Καραμούζης

Ο καθηγητής Αστ. Κατσιαμούρης

Ο καθηγητής Ιω. Τσίκουλας

Το ακροατήριο

Αναμνηστική στο τέλος της εκδήλωσης

Από την έκθεση Κοσμήματος στην Αρναία, 5 Σεπτ. 2012

Οι κυρίες Άννα Κομνιανίδη, Αικ. Δημητρακούδη, Ελ. Κατραντσιώτου και Ελευθ. Τσαμούρη (που λύπει) έστησαν μπαζάρ (βλ. σελ 41)

Τα δημιουργήματα. Μια γωνιά της έκθεσης

Η Πρόεδρος Κασσάνδρα Κατσαρού συγχαιρεί

Ο μπουφές. Όλα από τα χεράκια τους

Ο Γ.Γ. Γιάννης Κοτσάνης ευχαριστεί

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ – ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ – ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

ΕΝΑΣ ΑΙΩΝΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ (1912 – 2012)

(Ένα ποίημα και μία επιστολή)

ΘΑΝΑΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

1. Στις 26 Οκτωβρίου 1953, ημέρα Δευτέρα, η εφημερίδα της Θεσ/νίκης «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ» δημοσίευσε ένα εξαιρετικό ποίημα του Ηλία Κατσογιάννη με τίτλο: «Θεσσαλονίκη». Η πόλη μας εκείνη την ημέρα τιμούσε τον πολιούχο της Άγιο Δημήτριο και γιόρταζε την 41η επέτειο της απελευθέρωσής της από τον Οθωμανικό ζυγό. Τέσσερις μόνο στροφές, αυτού του εξαίσιου ύμνου της... Θεσσαλονίκειας λευτεριάς, αναδημοσιεύω ύστερα από πενήντα εννιά χρόνια, τώρα στο περιοδικό μας!

Θεσσαλονίκη

.....
Μπριγιάντι του Θερμαϊκού και νύφη γνώρισε τη χαρά και την τρομάρα σε πάτησαν βαρβάρων μύρια στίφη κι' αχνάρι τους σ' αφήκαν την Καμάρα

.....
Κι' ήσουνα Σύ της έριδας το μήλο μεγάλο κι ακριβό μαργαριτάρι βγαλμένο από της Δόξας σου το Θρύλο σ' ορέγουντ' όλοι οι Σλάβοι κι' οι Βουλγάροι

Μα πάντα σου τραγούδαγαν οι Μούσες με τα φτερά του μπάτη απ' τα Πιέρια της λευτεριάς τον ύμνο και ζητούσες τη λευτεριά μ' ορθάνοιχτα τα χέρια

.....
Κι' ήρθε στερνά το θάμα! Μια για πάντα ελεύθερη σ' αφήκαν οι πασάδες.
Την τόσο που λαχτάρισες μπαλάντα της λευτεριάς, στην ψάλανε οι Τσολιάδες!

Έγινε λοιπόν το θάμα! Η πολυπόθητη λευτεριά άπλωσε τις φτερούγες της πάνω από την πόλη, τη Χαλκιδική και όλη την Μακεδονία ύστερα από πέντε αιώνες τουρκικής δουλείας, ακριβώς μετά από 482 χρόνια (1430 – 1912) και 82 από την ανακήρυξη του πρώτου Νεοελληνικού κράτους (1830 – 1912). Προϊόντος όμως του χρόνου, αυτό μεγεθύνεται. Το 1864 ενσωματώνονται τα Επτάνησα, το 1881 η Θεσσαλία, το 1913 η Κρήτη, το 1920 η Δ. Θράκη και το 1947 τα Δωδεκάνησα. (Στα 1912 – 1913 είχε προσαρτηθεί ολόκληρη η Ήπειρος, αλλά μετά τον 'Α Πλαγκόσμιο Πόλεμο (1914 – 1918) το βόρειο τμήμα της δόθηκε στην Αλβανία).

Στις 2 Φεβρουαρίου του 1835 έρχεται στη Θεσ/νίκη ο Έλληνας πρόξενος Θεόδωρος Βαλλιάνος, ο πρώτος στην, υπό τουρκικό ζυγό ακόμα, Μακεδονία (Αθ. Καραθανάσης «Θεσσαλονίκεια και Μακεδονικά» τ. 2ος Αφοι Κυριακίδη,

Θεσ/νίκη 2006 σ. 160). Αναζωπυρώνεται από τότε η ελπίδα της ελευθερίας και της ενσωμάτωσης της Μακεδονίας στο Ελληνικό κράτος. Όμως αυτό θ' αργούσε πολύ, εβδομήντα επτά ολόκληρα χρόνια, χρόνια πολύ δύσκολα κάτω απ' την παρατεταμένη καταπίεση των Οθωμανών, που παρά την υπογραφή νέων συνθηκών για σεβασμό των δικαιωμάτων και προνομίων, των μη μουσουλμανικών πληθυσμών της καταρρέουσας αυτοκρατορίας, αυτές οι συνθήκες στην πράξη δεν εφαρμόστηκαν ποτέ! (Τανζμάτ 1839, Χάττι-Χουμαγιούν 1856, Εθνικοί Κανονισμοί 1860 κ.α.). Άλλα και νέοι πόλεμοι, εθνικισμοί και δημιουργία νέων κρατών στα Βαλκάνια, η απόσχιση της Βουλγαρικής Εκκλησίας από το Πατριαρχείο Κων/λης (Εξαρχία) το 1870, όλα αυτά δημιούργησαν στους Μακεδόνες ένα ασφυκτικό κλίμα καθημερινών καταπιέσεων, εγκληματικών επιθέσεων και άλλων δεινών, έτσι που ο αγώνας στις αρχές του 20ου αιώνα (1903 – 1908) να είναι η μόνη διέξοδος των Μακεδόνων, προκειμένου να απαλλαγούν από τους... ημιάγριους Βούλγαρους κομιτατζήδες. Το κίνημα των Νεότουρκων το 1908 («Ένωση και Πρόοδος» Θεσ/νίκη), ενώ διακήρυξε την αλλαγή του καταπιεστικού Σουλτανικού καθεστώτος, αποδείχτηκε, στις δύο επόμενες δεκαετίες, εγκληματικότερο! Οι Βαλκανικοί πόλεμοι του 1912 – 13, που ακολούθησαν, ήταν νικηφόροι για τους Έλληνες, αφού με την προσάρτηση της Μακεδονίας, της Ήπειρου και νησιών του Β. Αιγαίου στο Νεοελληνικό κράτος διπλασίασαν την έκτασή του.

2. Ο συγγραφέας και φίλος Γιώργος Τσολάκης σε μια, αδημοσίευτη ακόμα, μελέτη του, μας γνωστοποιεί άγνωστες ως τώρα προσωπικές επιστολές Ελλήνων αξιωματικών, εφέδρων και στρατιωτών που στέλνουν στις οικογένειες και τους φίλους τους από τα στρατόπεδα και τα πεδία των μαχών. Η υπέρμετρη αισιοδοξία και ο ενθουσιώδης πατριωτισμός, η σιγουριά για την τελική έκβαση του αγώνα ξεδιπλώνονται με γλαφυρό τρόπο μέσα από την πολεμική αλληλογραφία, αποκαλύπτοντας τα συναισθήματα που προκαλεί στον άνθρωπο ο πόλεμος, αλλά και μια εθνική ομοψυχία που στη εποχή μας μάλλον φαντάζει ως παραδοξότητα!

Ένα τμήμα μιας τέτοιας επιστολής καταθέτω παρακάτω, διατηρώντας την ορθογραφία του πρωτότυπου.

«Γκόρδιο¹ 4 Ιουνίου 1913 (προφυλακαί)

Αγαπητέ φίλε

Ευρισκόμεθα ήδη αντιμέτωποι του εχθρού εις τας προφυλακάς παρά τα υψώματα του ιστορικού Τοψίν². (.....) Ημείς οι στρατιώται της πατρίδος υπερήφανοι

δια το επιτελεσθέν μέγα και κοσμοϊστορικόν γεγονός του τελευταίου απελευθερωτικού αγώνος³ του οποίου εγενόμεθα πρωταθληταί και ήρωες, με την συναίσθησιν, ότι ετάχθημεν υπό τας Θείας Προνοίας ως σημαιοφόροι των μεγάλων αυτών ιδεών, δυνάμεθα να βεβαιώσομεν σας, των οποίων αι καρδίαι και ευχαί είνε μεθ' ημών. Σας τους εμπιστευθέντας εις ημάς τας προγονικάς ταύτας υποθήκας, ότι πιστοί εις την ιδέαν και το καθήκον, εις ουδένα ουδέποτε θα επιτρέψωμεν ατιμωρητή, οίος δήποτε και αν είνε ούτος να παρασπονδήσῃ προς την ιδέαν του απελευθερωτικού αγώνος, όστις υπό την ευρείαν έννοιαν, είνε και αγών ανακλήσεως της χριστιανικής Ανατολής, ως την εχαρακτήρισε ο λατρευτός μας Βενιζέλος. Και διακηρύττομεν υπερήφανοι, ότι θα χύσωμεν και υστάτην ρανίδαν του αίματός μας υπέρ των εκπολιτιστικών και εξανθρωπιστικών αυτών ιδεών μας, έχο-

ντες μαζί μας το δίκαιον και τον Θεόν της Ελλάδος.

Ο ιδικός Σου
Αθ. Δ. Οικονόμου⁴»

Σημειώσεις:

1. Άγνωστος οικισμός ή τοπωνύμιο
2. Η κωμόπολη Γέφυρα, Δυτικά του Αγ. Αθανασίου και ΒΔ της Θεσ/νίκης
3. Εννοεί την απελευθέρωση της Θεσ/νίκης και Μακεδονίας από τους Τούρκους

4. Έκπληξη για τον γράφοντα! Ο ίδιος πάντως δεν είναι γιατί θα ήταν σήμερα τουλάχιστον 120 ετών! Ο παππούς μου θα μπορούσε να είναι, αν ήταν τόσο μορφωμένος! Όμως δεν ήταν! Θα μπορούσε να ήταν Χαλκιδικιώτης ή άλλος Μακεδόνας; Βεβαίως! Δεν ήταν όμως, γιατί ήταν Βολιώτης!...

* * *

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΤΩΧΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ (1893-1912)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΟΛΕΒΑΣ

Πολιτικός επιστήμων

Δεν είναι ευχάριστο για την εθνική αξιοπρέπεια ενός λαού να ζει με δανεικά από άλλα κράτη η από διεθνείς οργανισμούς, οι οποίοι συνήθως επιβάλλουν σκληρούς όρους. Όμως χειρότερη από την οικονομική πτώχευση είναι η ηθική, πνευματική και εθνική παρακμή. Η προσπάθεια μας ως Ελλήνων πρέπει να στραφεί πρωτίστως στην ανάδειξη των διαχρονικών αξιών, οι οποίες βοήθησαν το Ελληνορθόδοξο Γένος μας να ξεπεράσει και άλλες δύσκολες στιγμές στο παρελθόν. Είναι χρήσιμο, λοιπόν, να αντλήσουμε διδάγματα από την περίοδο 1893-1912, όταν οδηγηθήκαμε από την οικονομική πτώχευση της Ελλάδος στην Εθνική Αναγέννηση του 1912-13. Μία μικρή Ελλάδα κατόρθωσε να ανορθωθεί πνευματικά, πολιτικά και στρατιωτικά και μετά από λίγα χρόνια απελευθέρωσε τη Νότιο Ήπειρο, τη Μακεδονία, τα νησιά του Αιγαίου και την Κρήτη.

Είχε προηγηθεί το 1893, όταν ο Πρωθυπουργός Χαρίλαος Τρικούπης ομολόγησε δημοσίως: «Δυστυχώς επτωχεύσαμεν». Πάντως ο ίδιος έκανε σαφές ότι δεν δικαιολογεί τις εθνικές υποχωρήσεις με πρόσχημα τον δανεισμό της χώρας. Είχε μάλιστα δώσει και το μέτρο της αισιοδοξίας του με την ιστορική φράση: «Η Ελλάς προώρισται να ζήσει και θα ζήσει!». Το 1897 είχαμε τον εν μέρει ατυχή πόλεμο με την Τουρκία. Λέω εν μέρει, διότι ηττηθήκαμε στρατιωτικώς στο μέτωπο της Θεσσαλίας από τους Τούρκους, όμως σε διπλωματικό επίπεδο προεβλήθη για πρώτη φορά το αίτημα της Κρήτης για Ένωση με την Ελλάδα και ουσιαστικά η Μεγαλόνησος έγινε ημιαυτόνομη. Το 1898 επεβλήθη στην Ελλάδα ο προσβλητικός, αλλά υποχρεωτικός Διεθνής Οικονομικός Ελεγχος. Για να είναι βέβαιες οι Μεγάλες Δυνάμεις ότι

η Ελλάδα θα αποπληρώσει τα δάνεια που πήρε εγκατέστησαν υπαλλήλους τους στη χώρα μας, οι οποίοι εισέπρατταν για λογαριασμό των ξένων τραπεζών μέρος από τα έσοδα των μονοπωλιακών εποιχειρήσεων του Ελληνικού Κράτους. Μετείχαν εκπρόσωποι από τη Βρετανία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, τη Ρωσία, την Ιταλία και την τότε Αυστρουγγαρία. Η Γερμανία απεσύρθη το 1914, αλλά η δράση του Δ.Ο.Ε. τερματίσθηκε με τη λήξη του Β Παγκοσμίου Πολέμου.

Ποιες δυνάμεις βοήθησαν την Ελλάδα μετά από τόσες ταπεινώσεις να φθάσει στην Αναγέννηση του 1912; Πιστεύω ότι ήσαν τέσσερις. Η πίστη στον Θεό, η φιλοπατρία κάποιων ανθρώπων που θυσιάσθηκαν, η εθνική συνείδηση και προσφορά ορισμένων επιχειρηματιών και το έργο των πνευματικών ανθρώπων, οι οποίοι τότε κήρυτταν τη συνέχεια του Ελληνισμού. Το Έθνος πίστευε στη διαχρονική του ενότητα από την Αρχαιότητα μέσω της Βυζαντινής Ρωμηοσύνης μέχρι το 1821 και τη σύγχρονη Ελλάδα. Ενώ σήμερα, δυστυχώς, ακούμε ορισμένες φωνές να αμφισβητούν αυτή τη συνέχεια και να αγνοούν τις ιστορικές πηγές. Ας δούμε αναλυτικότερα αυτούς τους 4 παράγοντες.

1) Η πίστη στον Θεό. Κορυφαίο παράδειγμα ο Μαραθωνοδόρος Σπύρος Λούης. Ένας φτωχός τσαρούχοφόρος νερούλας από το Μαρούντι κέρδισε το 1896 τον Μαραθώνιο Δρόμο στους πρώτους Ολυμπιακούς Αγώνες. Η Αθήνα ήταν η πόλη που φιλοξένησε την πρώτη σύγχρονη διοργάνωση και ο άνθρωπος αυτός ανέβασε το ηθικό των προγόνων μας και έδωσε στη χώρα τη χαμένη της αξιοπρέπεια. Ο Λούης το βράδυ πριν από τον αγώνα νήστεψε και προσευχήθηκε ως συνειδητός Ορθόδοξος Χριστιανός. Εκφράζει την πίστη των Ελλήνων στον Θεό που είναι το απαραίτητο

θεμέλιο της ελπίδας και της πνευματικής αναγεννήσεως.

2) **Η φιλοπατρία και η αυτοθυσία** αποκρυσταλλώνονται στο πρόσωπο του Παύλου Μελά. Ένας νέος Ανθυπολοχαγός, με πατέρα Δήμαρχο Αθηναίων και πεθερό πρώην Πρωθυπουργό, άφησε τα σαλόνια των Αθηνών και μετέβη εθελοντικώς στα βουνά και στα λασπόνερα της τουρκοκρατούμενης Μακεδονίας. Ήγειρε για να βοηθήσει τους εντοπίους Έλληνες να αντιμετωπίσουν τους Βουλγάρους κομιταζήδες. Ο Μελάς σκοτώθηκε από τουρκικό απόσπασμα στις 13-10-1904 στο χωριό Στάτιστα (σημερινό Μελάς) της Καστοριάς. Ο νησιώτης θάνατός του αφύπνισε την αδρανή γηγεσία των Αθηνών και έδωσε θάρρος στον Ελληνισμό.

3) **Ο Γεώργιος Αβέρωφ** κατήγετο από το Μέτσοβο και απέκτησε περιουσία εκτός Ελλάδος. Ως πραγματικός Εθνικός Ευεργέτης-και δεν ήταν ο μόνος- απέδειξε τι μπορούν να προσφέρουν οι επιχειρηματίες, όταν έχουν εθνική συνείδηση και συλλαμβάνουν σωστά τα μηνύματα των καιρών. Ο Γ. Αβέρωφ χρηματοδότησε το Παναθηναϊκό Στάδιο, όπου τελέσθηκαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 1896, και πλήρωσε κατά ένα μέρος την αγορά ενός μεγάλου θωρηκτού για τον Ελληνικό Στόλο. Το θωρηκτό αυτό φέρει το όνομα του. Ο «Αβέρωφ» πρωταγωνίστησε στους Πολέμους του 1912-13 και έγινε ο φόβος και ο τρόμος του τουρκικού γνωτικού.

4) **Ο Κωστής Παλαμάς** εκφράζει χαρακτηριστικά μία ολόκληρη γενιά διανοητών, ποιητών, συγγραφέων και επιστημόνων που πίστευαν με θέρμη στις δυνάμεις του Ελληνισμού. Ο Παλαμάς και η γενιά του προετοίμασαν το ηθικό του λαού και του στρατού για τη μεγάλη εξόρμηση του 1912. Μίλησαν και έγραψαν για τη διαχρονική συνέχεια του Ελ-

ληνισμού και για τα διδάγματα που μας στέλνουν οι Αρχαίοι Έλληνες, οι Βυζαντινοί και οι Κλεφταρματολοί. Ο Παλαμάς ξεκίνησε το 1902 να γράφει το επικό ποίημα του «Η Φλογερά του Βασιλιά», που αναφερόταν στο Βυζαντινό Αυτοκράτορα Βασίλειο Β' το Μακεδόνα. Το ποίημα αρχίζει με έναν ανεξάρτητο πρόλογο, ο οποίος ξεκινά με την περιέργητη φράση: «Σβησμένες όλες οι φωτιές, οι πλάστρες μέσ' στη χώρα» και εξέφραζε το κλίμα της εποχής. Όμως, όταν το ποίημα ολοκληρώθηκε το 1908, κατόρθωσε να αναστρέψει το κλίμα πανελλήνιως. Ο Παλαμάς περιγράφει πως ο Βασίλειος, αφού νίκησε τους Βουλγάρους το 1014 και πριν επιστρέψει στην Κωνσταντινούπολη, πέρασε μ' όλο το στρατό του από την Αθήνα. Πρώτον για να προσκυνήσει στον Παρθενώνα που είχε μετατραπεί σε χριστιανικό ναό της Παναγίας Αθηνιώτισσας. Και δεύτερον για να καταδείξει τη συνέχεια του Ελληνισμού και το σεβασμό των Βυζαντινών Ρωμηών προς την Αρχαία Ελλάδα. Με τέτοια έργα οι πνευματικοί άνθρωποι προετοίμασαν τη μεγάλη Εθνική Αναγέννηση. Σήμερα η Εθνική Αναγέννηση δεν θα έχει πολεμική μορφή όπως τότε. Θα έχει ειρηνικό περιεχόμενο, πολιτιστικό, ηθικό, κοινωνικό. Άλλα θα βασίζεται και πάλι σε αξίες και ιδανικά. Η Ελλάς μπορεί να ζήσει χωρίς δανεικά. Δεν μπορεί, όμως να ζει χωρίς ιδανικά. Ας ξαναδώσουμε στα παιδιά μας την πίστη στον Θεό, την φιλοπατρία, την τεκμηριωμένη πεποίθηση για τη διαχρονική πορεία του Ελληνισμού και θα δούμε τη νέα γενιά να δημιουργεί και να αναδημιουργεί μία καινούργια Ελλάδα, ορθόδοξη, δημοκρατική, μαχητική ταγμένη να πρωτοπορεί πολιτιστικά και οικουμενικά. Είμαι αισιόδοξος γιατί είμαι Έλληνας Ορθόδοξος!

(Από τον ιστότοπο www.antibaro.gr)

* * *

ΣΧΕΣΗ ΔΑΝΕΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΖΟΜΕΝΩΝ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΤΣΙΑΜΟΥΡΗΣ
Πολιτικός μηχανικός

«... Ότι Αυτός είπε, μακάριον εστί, μάλλον διδόναι ή λαμβάνειν»(Πράξεις Αποστόλων Κ 35)

Η ευαγγελική εντολή της επικεφαλίδας, είναι ιδιαιτέρως επίκαιρη για όλους και τον καθένα χωριστά, ειδικότερα όμως για τους πολιτικούς, πνευματικούς και θρησκευτικούς ηγέτες της χώρας μας, προκειμένου να βρούμε διέξοδο, από την δεινή θέση στην οποία έχουμε περιέλθει και η οποία θα επιβαρυνθεί ακόμη περισσότερον από τις ασύμμετρες συνέπειες της συνεχζόμενης διεθνούς κρίσεως, δεδομένου ότι διεθνώς παράγεται ευημερία με ελλείμματα και χρέος και όχι μόνο στη χώρα μας. Την συμπτυκνωμένη σοφία του διδακτικού αυτού αποφθέγματος δεν είναι εύκολο για μας τους πολλούς να την κατανοήσουμε, πολύ δε περισσότερο να την εφαρμόσουμε, λόγω, αφ' ενός μεν, της φυσικής ροπής του ανθρώπου προς την ευκολία, αφ' ετέρου δε, διότι, όπως λέγει ο μέγας Σταγειρίτης Φιλόσοφος, στη λογική του αποφθέγματος εμφιλοχω-

ρεί κάποιος παραλογισμός, που αξίζει τον κόπο να εξετασθεί, οφειλόμενος στην κρατούσα άποψη στην κοινωνία “άμα δέδοται και τέθνηκε η χάρις” και το ανάλογο που ισχύει και στην εποχή μας “undank ist der welt Lohn” (η αχαριστία είναι η αμοιβή αυτού του κόσμου). Όμως, το νόημα του “διδόναι” είναι η ευεργεσία ή η αγαθοεργία και όχι το “δανείζειν”, όπως αναλύει ο φιλόσοφος στο 9ον βιβλίο και στο κεφ. 7, 1167b, το οποίο παρατίθεται παρακάτω αυτούσιο σε μετάφραση: «Οι ευεργέτες φαίνεται ότι αγαπούν τους ευεργετηθέντες περισσότερο, πάρα οι ευεργετηθέντες τους ευεργέτες τους, στο σημείον αυτό εμφιλοχωρεί κάποιος παραλογισμός, τον οποίον αξίζει να εξετάσουμε. Στους πιο πολλούς φαίνεται ότι τούτο οφείλεται στο ότι οι μεν είναι δανειστές, οι δε οφειλέτες. Όπως, λοιπόν, στα δάνεια οι μεν οφειλέτες επιθυμούν να μην υπάρχει κανείς στον οποίον να οφείλουν, οι δε δανει-

συνέχεια στη σελίδα 36

ΕΥΤΥΧΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ

Αγορά από το Δήμο Πολυγύρου του υπολοίπου πατρικού κτίσματος της οικίας Κότσιανου

Το πρόβλημα σχετικά με την αξιοποίηση της οικίας Στέφανου Κότσιανου λύθηκε πλέον με την αγορά από την πλευρά του Δήμου Πολυγύρου και του υπόλοιπου πατρικού κτίσματος της οικίας Κότσιανου. Με την ενοποίηση του κτίσματος αυτό αποκαθίσταται πλέον στην αρχική του μορφή και έκταση και ανοίγει ο δρόμος για την αποκατάστασή του και τη μετέπειτα λειτουργία του Λαογραφικού - Ιστορικού Μουσείου, το οποίο οραματίστηκε ο Στέφανος Κότσιανος. Ήδη συντάσσεται και η σχετική μελέτη για την ένταξη του όλου έργου της ανακαίνισης στο ΕΣΠΑ 2007/2013.

Ο Δήμαρχος Πολυγύρου κ. Αστέριος Ζωγράφος τόνισε τα εξής: «Άλλο ένα μείζον θέμα για την κοινωνία του Πολυγύρου πλησιάζει στη λύση του με την αγορά του υπολοίπου κτίσματος της οικίας του Στέφανου Κότσιανου. Ήδη έχει τελεώσει η καταγραφή και αποτύπωση των κτιρίων και του περιβάλλοντος χώρου καθώς επίσης και η αρχιτεκτονική μελέτη - πρόταση για την περετάριω χρήση του ως Λαογραφικού - Ιστορικού Μουσείου και Πνευματικού Κέντρου για τον Πολύγυρο και όλη τη Χαλκιδική. Ο στόχος μας είναι στο αμέσως επόμενο διάστημα να έχουν ολοκληρωθεί οι μελέτες για τα στατικά των κτιρίων και του εδάφους, ώστε να μπορέσουμε να έχουμε άμεσα τα τεύχη δημοπράτησης. Παράλληλα, υπενθυμίζουμε, ότι σε συνεργασία με το Σύλλογο Φίλων Ιδρυμάτων Στέφανου Κότσιανου έχουμε υποβάλει πρόταση στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ψηφιακή Σύγκλιση» έτσι ώστε να χρηματοδοτηθεί η ψηφιοποίηση του αρχείου και να δοθεί πρόσβαση σε αυτό μέσω διαδικτύου σε όλο τον κόσμο».

Σημειώνεται ότι ο Σύλλογος Φίλων Ιδρυμάτων Στ. Κότσιανου απέκτησε νέο Δ.Σ. η σύνθεση του οποίου έχει ως εξής: Πρόεδρος Γεώργιος Ζωγραφάκης, Αντιπρόεδρος Λάζαρος Μπουλάκης, Γεν. Γραμματέας Γιάννης Κανατάς, Ταμίας Αντώνης Βερροιώτης και μέλος Γιάννης Βασιλάκης.

Ψηφιοποίηση Αρχείου Κότσιανου

Με προϋπολογισμό 188.500 ευρώ έγινε δεκτή η ένταξη της πρότασης, που υπέβαλλε ο Δήμος Πολυγύρου στο Ε.Π. «Ψηφιακή Σύγκλιση» - «Πρόσκληση 31 Πολιτισμός» με δικαιούχο τον Δήμο Πολυγύρου και Φορέα Υλοποίησης του Σύλλογο Φίλων των Ιδρυμάτων στου Στέφανου Κότσιανου και τίτλο «Δημιουργία Ψηφιακού Αποθετηρίου Ιστορικού και Πολιτιστικού Αρχείου Στέφανου

Κότσιανου». Η πρόταση περιλαμβάνει, μεταξύ των άλλων, την ψηφιοποίηση του μεγάλου αρχείου του Στέφανου Κότσιανου και τη δημοσιοποίησή του σε διαδικτυακή πλατφόρμα καθώς επίσης και τη διασύνδεση του με το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, ηλεκτρονικές εγκυκλοπαίδειες, γνωσιακές βάσεις δεδομένων κλπ., δίνοντας πρόσβαση στο ευρύ κοινό από οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη. Ο Δήμαρχος Πολυγύρου κ. Αστέριος Ζωγράφος τόνισε τα εξής: «Πέρα από τις προσπάθειες που καταβάλλουμε για την συντήρηση, βελτίωση και ανάδειξη της οικίας του Στέφανου Κότσιανου κινηθήκαμε παράλληλα και στη διάσωση, διαφύλαξη και προβολή του πλούσιου πνευματικού υλικού, που παρέδωσε ο αείμνηστος Σ. Κότσιανος στον Πολύγυρο και στον κόσμο. Με την ένταξη της πρότασής μας στο Ε.Π. «Ψηφιακή Σύγκλιση» το αρχείο του Στέφανου Κότσιανου θα ανοίξει πλέον στο ευρύ κοινό και ο Πολύγυρος θα αποκτήσει ένα πνευματικό κέντρο ιστορικής, πολιτιστικής και βιογραφικής πληροφορίας παγκόσμιου βεληνεκούς. Ευχαριστώ τον Σύλλογο Φίλων Ιδρυμάτων Στέφανου Κότσιανου για την αμέριστη βοήθεια που είχαμε μέχρι στιγμής αλλά και προκαταβολικά για την υλοποίησή του».

Ίδρυση οργανισμού κοινωφελούς ιδρύματος με το όνομα «Ιδρυμα Στέφανου ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Κοτσιάνου και Καίτης Στεφ. Κοτσιάνου»

Τέλος, δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ 1492 Τ.Β. 4/5/2012) το Προεδρικό Διάταγμα σύμφωνα με το οποίο ιδρύεται Οργανισμός Διοίκησης και Διαχείρισης του Κοινωφελούς Ιδρύματος με την επωνυμία: «Ιδρυμα Στέφανου Αθανασίου Κοτσιάνου και Καίτης Στεφάνου Κοτσιάνου». Το Ίδρυμα αυτό συστάθηκε με βάση την ιδιόγραφη διαθήκη του Στέφανου Κότσιανου. Πρόκειται για ίδρυμα ιδιωτικού δικαίου και σκοπός του ιδρύματος είναι η οικονομική ενίσχυση υπό μορφή βραβείων ή με τη χορήγηση υποτροφιών στους καταγόμενους κατ' αρχήν από τον Πολύγυρο και έπειτα από τη Χαλκιδική μαθητών των Γυμνασίων και Λυκείων Χαλκιδικής, που έχουν γεννηθεί και κατοικούν στη Χαλκιδική και διακρίνονται για την κοσμιωτάτη διαγωγή τους και τις καλές επιδόσεις τους στα μαθήματα, οι οποίες θα αποδεικνύονται από το βαθμό του απολυτηρίου τους, έχουν δε ανάγκη λόγω οικονομικής αδυναμίας αυτής της ενίσχυσης για την ολοκλήρωση των σπουδών τους στη μέση και ανώτατη εκπαίδευση.

Το σπίτι του Στέφανου Κότσιανου (νότια πλευρά)

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΠΙΩΡΓΟΣ ΓΚΙΛΗΣ

Πρόεδρος Επιμελητηρίου Χαλκιδικής

Το Επιμελητήριο της Χαλκιδικής έχει υιοθετήσει μια νέα αντίληψη και φιλοσοφία για την επιχειρηματικότητα, όπου προσανατολίζεται στη διάνοιξη νέων επιχειρηματικών οριζόντων για τα μέλη του, με συνιστώσες την εξωστρέφεια και την ανάληψη από μέρους του συνεχών δράσεων, προκειμένου να τα στηρίξει για να ξεπεράσουν τις δύσκολες στιγμές και παράλληλα να συμβάλει στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας.

Ας μην ξεχνάμε ότι ο Νομός Χαλκιδικής είναι κατεξόχην τουριστικός και όλοι μας έχουμε συνειδητοποιήσει τη μεγάλη συμβολή του τουρισμού στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, στην απασχόληση, αλλά και στην περιφερειακή ανάπτυξη. Ετσι δόθηκε προτεραιότητα στην ανάπτυξη του τουρισμού της περιοχής μας, από τη μια μεριά δημιουργώντας τουριστικό τμήμα στο Επιμελητήριο και στην εκπαίδευση του Χαλκιδικιώτη επιχειρηματία από την άλλη, ιδρύοντας τη Σχολή Επιχειρηματιά.

Ιδιαίτερα για τις επιχειρήσεις μέλη του που ασχολούνται με τον τουρισμό το Επιμελητήριο της Χαλκιδικής τις προβάλλει μέσω της ιστοσελίδας του, από τη διεύθυνση www.halkidiki-holidays.com και με αυτόν τον τρόπο προωθεί γενικά τον τουρισμό της Χαλκιδικής. Παράλληλα δίνει στα μέλη του τη δυνατότητα να προβληθούν εντελώς δωρεάν στην έντυπη και ψηφιακή έκδοση του Τουριστικού Οδηγού που έχει εκδώσει στην Ελληνική και στην Αγγλική γλώσσα και μέσω του τουριστικού και πολιτικού χάρτη της Χαλκιδικής, που έχει εκδώσει σε τέσσερις γλώσσες (ελληνική, γερμανική, αγγλική, βουλγαρική), προβάλλει και υποδεικνύει διάφορα σημεία του Νομού, που αξίζει ο επισκέπτης να τα γνωρίσει από κοντά, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην τόνωση του τουρισμού.

Με τη συμμετοχή του σε διεθνείς εκθέσεις τουρισμού, αλλά και διεθνείς εκθέσεις π.χ. (Anuga), μέσα από ένα απόλυτο αντιστοιχισμένο πρόγραμμα επιχειρηματικών συναντήσεων (workshops), επιτυγχάνει σημαντικές εμπορικές συνεργασίες και συμβάλλει στην τόνωση της αγοράς και στην ενίσχυση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεών του, με ότι συνεπάγεται στην αύξηση των εξαγωγών.

Σημαντική βοήθεια στην προσπάθεια του αυτή αποτελεί και η έκδοση του Οδηγού Εξαγωγικών Επιχειρήσεων του Νομού Χαλκιδικής στην ελληνική και αγγλική γλώσσα, σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή και διανέμεται σε όλες τις εκθέσεις του εσωτερικού και του εξωτερικού στις

οποίες συμμετέχει το Επιμελητήριο. Σύντομα σε συνεργασία με άλλα δύο Επιμελητήρια της Ελλάδας, των Σερρών και της Καβάλας, ετοιμάζεται να προχωρήσει στη δημιουργία μόνιμου εκθεσιακού κέντρου στη Μόσχα, που σκοπό θα έχει τη σύναψη εμπορικών συμφωνιών με επιχειρήσεις της Ρωσίας και την γνωστοποίηση, προώθηση και ανάπτυξη των πωλήσεων Ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών στην Ρώσικη αγορά, ενώ στις αρχές του επόμενου χρόνου θα συμμετάσχει στην 21 Διεθνή Έκθεση

Hermes Expo, που θα πραγματοποιηθεί στο Ατλαντικ Σίτυ των ΗΠΑ, όπου ο Νομός Χαλκιδικής θα είναι «Τιμώμενη περιοχή του κόσμου στις ΗΠΑ για το έτος 2012».

Στην δύσκολη οικονομική περίοδο για τη χώρα μας, όπου η ανάγκη προώθησης των Ελληνικών επιχειρήσεων και φορέων της Ελλάδας στο εξωτερικό, καθώς και η ανάγκη προσέλκυσης ζένων κεφαλαίων και επενδύσεων στη χώρα μας είναι επιβεβλημένη, το Επιμελητήριο Χαλκιδικής συντελεί στο να ανοιχτούν

νέοι δρόμοι ανάπτυξης για την επιχειρηματικότητα με στόχο την σύναψη σημαντικών εμπορικών συμφωνιών.

Επιπλέον με την έκδοση της «Κάρτας μέλους πολλαπλών χρήσεων» φροντίζει για την τόνωση της αγοράς της Χαλκιδικής, όπου τα μέλη του μπορούν να πραγματοποιήσουν αγορές προϊόντων και υπηρεσιών σε χαμηλές τιμές από τα καταστήματα της Χαλκιδικής, καθώς και να επιτύχουν μειωμένες τιμές, τόσο σε νοστρία και ιατρικές εξετάσεις σε ιδιωτικά διαγνωστικά κέντρα της Θεσσαλονίκης, όσο και σε διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχεία Θεσσαλονίκης και Αθήνας.

Στα πλαίσια της Σχολής του Επιχειρηματία που έχει ιδρύσει το Επιμελητήριο και της προσπάθειάς του για συνεχή κατάρτιση και εκπαίδευση των μελών του, διοργανώνει κάθε χρόνο μια σειρά σεμιναρίων επιχειρηματικού ενδιαφέροντος (σεμινάρια Η/Υ, μανατζμέντ, τεχνικός πωλήσεων, κλπ.), όπου επιδοτεί ένα σημαντικό ποσοστό του κόστους συμμετοχής των μελών του.

Μέσω των ημερίδων που διοργανώνει για τα διάφορα επιδοτούμενα αναπτυξιακά εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα, της δίμηνης έντυπης έκδοσης του περιοδικού «Επιμελητήριο Χαλκιδικής», της σύνταξης των δελτίων τύπου, της συμμετοχής του σε ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές, της αποστολής μηνυμάτων μέσω κινητού τηλεφώνου (sms), ενημερώνει διαφορά τα μέλη του, παρέχει κάθε δυνατή βοήθεια και υποστήριξη, στέκεται αρωγός και είναι πάντα δίπλα στον επαγγελματία της Χαλκιδικής.

ΤΙΝΟΥΣ ΠΙΔΟΥΔ' ΉΤΑΝ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΙΚΟΥΛΑΣ

Ομότ. Καθηγητής Παιδιατρικής Α.Π.Θ.

Στην αρχή ήταν ψίθυρος. Το άκουγα να το συζητούν ψιθυριστά η μάνα μου με τις φιλενάδες της στον πρωινό καφέ ή στον απογευματινό σόμπουρου. Δεν μπορεί. Κάτι συμβαίνει με τη Βασίλω ελέγαν. Η μια είχε παρατηρήσει ότι τα μάτια της ήταν κομμένα με μαύρους κύκλους γύρω-γύρω. Η άλλη, που τύχαινε να είναι γειτόνισσά της, την άκουγε να ξερνοβολάει όλη μέρα. Τέλος μια άλλη, κι αυτό κι αν ήταν πια τεκμήριο, την περασμένη Κυριακή στην εκκλησία παρατηρούσε τη Βασίλω συνεχώς απ' την αρχή μέχρι το τέλος της θείας Λειτουργίας και είχε πια σιγουρευτεί, κι ο Θεός ας τη συγχωρέσει, ότι η κοιλιά της ήταν φουσκωμένη. Δεν υπήρχε πια αμφιβολία. Η Βασίλω ήταν αγκαστρωμένη!

Στην αρχή ήταν ψίθυρος. Ύστερα έγινε βούκινο. Η Βασίλω ήταν αγκαστρωμένη. Τι ρεζίλι ήταν αυτό. Θα μας κάψει ο Θεός. Χάλασε ο κόσμος. Σόδομα και Γόμορα. Πρώτο θέμα συζήτησης σ' όλον τον Πολύγυρο και βέβαια πρώτο και μοναδικό θέμα συζήτησης μεταξύ της μάνας μου και των φιλενάδων της. Τέλος μια μέρα που κατάλαβαν ότι τις άκουσα και κατάλαβαν κι εγώ ότι το είχαν καταλάβει τις ρώτησα όλως υποκριτικά: «Καλά τόσο κακό είναι που αγκαστρώθηκε η Βασίλω;». Τότε μια από αυτές, η θειά Γεωργία, με συγκαταβατικό και περισπούδαστο ύφος μου είπε: «Αχ, πιδούδι μ', δε ξέρ'ς ισύ απού τέτοια πράματα. Η Βασίλω είναι αγκαστρωμένη(η) αλλά δεν έχ(i) άντρα. Ίνι αστεφάνωτ'. Μιγάλ(η) αμαρτία. Δε ξέρ'ς ισύ απού τέτοια πιδούδι μ'». Εμένα μου λες που δεν ήξερα! Τέλος πάντων αυτό είναι άλλη ιστορία.

Εν τέλει μέσα στη γενική κατακραυγή των Πολυγυρινών και λουσμένη από τα εφιαλτικά φώτα της δημοσιότητας η Βασίλω έφερε στον κόσμο ένα αγοράκι χωρίς να 'χει άντρα. Αστεφάνωτη. Κρίμα μεγάλο. Έγκλημα. Περιφρονημένη από τους «καθώς πρέπει» συμπατριώτες της, αυτή η αμαρτωλή, μεγάλωνε το αγοράκι της μαζί με τη γριά μητέρα της. Μόνο αυτές ήξεραν πώς! Έχω ολοζώνταν την εικόνα του παιδιού εκείνου. Την εικόνα ενός τετράχρονου χαριτωμένου και έξυπνου παιδιού, που όμως ήταν καταδικασμένο να πληρώνει κάθε μέρα ακριβά το «αμάρτημα της μητρός του». Να είναι φορτωμένο ενοχές για κάτι για το οποίο δεν ήταν ένοχο. Ενοχές που του φόρτωνε μια υποκριτική, μια ανελέητη κοινωνία, που διασκέδαζε χτυπώντας το αδυσώπητα.

'Ολοι ήξεραν ότι το παιδί αυτό ήταν «μπαστάρκου» κι έτσι το προσφωνούσαν κι έτσι το περιγελούσαν όπου κι αν πήγαινε, όπου κι αν βρισκόταν τα μεν παιδιά αρχίζοντας το μαρτύριο του με την ερώτηση «τίνους πιδί, είσι αρέ;», οι δε μεγάλοι, ιδίως οι γυναίκες, με την ερώτηση «τίνους πιδούδ' είσι καλό μ'» και να ξεπούν μετά σε γέλια και χα-

ρακτηρισμούς. Και έβλεπες τότε το δύστυχο παιδάκι, ένα νήπιο απροστάτευτο, να χαμηλώνει το κεφαλάκι του, να ταχύνει το βήμα του και να απαντάει φωνάζοντας, όπως προφανώς το είχε δασκαλέψει η μάνα του: «Δε ξέρου. Δε ξέρου τίνους πιδί είμι. Κινά μη σας μέλλ(ει) ισάς».

Το μεγαλύτερο όμως πρόβλημα του παιδιού, το καθημερινό του μαρτύριο ήταν το ότι καθώς έβγαινε από το σπίτι του και πήγαινε να παίξει λίγο παρακάτω, έπρεπε να περάσει από το σπίτι μιας γριάς, που καθόταν μονίμως μπροστά από την αυλόπορτα της πλέκοντας ένα σκουφούνι με περασμένη την κλωστή γύρω από το λαιμό της. (Έτσι μου έμεινε στη μνήμη μου η εικόνα της).

Το ανότο και χαρέκακο αυτό γραϊδιο κάθε που περνούσε μπροστά της το παιδάκι δεν παρέλειπε να του κάνει τη στερεότυπη ερώτηση «τίνους πιδούδ' είσι, καλό μ'» με ένα μελιστάλακτο ύφος, που προσπαθούσε να καλύψει την ανείπωτη χαιρεκακία της και να την συνοδεύει από ανατριχιαστικά χαχανητά. Ήταν η καθημερινή της διασκέδαση. Η δύστυχη η μάνα απελπισμένη από τη συμπεριφορά του κόσμου και ιδίως αυτού του γραϊδίου, που ήταν ο καθημερινός βραχνάς του παιδιού, κατέφυγε σε έναν ιερέα για να τη συμβουλεύσει πώς να αντιμετωπίσει την κατάσταση. Τι να πει στο παιδί. Τι να απαντάει στην εφιαλτική ερώτηση «τίνους πιδί είσι αρέ» των άλλων παιδιών και «τίνους πιδούδ' είσι, καλό μ'» των μεγάλων.

Υπήρξα μάρτυρας μαζί με μια παρέα άλλων παιδιών, που παίζαμε εκεί έξω από το σπίτι της γριάς και της τελικής λύσης του θέματος. Περνούσε πάλι το παιδάκι έξω από την πόρτα της κι αυτή καθισμένη στην αυλόπορτα έπλεκε το σκουφούνι, κρεμασμένο όπως πάντα από το λαιμό της και ετοιμάστηκε να το προσβάλλει και να το γιουχαΐσει για χιλιοστή φορά ρωτώντας το στερεότυπο «τίνους πιδούδ' είσι, καλό μ'». Και τότε της ήρθε καταπέλτης απρόσμενος η απάντηση του παιδιού, την οποία διδάχτηκε από τον ιερέα: «Είμι πιδούδι το' μάκονς το' Παναγούδας κι τ' παππού τ' Χριστού», της είπε με θάρρος κοιτάζοντάς την στα μάτια.

Πάγωσε το γραϊδιο και λούφαξε. Παγώσαμε κι εμείς και λουφάξαμε. Δεν ξέρω αν εμείς τα παιδιά το καταλάβαμε αυτό που είπε με τη λογική. Σίγουρα όμως το νιώσαμε με την καρδιά μας. Ναι, το παιδάκι είχε πεισθεί και έπεισε και τους άλλους ότι ήταν παιδί «το' μάκονς το' Παναγούδας κι τ' παππού τ' Χριστού». Είχε κι αυτό όπως και όλα τα παιδιά ολοκληρωμένη οικογένεια, αλλά δεν το ήξερε μέχρι τότε. Του το έμαθε ο ιερέας. Του έμαθε τη μεγάλη αλήθεια. Ότι κανένα παιδί δεν είναι και δεν ανήκει στην πραγματικότητα στους γονείς του. Όλα τα παιδιά περνάνε μέσα από τους γονείς, αλλά είναι παιδιά «το' μάκονς το' Παναγούδας κι τ' παππού τ' Χριστού» και σ' αυτούς ανήκουν.

ΣΑΝ ΑΠΟΨΙ ΤΕΤΟΙΑ ΜΕΡΑ...

ΓΙΑΝΝΗΣ Δ. ΚΑΝΑΤΑΣ - ΧΡΙΣΤΟΣ ΓΕΡΟΧΡΙΣΤΟΣ

- **Ειδήσεις, τοπικά νέα, συμβάντα και σχόλια από τα χωριά της Χαλκιδικής, όπως τα διαβάσαμε κι εμείς σε παλιές εφημερίδες της Χαλκιδικής, της Θεσσαλονίκης, ακόμη και των Αθηνών. Επιδίωξή μας είναι να φιλοξενούμε κάθε φορά όσο το δυνατόν περισσότερες εφημερίδες, σε θέματα που αφορούν τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο και τα χωριά της Χαλκιδικής και το καθένα δίνει το κλίμα της εποχής που αναφέρεται.**

Ειδήσεις, τοπικά νέα, συμβάντα και σχόλια από τα χωριά της Χαλκιδικής, δράσεις και πεπραγμένα του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, όπως τα διαβάσαμε κι εμείς σε παλιές εφημερίδες της Χαλκιδικής, της Θεσσαλονίκης, των Αθηνών, ακόμη και της Κωνσταντινουπόλεως. Επιδίωξή μας είναι να φιλοξενούμε κάθε φορά όσο το δυνατόν περισσότερες εφημερίδες, σε θέματα που αφορούν τα χωριά της Χαλκιδικής και τον Παγχαλκιδικό, που το καθένα δίνει το κλίμα της εποχής που αναφέρεται.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΑΣΤΗΡ

10 Ιουλίου 1862: ΓΡΑΦΟΥΣΙΝ ΗΜΙΝ ΕΚ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Και ο Δημήτριος Σ. Ευσταθίου Κασσανδρινός μετά της γυναικός του απεσπάσθησαν από της Δυτικής προπαγάνδας. Ούτοι προ καιρού δια χρημάτων ως πτωχοί προσηλυτισθέντες διέμενον εντός της Δυτικής εκκλησίας υπηρετούντες. Εφοδιασθέντες δε ήδη μετά των αναγκαιούντων εξόδων, απήλθον εις Κασσάνδρειαν, την πατρίδαν των.

Προσεχώς θέλομεν σας διακοινώσει την επιστροφήν και άλλων εις ούς πρό πάντων έχουσι τας ελπίδας των οι εντάθια Δυτικοί, καθόσον μάλιστα ουδεμία εκ των προς αυτούς δοθεισών υποσχέσεων επραγματοποιήθη.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

31 Ιουλίου 1911: ΣΥΜΠΛΟΚΗ ΜΕΤΑΞΥ ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΩΝ ΚΑΙ ΛΗΣΤΩΝ

Κατ' επισήμους πληροφορίας την νύχτα της προχθές Παρασκευής απόσπασμα χωροφυλάκων μεταβαίνον εξ Αγ. Νικολάου εις Ορμύλιαν συνητήθη μεθ' εξαμελούς ληστρικής συμμορίας εις τινά θέσιν μεταξύ Νικήτης και μετοχίου Βοζίνης ονομαζόμενον Κουσμά-μπουνάρ και κατά την επακολουθήσασαν συμπλοκήν εφονεύθη είς εκ των ληστών, οι δε λοιποί εσώθησαν δια της φυγής τραπέντες προς τα μέρη Βραστά και Μεταγκίτοι.

Επί τόπου ευρέθησαν μία βόμβα, δύο μάρσιπποι, δύο κάππες, άρτοι και κρέας εψημμένον, δύο σφραγίδες εκ καουτσούκ, εξ ών η μία φέρει το όνομα «Καπετάν Λιάκος» η δε άλλη «Καπετάν Νταβέλης», ταχυδρομικά δελτάρια, διάφορα φάρμακα και είς ημεροδείκτης, ωσαύτως δε και το πτώμα του φονευθέντος.

Ν. ΑΛΗΘΕΙΑ

12 Αυγούστου 1923: ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝ. ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙΟΥ

Ο πρόεδρος της κοινότητος Παλαιοχωρίου Χαλκιδικής κ. Ελ. Τσουπλάκης δια τηλεγραφήματός του προς την Γεν. Διοίκησιν εκφράζει την ευγνωμοσύνην της κοι-

νότητος δια την απόφασιν και τας ενεργείας της Γ. Διοικήσεως προς επέκτασιν της σιδηροδρομικής γραμμής Αρακλή – Σταυρού από Παζαρούδας εις Λιαρίγκοβαν.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΝΕΑ

21 Οκτωβρίου 1931: Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ Γ. ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ κ. ΠΛΑΣΤΗΡΑ

Την εσπέραν της Παρασκευής έφθασαν εις Σταυρόν οι κ.κ. Γονατάς, Πλαστήρας, Καλλιδόπουλος, Ξανθόπουλος και Ιωαννίδης. Εις τον σταθμόν προς προϋπάντησιν των επισήμων παρευρίσκοντο το κοινοτικόν συμβούλιον, οι μαθηταί της σχολής και πλήθος κόσμουν.

Εγένετο προσφώνησις εκ μέρους του κ. Γ. Χ' Χρήστου, προσεφέρθη δε και ανθοδέσμη εις τον κ. Πλαστήραν. Ακολούθως οι επίσημοι διηγήθησαν εις την οικίαν του Προέδρου κ. Γ. Σαλεπάκη όπου παρετέθη πλουσιότατον γεύμα. Την εποπμένην το πρωί, αφού οι επίσημοι εδέχθησαν διάφορας επιτροπάς, μετέβησαν δια του ατμοπλοίου «Κανελλόπουλος», το οποίον είχαν διαθέσει ο κ. Μεϊμάρογλου, εις Ολυμπιάδα. Εκεί τους εγένετο λαμπρά υποδοχή...

ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

23 Σεπτεμβρίου 1934: ΣΕΙΣΜΙΚΗ ΔΟΝΗΣΙΣ

Χθες Σάββατον και περί ώραν 13 και 52'' βραδυνήν, εγένετο αρκετά ισχυρά σεισμική δόνησις με κέντρον την Ιερισσόν.

Η δόνησις ήτοι αισθητή εις Πολύγυρον, ανησυχήσασα κάπως τους πλέον ευαίσθητους των συμπολιτών μας, οίτινες ευρέθησαν αμέσως έτοιμοι να το βάλουν στα πόδια, αν αύτη ήτο διαρκεστέρα ή ήθελεν επαναληφθεί.

2 Αυγούστου 1953: Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Πολλά αναμέναμεν από την Διοίκησιν του εν Θεσσαλονίκη Συλλόγου των Χαλκιδικέων, αλλ' ουδέν δυστυχώς εγένετο. Ούτε καν μία εκδρομή προς την μητέρα Χαλκιδική διοργανώθη. Κι όμως, όπως και άλλοτε ετονίσαμε, δεν λείπουν από τους απαρτίζοντας το προεδρείον αι ικανότητες. Εάν αι ιδιαίτεραι ασχολίαι των δεν τους καταλείπουν τον απαιτούμενον χρόνον προς πλήρη άσκησιν των καθηκόντων των, ας μη διστάσουν να προκαλέσουν την διαδοχήν των.

10 Ιουλίου 1955: Ο ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ

Ελπίζομεν ότι η εκδρομή την οποίαν διοργάνωσε την παρελθούσαν Κυριακήν ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης, είναι το πρώτον δείγμα της δραστηριότητος, την οποίαν προτίθεται να αναπτύξει το Διοικητικόν Συμβούλιον αυτού υπό τον νέον Πρόεδρον κ. Αθανάσιον Φιλιππίδην...

Όπως και άλλοτε ετονίσαμεν αι σχέσεις μας προς τους εν Θεσσαλονίκη συμπατριώτας μας πρέπει να γίνουν στενότεραι, επ' αγαθώ όλων και της Πατρίδος...

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

14 Ιουλίου 1960: ΙΣΧΥΡΟΙ ΣΕΙΣΜΟΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗΝ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Πέντε χωρία της βροείας Χαλκιδικής, τα αποκαλούμενα «Ζερβοχώρια», εδοκιμάσθησαν σήμερον συνεπεία αλλεπαλλήλων σεισμικών δονήσεων, αι οποία εστημειώθησαν την 12.20 μεσημβρινήν, την 3.03, την 7.20, την 10.30 και την 10.45 νυχτερινήν, με αποτέλεσμα να καταστούν ετοιμόρροποι 76 οικοίαι και να υποστούν σημαντικά ζημιάς ή ρωγμάς έτεραι 90. Θύματα δεν υπάρχουν...

Μεταξύ των 2000 κατοίκων των χωρίων επήλθεν πανικός, μεταβληθείς εις τρόμον εκ της μεταδοθείσης εξ Ιταλίας «προγνώσεως» ότι αύριον «θα επέλθει το τέλος του κόσμου». Οι κάτοικοι αλλόφρονες εκκενώνουν τας οικίας των... μεταφέροντες τα οικιακά σκεύη και έπιπλά των εις τους αγρούς, όπου κατά νυχτερινάς εκείθεν πληροφορίας, διενυκτέρευσαν και οι ίδιοι. Εντρομοί οι κάτοικοι ηρώων ο είς τον άλλον αν θα αποθάνουν ή όχι αύριον....

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

12 Σεπτεμβρίου 1964: ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Το συμβούλιον του Παγχαλκιδικού συλλόγου κατόπιν ανασυνθέσεως, συνεκροτήθη ως εξής: Προεδρος Αθανάσιος Παπαγεράκης, αντιπρόεδρος Αστέριος Τσά-

καλος, γενικός γραμματεύς Παναγιώτης Καδής, ταμίας Γεώργιος Παπαδήμος, μέλη Μιλτιάδης Γεωργούλας, Βασίλειος Κουτσός, Γεώργιος Ιερισσιώτης, Βασίλειος Τερτιλίνης και Γεώργιος Παπαθανασίου.

ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

20 Σεπτεμβρίου 1964: ΣΥΝΕΣΤΙΑΣΙΣ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ

Ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος «Ο Αριστοτέλης» οργανώνει συνεστίασιν εις τα πλαίσια της «Γιορτής του Κρασιού» εις το Δημοτικόν Άλσος «Ελβετία» την 23ην Σεπτεμβρίου 1964 και ώραν 9 μ.μ. και προσκαλεί τους φίλους του να πάρουν μέρος εις αυτήν.

29 Σεπτεμβρίου 1968: ΕΚΛΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ

Ανακοινούμεν υμίν ότι το Δ. Σ. του Παγχαλκιδικού Συλλόγου «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ» κατά την συνεδρίαν της 17-11-66 απεφάσισεν ομοφώνως όπως εις μνήμην του αποδημήσαντος Ιωάννου Π. Παπαγεράκη γενικού διευθυντού της Παιδαγωγικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης, επιλέκτου τέκνου της πατρίδος μας Χαλκιδικής... φιλοτεχνηθεί μαρμαρίνη προτομή του ίνα εν καιρώ τοποθετηθεί εν τω χώρω Παιδαγωγικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης, εις ήν λίαν ευδοκίμιως υπηρέτησεν επί πολλά έτη διαπαιδαγωγήσας χιλιάδας δασκάλων και μαθητών...

Το Δ. Σ.

Ο πρόεδρος Θεόδωρος Καλτσάς ιατρός
Ο Γεν. Γραμματεύς Βασίλειος Κουτσός

* * *

ΕΥΘΥΜΟΓΡΑΦΗΜΑ

ΤΑ ΤΣΑΡΟΥΧΙΑ

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΜΑΥΡΟΔΗΣ

Στο Χωριό μας το Νεοχώρι Χαλκιδικής, όταν αναφέρεις τα τσαρούχια όλοι οι παλιοί θα φέρουν στο νου τους τα γουρουνοτσάρουχα, τα καμιαμένα από το δέρμα του γουρουνιού, το οποίο απλώς το πασπάλιζαν με μπόλικο χοντρό αλάτι, το τέντωναν κατάλληλα βάζοντας ξύλα σταυρώτα και τόβαζαν κάπου ψηλά σε κανέναν πλοκό να στεγνώσει. Και το κρεμνούσαν ψηλά γιατί κινδύνευε από τα σκυλιά, τα οποία από τη συνεχή πείνα, έτρωγαν ακόμα και το πολυκαιρισμένο και σκληρό πετσί από τα σαμάρια, για το λόγο αυτό, και τα σαμάρια για να στεγνώσουν από τον ιδρώτα του ζώου και ν' αεριστούν τα έβαζαν κι' αυτά μπρούμπτα πάνω στους πλοκούς να μην τα φτάνουν. Τώρα και τι άλλο έτρωγαν τα σκυλιά είναι αιδιαστικό, ας το αφήσουμε για άλλη φορά, το θέμα είναι τα τσαρούχια κι' εκεί θα προσπαθήσω να μείνω όσο μπορώ φυσικά γιατί το χούν για ξεστράτισμα από το κυρίως θέμα δεν κόβεται... και για να εξηγούμαι, όταν μιλούμε για παλιούς οι οποίοι τα φόρεσαν και τα θυμούνται καλά αυτά τα τσαρούχια, αναφερόμαστε

στους επιζώντες σήμερα τους γεννημένους εκεί στη δεκαετία του 1930 λίγο πάνω λίγο κάτω- μιλούμε για πιδούδια δηλαδή- γιατί οι άλλοι οι μικρότεροι, μάλλον δεν τα φόρεσαν ποτέ και ίσως να πήραν μια ιδέα από κάποιο αναγνωστικό του δημοτικού ή αν πήγαν κάποτε στην Αθήνα, να είδαν τα τσαρούχια που φορούν οι τσολιάδες, εκείνοι οι θεριακωμένοι οι οποίοι στέκονται ακίνητοι εκεί στο μνημείο του άγνωστου στρατιώτη, μπροστά στο μέγαρο της Βουλής, αλλά εκείνα τα ονομαζόμενα τσαρούχια, μόνο τέτοια δεν είναι, εκείνα μπροστά στα δικά μας τα γουρουνοτσάρουχα μπρούν να χαρακτηριστούν λίαν επιεικώς, ως γαμπριάτικα, τέτοια πολυτέλεια που έχουν, χώρια η φούντα από μπροστά και τα καρφιά από κάτω. Τα δικά μας τα τσαρούχια συνήθως τα έφκιανενένα έμπειρο μέλος της οικογένειας, αφού η κάθε οικογένεια έτρεφε γουρούνι που τόσφαζε για τις γιορτές και κρατούσε το τομάρι. Έπαιρνε λοιπόν ο μάστορας το τομάρι και το σημάδευε γύρω γύρω για να στρογγυλέψει και συγχρόνως να απομακρύνει με το μαχαίρι τα ακανόνιστα ση-

μεία, τα πόδια κλπ και στη συνέχεια σύμφωνα με τα μέτρα, που ήξερε από τα πόδια της οικογένειας, έκοβε κομμάτια τόσο μεγάλα που ανάλογα με το κάθε πόδι, θα έπρεπε να έχουν παραπανίσιο μήκος τέσσερα δάχτυλα από μπροστά, τρία από πίσω και από το πλάι δύο ή τρία δάχτυλα, αν ήθελε να τα κάνει βαθιά ή ρηχά, ας πούμε θερινά ή.. χειμωνιάτικα. Έτσι με τα κομμάτια έτοιμα, αφού πρώτα τα φούσκωνε καλά, επάνω σε ένα σανίδι με ένα ειδικό καλέμι ή με μυτερό μαχαίρι, γύρω γύρω έκανε κοψίες και με ένα ζαρκαδοκέρατο απαραίτητο σε κάθε σπίτι, το είπει κι' άλλοτε αυτό, μεγάλωνε, αυτές τις τρύπες μέσα από τις οποίες περνούσε ένα λεπτό λουράκι τη «νουζίτσκα», την οποίο έκοβε με μαστοριά από το μαλακό δέρμα της κοιλιάς, έκοβε δυο νουζίτσκες με το ίδιο μήκος και ήξερε και τις περνούσε σε όλες τις τρύπες αρχίζοντας από μπροστά δεξιά και αριστερά όπως μιας βλέπει το... τσαρούχι, οπότε όταν έφτανε στο πίσω μέρος, όπως ήταν βρεγμένα όλα και χλωρά, τραβούσε τις νουζίτσκες τις έσφιγγε και έδινε στο τσαρούχι το γνωστό σχήμα, το σχήμα της βάρκας, μυτερό από μπροστά και στρογγυλεμένο και χαμηλότερο από πίσω. Στο μέσον του τσαρούχιού, έβαζε και άλλες δυο νουζίτσκες από δω κι' από κει, ένθεν και ένθεν που λέμε στην... καθομιλούμενη και αυτές, όταν φοριούνταν το τσαρούχι, αφού τις «αντίκριζε» τις περνούσε σταυρωτά γύρω από τη γέμπτα, για να συγκρατηθούν τα ποδοπάνια με τα οποία τύλιγαν το πόδι μέχρι πάνω, και τα οποία ποδοπάνια κομμάτια από χοντρά μάλλινα υφάσματα, που περίστεψαν από κάποιο φθαρμένο ρούχο, τυλίγονταν πάνω από τα μάλλινα σκρούνια, κι' αυτά όλα είχαν τη σημασία τους, τα φορούσαν για λόγους ασφαλείας γιατί με τόσα στρώματα γύρω από το πόδι, δεν κινδύνευαν από κλαδιά και αγκάθια αλλά το κυριότερο, δεν κινδύνευαν από δάγκωμα φιδιού που στα περασμένα χρόνια ένα τέτοιο απύχημα, αν δεν ήταν μοιραίο, αχρήστευε τον άνθρωπο για μεγάλο χρονικό διάστημα. Αυτά εμείς σήμερα δεν μπορούμε ή αδυνατούμε να τα καταλάβουμε, φαντασθείτε όμως τον άνθρωπο του χωριού που όλη την ημέρα ακόμα και τη νύχτα πολλές φορές βρισκόταν στο χωράφι ή στο κοπάδι, από πόσους κινδύνους έπρεπε να προφυλαχτεί για να επιβιώσει, γιατί η επιβίωση της συνήθως πολυμελούς οικογένειας του, εξαρτιόταν αποκλειστικά από την καλή του υγεία.. Τώρα αν ο μάστορας ήθελε να είναι σωστός με την τέχνη του και την παράδοση, έπρεπε στο ένα τσαρούχι συνήθως στο δεξιό, να βάλει το δέρμα έτσι που να γαντζώνουν οι τρίχες στον ανήφορο και στο άλλο το αριστερό να τις έχει ανάποδα για να... φρενάρουν στον κατήφορο, μιλούμε για ένα Αντί Μπλοκ Σύστημα δηλαδή, αρχέγονο βέβαια, στηριγμένο όμως στις αρχές και στους νόμους της τριβής, αλλά κι' αυτό το όλο σύστημα λειτουργούσε για λίγο γιατί οι κοντοκουρεμένες τρίχες δεν κρατούσαν για πολύ, η παράδοση όμως αυτό απαιτούσε τότε... Τώρα όταν κάποτε τρυπούσε το τσαρούχι, από τα κομμάτια που περίστεψαν από το τομάρι και τα κρατούσαν, -τίποτα δεν πετιόταν τότε-, πριν φορέσουν το τρύπιο τσαρούχι, έβαζαν από κάτω ένα κομμάτι και το πρόβλημα λυνόταν και όσο για το πόσο στεγανά ήταν, το ήξεραν όσοι υποχρεωτικά τα φορούσαν όλη μέρα,

αλλά και σπάνια λέει πάθαιναν, και όπως λένε είχαν πάντοτε στον τρουβά ποδοπάνια και σκρούνια για «ανταλλακτικά». Έτσι πορεύονταν ο κόσμος τότε, αλλά όπως αφηγιούνται μερικές κακές γλώσσες, σε κάθε σπίτι αν δεν υπήρχαν καλά παπούτσια για τον καθένα, είχαν ένα δυο ζευγάρια που να φοριούνται από όλους και με τη σειρά τα φορούσαν παραγεμίοντάς τα με κουρέλια γιατί πού να το βρουν το χαρτί τότε. Είπα τόσα για τα τσαρούχια αλλά μάλλον κάτι λείπει, θα πρέπει να θυμηθώ και κάποιο ευτράπελο, να θυμηθώ το επεισόδιο με τους φίλους από το στρατό που ο ένας από μακρινό μέρος πήγε να επισκεφτεί τον άλλο στο χωριό του. Έτυχε να είναι και ο καιρός της σποράς, νιόπαντροι οι οικοδεσπότες, τον δέχτηκαν με χαρά, έφαγαν λέει μπακαλιάρο στα γρήγορα κακοξιαρμυρισμένο, γιατί πού να προλάβει να ξαρμυρίσει σε καναδύ ώρες μόνο, άδειασαν και ένα μπουκάλι τσίπουρο, κάποια ώρα τον έστρωσαν το μουσαφίρη, είπε ο φίλος «ισύ κ' μή σ' ιγώ θα σ' κουθώ προύι προύι να σπείρουν ένα κουμματούδ' π' μ' απόμνι ιδώια που πέρα κι' θάρτου νουρίζ». Καληνυχτίστηκαν, αλλά θέλεις το τσίπουρο, θέλεις ο μπακαλιάρος που ήταν αρμυρός λίγο παραπάνω αλλά και η σκορδαλιά από πάνω, ο μουσαφίρης κάποια ώρα δίψασε, σηκώθηκε βγήκε στο μπαλκόνι στην «απλωταριά» που λέμε, το φεγγάρι ούτε μισό και το φως λίγο, έφαξε για νερό και πού νερό, είδε έναν κουβά που γυάλιζε λίγο, νερό σού λέει, σήκωσε τον κουβά και τον άδειασε. Το πρώι με βαρύ το κεφάλι απ' το τσίπουρο, άκουσε φασαρία έξω, ο νοικοκύρης μάλλωνε τη γυναίκα του γιατί άδειασε το νερό απ' τον κουβά, εκείνη δεν καταλάβαινε ο άλλος έλεγε «ξύραθκαν τα τσαρούχια μ' κι δε φουριούδι», κάποια στιγμή ο φίλος-μουσαφίρης ακούγοντας τη φασαρία, το σιασιρμά που λέμε στα δικά μας, βγήκε στην απλωταριά και στα καθ' ημάς, στο «μπάνακο», ξεροτανύστηκε κι' αυτός για να ξενιστάξει και έλυσε το μιντήριο, είπε τι έγινε και κατέληξε γελώντας, «τώρα θ' μήθκα που του νιρό σα να... βρουμούσι λίγου, αμά διψούσα κι τούπια», γέλασαν όλοι και τα τσαρούχια ξαναμπήκαν στον κουβά και το άσπαρτο «κομματούδ» έμεινε για άλλη μέρα. έφαγαν τον τραχανά, πέρασε η ώρα, τον ξέβγαλαν λίγο παραέξω, χαιρετήθηκαν, καλό δρόμο και καλή αντάμωση... και γυρίζοντας στο σπίτι έσπασε τη σιωπή η γυναίκα, -Μ' καλά δε τ' είδι τ' στάμνα η χριστιανός;.. μεζ' γάμαρ' τ' ν είχαα. . . βρουστά στ' ατζιάκ.. αφού δε δέ παράμασι.. πάλι καλά.. κι τι να πω.. π' του γεβά πίν' κι του σκλίν. . .» -Έ κι σύ, τώρα πάει, γίν-κη... δεν έπαθι κι τίπουτα.. Άδι τώρα.. σύρι μέσα έρχουμι κι γω, σι καβόσου θα πιράσ' η μάννα σ' απ τ' ν ικκλησιά.. -Άδι άδι κι συ... του νους ικεί.. -Βρε άδι κνήσ'. . σι λιέ-ου προυλαβαίνουμι. . .!!

Αυτά... και με αρκετά πονηρόν το τέλος, έτσι για χάπι εντ όπως το λέμε... ελληνικά.. αλλά κάποτε θα πρέπει να πάψουμε να λέμε ότι είναι πονηρά και άπρεπα τα περι του γενετησίου ενστίκτου, δεν είναι ντροπές αυτά, για άλλη θα πρέπει να ντρεπόμαστε, αλλά γι' αυτά μια άλλη φορά.. Άλλα να κάνω και μια διευκρίνιση και να πω ότι όσοι ήταν κυνηγοί, για νουζίτσκις χρησιμοποιούσαν ζαρκαδοτόμαρο γιατί ήταν πιο λεπτό και εύκαμπτο.

Αυτά λοιπόν για τα Τσαρούχια, κι' όπως τώρα τελευταία τα πράγματα είναι στριμόκωλα, μακάρι να μη χρειαστεί να ευχθούμε σε κανέναν εκείνο που ακούγονταν παλιά, « .μι γεια τα τσαρούχια Απουστόλ' . . . » Απαραίτητη όμως και μια διευκρίνιση, και λέω ότι από τα τσαρούχια της φωτογραφίας, το πάνω είναι . . . γυναικείο- παιδικό, το μεσαίο το . . . τρύπιο είναι του παππού και το τελευταίο κάτω είναι . . . εν ενεργεία. Όμως αυτά τα τσαρούχια της φωτο-

γραφίας δεν είναι από γουρονούτόμαρο, είναι από τομάρι αγελάδας. Όσο και να έψαξα δε βρήκα τη φωτογραφία που ήθελα. Φαντάστηκα ότι θα εύρισκα να βάλλω μια φωτογραφία με γουρουνοτσάρουχα και μάλιστα . . . αξούριστα, αλλά βλέπεις τα εξαφάνισε η πρόοδος. Τέλος πάντων όμως με την κρίση που περνούμε ποτέ δεν ξέρεις . . .

E-Mail vagelis_mavrodis@yahoo.gr

Και στο διαδίκτυο, mavrodis.blogspot.com

* * *

ΣΧΕΣΗ ΔΑΝΕΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΖΟΜΕΝΩΝ

στέμμεριμνούν για την ευημερία των οφειλετών, έτσι και οι ευεργέτες επιθυμούν να ζήσουν οιευεργετηθέντες, με την ελπίδα ότι αυτοί κάποτε θα ανταποδώσουν την ευεργεσία. Τουναντίον, οι ευεργετούμενοι δεν φροντίζουν ν' ανταποδίδουν τη χάρη. Ο Επίχαρμος, ίσως, θα έλεγε ότι στην προκειμένη περίπτωση δεν υπάρχει τίποτα που ναμηνή ανταποκρίνεται στην ανθρώπινη φύση, δεδομένου ότι οι περισσότεροι λησμονούν εύκολα τις ευεργεσίες και προτιμούν να ευεργετούνται, παρά να ευεργετούν. Πλην, όμως, ήατία τούτου είναι φυσικότερη και όχι όμοια με την αποδιδόμενη στον δανειστή σε σχέση μετον οφειλέτη. Διότι εκείνο που αισθάνεται ο δανειστής για τον οφειλέτη, δεν είναι αγάπη, αλλ' η επιθυμία, να συνεχίζει να ζει ο οφειλέτης, για μπορέσει σε επιστρέψει την οφειλήντου. Τουναντίον, ο ευεργετών διάκειται με φιλία και αγάπη προς τον ευεργετούμενο, κιόταν ακόμη αυτός δεν είναι χρήσιμος, κι ούτε πρόκειται να γίνει τέτοιος στο μέλλον. Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και όσον αφορά τους καλλιτέχνες. Κάθε καλλιτέχνης αγαπάει τοέργο του περισσότερον απ' όσο θα τον αγαπούσε τοέργο του, αν τοέκλαμβάναμε ωςζωντανό. Αυτό, ίσως, ισχύει ως επί το πλείστον στους ποιητές, διότι αυτοί υπεραγαπούν ταποίματά τους, σαν να ήταν παιδιά τους. Κάτι τέτοιο, όπως φαίνεται, είναι και τοσυναίσθημα του ευεργέτη. Ο ευεργετηθείς είναι συγχρόνως έργον του ευεργέτη, αυτός όμωςαγαπάει περισσότερο τοέργο του απ' όσο τοέργο αγαπάει τον δημιουργό του. Η αιτία αυτού έγκειται στο ότι το "είναι" (η ύπαρξη) τυχαίνει να ποθείται και να αγαπιέται, και υπάρχουμε εφ' όσον ενεργούμε, δηλαδή εφ' όσον ζούμε και δραστηριοποιούμαστε. Οδημιουργός προκύπτει από τη δραστηριότητά του – να το πούμε έτσι – είναι ο ίδιος τοέργοτου, και αγαπάει τοέργο του, διότι αγαπάει και τηζωή του. Αυτό είναι φυσικό, διότι αυτόπου δυνάμει υπάρχει, αποκαλύπτεται στη δράση. Συγχρόνως, ο ευεργετών θεωρεί καλόνό, τι επιτρέπει σ' αυτόν να ενεργεί κατ' αυτόν τον τρόπο και του παρέχει την ευκαιρίαν σεό, τι βρίσκει απόλαυση. Τουναντίον, ο ευεργετούμενος δεν βρίσκει σ' αυτόν που του παρέχειτην ευεργεσία τίποτε καλό, αλλά μόνον κάποιο συμφέρον, πράγμα το οποίο προκαλείλιγότερη ευχαρίστηση και συμπάθεια.

Απολαυστική είναι η ενέργεια του παρόντος, η ελπίδα του μέλλοντος και η ανάμνηση τουπαρελθόντος. Άλλα γλυκύτατη και κατ' ίσην μοίραν αξιαγάπητη είναι η πραγματικότητα. Τοέργο, λοιπόν, του δημιουργού διαιωνίζεται

συνέχεια από σελίδα 29

(διότι το αγαθό διαρκεί επί μακρόν χρόνον), ενώ χρησιμότητα του ευεργετηθέντος παρέρχεται. Η ανάμνηση των αγαθών πράξεων είναι γλυκεία, αλλά των χρησίμων δεν είναι τέτοια ή είναι λιγότερη. Όμως, όσον αφορά την προσδοκία, φαίνεται ότι συμβαίνει το αντίθετο. Κατά τον ίδιον τρόπο, το ν' αγαπάς μοιάζει με την ενέργεια, ενώ το ν' αγαπέσαι (μοιάζει) με την παθητικότητα, και γι' αυτό όσους ψευδέχουν ως προς τη δράση, τους ακολουθεί η φιλία και τα χαρακτηριστικά της γνωρίσματα. Τέλος, ο καθένας αγαπάει περισσότερον ότι απέκτησε με κόπο• επί παραδείγματι, ταχρήματα που κέρδισε ο ίδιος, του είναι προφιλέστερα απ' αυτά που κληρονόμησε. Φαίνεται, λοιπόν, ότι το να ευεργετείται κανείς είναι χωρίς κόπο, ενώ το να ευεργετεί κοπιώδες. Γ' αυτό και οι μητέρες αγαπούν τα παιδιά τους περισσότερο από τους πατέραδες, διότι οι πόνοι για τη γέννησή τους είναι μεγαλύτεροι και διότι έχουν τη συνείδηση ότι είναι δικάτους. Φαίνεται, λοιπόν, ότι αυτό το συναίσθημα είναι οικείο και στους ευεργέτες.» Να, λοιπόν, γιατί όλοι – μνημονιακοί και αντιμνημονιακοί – είναι εναντίον της Τρόικας. Διότι σχέση που μας συνδέει, είναι σχέση μεταξύ δανειστού προς δανειζόμενο και όχι ευεργέτη προς ευεργετούμενο. Αν, λοιπόν, θέλουμε να δούμε "φως στην άκρη του τούνελ", στο οποίο έχουμε εγκλωβιστεί, οφείλουμε να καταστούμε εμείς οι ίδιοι ευεργέτες της χώρας, στα πλαίσια αυτής της ευαγγελικής εντολής υπό τις παρακάτω προϋποθέσεις:

• Οι πολιτικοί και θρησκευτικοί ηγέτες να αποκαταστήσουν την ανύπαρκτη, πλέον, εμπιστοσύνη αρχόντων και αρχόμενων.

• Να εκδοθεί ένα εγγυημένο εκατό τις εκατό εσωτερικό ομόλογο για τα εβδομήντα δισεκατομμύρια ευρώ, που λιμνάζουν στα στρώματα και στα μπασόλια, για μια πενταετία, με παράλληλη επαναφορά της εξαημέρου εργασίας, με δωρεάν την έκτη ημέρα υπέρ τηςχώρας, και για το ίδιο χρονικό διάστημα, αφού προηγουμένως συνταχθεί στοχευμένο πενταετές αναπτυξιακό πρόγραμμα, με παράλληλη μόχλευση κεφαλαίων και εργασίας. Διαφορετικά, θα φορτωνόμαστε υπέρογκα δάνεια, που δεν προκειται – λόγω του μεγέθους τους – να αποληρωθούν, και θα τελούμε υπό συνεχή εκβιασμό των Δανειστών μας, συνεχίζομενης έτσι της σχέσης Δούλου προς Δεσπότη.

ΧΟΡΗΓΙΑ 1.000 ΕΥΡΩ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Χορηγία 1000 ευρώ για την έκδοση του περιοδικού μας δεχθήκαμε από τον Πολιτιστικό Σύλλογο Πολυγυρινών Θεσσαλονίκης Ο ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ. Η ευγενική αυτή χειρονομία από έναν αδελφό Σύλλογο που δεν έχει περίσσευμα στο ταμείο του, όπως δεν έχουν όλοι οι Σύλλογοι, μας συγκίνησε, μας χαροποίησε και με πολλή ικανοποίηση το ανακοινώνουμε σήμερα. Ιδιαίτερα ευγενική είναι και η επιστολή της προέδρου, ερίτιμης Κυρίας Μαρίας Μπουλάκη-Λυπηρίδη, που δημοσιεύεται αμέσως:

Θεσσαλονίκη 6-6-2012

Προς
Τον κ. Πρόεδρο του Παγχαλκιδικού Συλλόγου «Ο Αριστοτέλης»

Αξιότιμε Κύριε Πρόεδρε

Σε ένα Δ.Σ. του Συλλόγου μας, που γίνεται στην Εστία σας (με την ευκαιρία σας ευχαριστούμε για την παραχώρησή της), μιλήσαμε για τα 100 και πλέον χρόνια ζωής του Παγχαλκιδικού Συλλόγου και τα 20 και πλέον χρόνια του δικού μας Συλλόγου. Ήταν σαν να μας καλούσε η ιστορία. Οι Πολυγυρινοί πρόγονοι μας υπηρέτησαν στα Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού και τον κράτησαν ζωντανό σε δύσκολους χρόνους.

Η αναφορά μέσω του περιοδικού Παγχαλκιδικός λόγος σ' αυτούς, μας θύμισε ότι η προσφορά πρέπει να έχει συνέχεια. Και πράγματι μέλη του Συλλόγου μας εξακολουθούν και σήμερα να μετέχουν στο Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού και να υπηρετούν με όποιο τρόπο μπορούν.

Το περιοδικό **Παγχαλκιδικός Λόγος**, που εκδίδεται εδώ και τρία χρόνια, πολυσυλλεκτικό όπως είναι, καλαίσθητο και έγκυρο, ξεχωρίζει από τα «πρωτοποριακά» ρεύματα άλλων περιοδικών της εποχής και ήδη καθιερώθηκε ως ένα εξαιρετικό έντυπο. Μέσω αυτού διασώζεται η ιστορία και η παράδοση. Με τα διάφορα άρθρα εξάλλου περιγράφεται το ήθος, η αρετή και ο πολιτισμός των κατοίκων της Χαλκιδικής μας, αξίες που οφείλουμε να τις διατηρήσουμε και να τις παραδόσουμε στους επιγενόμενους.

Για να συνεχιστεί η υπέροχη αυτή προσπάθεια πρέπει να συνδράμουμε όλοι. Με αυτό το σκεπτικό το Δ.Σ. του Συλλόγου μας αποφάσισε να προσφέρει το μικρό ποσό των χλίων (1000) ευρώ ως συμβολή στην έκδοση ενός τεύχους του Παγχαλκιδικού Λόγουν. Η συμμετοχή είναι αγάπη. Παρακαλούμε να τη δεχθείτε και τη μοιράσετε σε όλα τα μέλη του Συλλόγου.

Με εκτίμηση
Η Πρόεδρος Μαρία Μπουλάκη-Λυπηρίδη

Άμεση ήταν η απάντησή μας με ευχαριστήρια επιστολή στην οποία μεταξύ άλλων αναφέραμε:

Θεσσαλονίκη 10-6-2012

Προς
Την ερίτιμη Κυρία Μαρία Μπουλάκη-Λυπηρίδη
Πρόεδρο του Συλλόγου Πολυγυρινών Θεσσαλονίκης «Ο Τσουκαλάς»

Ερίτιμη Κυρία Πρόεδρε

Λάβαμε την από 6-6-2012 επιστολή σας και ευχαριστούμε θερμά για τους φιλόφρονες λόγους σας και ιδιαίτερα για την οικονομική συνδρομή των 1.000 ευρώ για την έκδοση ενός τεύχους του περιοδικού Παγχαλκιδικός Λόγος ποσού σημαντικού στις σημερινές δύσκολες συνθήκες.

Όπως και εσείς αναφέρετε, ο Πολύγυρος πάντοτε υπήρξε παρών στη ζωή του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, αφού ίδρυτης (1903) και πρώτος πρόεδρος του ήταν ο αείμνηστος Πολυγυρινός ιατρός Γ. Παπανικολάου (Σκωτ). Πολυγυρινός επίσης ήταν ο αείμνηστος νομικός και ιστοριοδίφης Στέφανος Κότσιανος ο οποίος επανίδρυσε, μετά τις πολεμικές αναστατώσεις της δεκαετίας 1940-1950, τον Παγχαλκιδικό το 1952, και ανέλαβε τότε την προεδρία του.

Έκτοτε ο Παγχαλκιδικός πορεύεται σταθερά, προσηλωμένος στους σκοπούς του και σήμερα ύστερα από μια φρενήρη διαδρομή στα τελευταία 20-25 χρόνια, παρουσιάζεται, με αντιπρόεδρο πάλι Πολυγυρινό, τον υπέροχο εκπαιδευτικό κ. Πάνο Βερροιώτη, δυνατός και ρωμαλέος σαν να είναι έφηβος, σαν να μην έχουν περάσει από την πλάτη του 109 χρόνια...

Πέρα από αυτά, σήμερα ένας μεγάλος αριθμός Πολυγυρινών είναι μέλη του Παγχαλκιδικού που συμβάλλουν με κάθε τρόπο στην επίτευξη των σκοπών του.

Για όλα αυτά νιώθουμε το χρέος να σας συγχαρούμε και να σας ευχαριστήσουμε άλλη μια φορά εσάς και τα μέλη του Δ.Σ. σας και να σας πούμε ότι είμαστε στη διάθεσή σας για κάθε είδους συνεργασία.

Με τιμή

Για το Δ.Σ.

Ο Πρόεδρος Μιχ. Θεμ. Καρτσιώτης

Ο Γεν. Γραμματέας Ιωάννης Κοτσάνης.

ΠΟΙΗΣΗ

ΣΤΑΥΡΟΣ ΑΥΓΟΛΟΥΠΗΣ

Η ΘΕΑ ΓΑΙΑ

Η μάνα γη εδιάλεξε στον άνθρωπο να δώσει
Τη δύναμη να κυβερνά σ' όλα τα πλάσματά της.
Ο ζωντανός οργανισμός η Γαία των αρχαίων
Για νευρικό της σύστημα επέλεξε να βάλει
Πλάσμα απερίσκεπτο γεμάτο περηφάνια.
Τον απαγορευμένο του καρπό εδιάλεξε να φάει
Κι από τον Θεό ανώτερο θέλησε για να γίνει.
Η πρώτη η παρακοή ασέβεια στη φύση,
Κανόνες δεν σεβάστηκε που επιβάλλει η κτίση.
Η τιμωρία ήταν φρικτή, παραδειγματική κι αιώνια,
Τον άρτον του να καταχτά με κόπο και με πόνο.
Ήθελε ο Πύργος της Βαβέλ παρόμοιας αταξίας,
Πιστεύοντας πως μπόραγε τα πάντα να τα φθάσει.
Και τώρα ο πλανήτης μας ένιωσε τους ανθρώπους
με περηφάνια ανόητη κι ασέβεια μεγάλη
να θέλουν να χαλάσουνε την αυτορρύθμιση του.
Τα δάση καταστρέφουνε και τα νερά μολύνουν.
Με ληστρική αχορταγιά θέλουν να ξεκοιλιάσουν
Τα σωθικά της σκάβοντας, το αίμα της ρουφάνε.
Μα τώρα την πεθαίνουμε κι 'άλλο πια δεν αντέχει.
Οι άνθρωποι να φύγουνε με δύναμη προστάζει.
Το σφάλμα της κατάλαβε και θέλει να ησυχάσει.

ΘΕΩΝΗ ΑΡΦΑΝΑΚΗ

ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΣΟΥ

Καθρέφτες παλλόμενοι της θάλασσας
που μέσα τους
φωτίζεται
ο ουρανός.
Εκεί ο ήλιος στέκεται
να ζεσταθεί.
Εκεί ο Αύγοντος
βάφει τα φεγγάρια του
στο χρώμα
της αγάπης.
Εκεί η ψυχή μου
τυλιγμένη
με γαλάζιες και πράσινες ίνες
σπαρταράει
διαλέται
άπειρα κομμάτια καθρέφτες
που πάλλονται
στην επιφάνεια της θάλασσας.

ΝΙΚΟΣ ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Η ΛΑΧΤΑΡΑ

Ακόμα θυμάμαι τη λαχτάρα μου.
Έμεινα μόνος στο σκοτάδι.
Ακούμπησα την πλάτη μου
στο δέντρο απέναντι στο σπίτι της
και περίμενα να ξημερώσει,
να τη δω για στερνή φορά
κρυφά απ' τη γωνιά
με μπλε ποδιά, άσπρο γιακά, δεσποινίδα
να πηγαίνει με την τσάντα στο σχολείο
και να φύγω... για φαντάρος.

ΤΟ ΧΑΜΟΜΗΛΙ

Το χαμομήλι,
ακόμη κι αν το πατήσω
χωρίς να το θέλω
αυτό δεν με θυμώνει
στηκώνει ο κεφαλάκι του
κι αφήνει πίσω μου το άρωμά του.

Η ΑΓΑΠΗ ΚΑΙ ΤΟ ΓΙΑΣΕΜΙ

Η αγάπη και το γιασεμί^{όλα τ' αρωματίζει.}
Ακόμη και τα ερείπια
στα οποία αναρριχάται.

ΘΕΩΝΗ ΚΟΣΜΑ

Ένα σημείο άχρονο
για να ρίξεις άγκυρα
να λυτρωθείς από την άσκοπη περιπλάνηση.
Έστω μια θύμηση!
Που να μην είναι ολόκληρη πληγή θρυμματισμένη
(που να μην είναι μια δικαιολογία).
Εκεί όπου για χρόνια λίμναζαν
οι ενδείξεις και η περιφρόνηση.
Εκεί όπου έχτισες το κάστρο απ' τ' άρωμά σου
και ό, τι απέμεινε από σε
κει μέσα το λατρεύεις
μπρος στο βωμό που ύψωσες
τιμώντας τη σκιά σου.

Μα να μη βρίσκεται ένας Αντρειωμένος
Να βρει την έξοδο απ' τη ρωγμή του Χρόνου!

Η δράση του Συλλόγου μας

Η 4η Συνάντηση Χορωδιών της Χαλκιδικής στα Ν. Μουδανιά, 20-5-2012

Την Κυριακή 20 Μαΐου 2012, το βράδυ, στο Δημοτικό Θέατρο Ν. Μουδανιών έγινε η προγραμματισμένη 4η Συνάντηση Χορωδιών της Χαλκιδικής σε συνεργασία με τον Οργανισμό Πολιτισμού και Αθλητισμού του Δήμου Ν. Προποντίδας. Στη Συνάντηση πήραν μέρος έξι χορωδίες και τραγούδησαν Δημοτικά και έντεχνα τραγούδια σύμφωνα με το πρόγραμμα: Του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, της Ν. Τρίγλιας-Ν.Σημάντρων, της Πορταριάς της Αρναίας και της Ν. Καλλικράτειας. Το συντονισμό της εκδήλωσης είχε όπως πάντα ο κ. Γιάννης Κοτσάνης, Γεν. Γραμματέας του Συλλόγου, ενώ την παρουσίασθη των βιογραφικών των χορωδιών έκανε η Έφορος κ. Ζηνοβία Πάχτα. Παρόν στην εκδήλωση ήταν σύσσωμο το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού και ο πρόεδρος του ΟΠΑ κ. Αναστάσιος Χατεδάκης ο ποίος απήγινε σύντομο χαιρετισμό.

Η εκδήλωση βιντεοσκοπήθηκε και αποτυπώθηκε στο 7^ο σιντί του Συλλόγου, που το προμηθεύτηκαν οι χορωδοί.

Κάθε χορωδία τραγούδησε πέντε τραγούδια και με τη λήξη της προσφερόταν αναμνηστικό δίπλωμα και δώρο το αγαλματίδιο του Αριστοτέλη, ομοίωμα του μεγάλου αγάλματος που έστησε ο Παγχαλκιδικός στο ΑΠΘ το 2010. Αναμνηστικό Δίπλωμα έλαβαν και οι διευθυντές των χορωδιών.

Ο Πρόεδρος του Συλλόγου κλείνοντας απένειμε τα εύσημα στους συντελεστές της εκδήλωσης και με λίγα λόγια ανέλυσε την αφέλεια που προκύπτει από τέτοιου είδους δραστηριότητες. Στο τέλος ο ΟΠΑ παρέθεσε μικρή δεξιώση στο φουαγέ του θεάτρου προς τιμήν των χορωδών και των συνοδών. Μια ακόμα πολιτιστική εκδήλωση προϊόν συνεργασίας Δήμου και Παγχαλκιδικού έληξε αισιώς. Και έτσι θα συνεχίσουμε.

Τριήμερη εκδρομή στη Σκιάθο-Σκόπελο-Αλόννησο 25-27 Μαΐου 2012

Με 110 εκδρομείς σε δύο λεωφορεία πραγματοποιήθηκε η τριήμερη εκδρομή που είχε προγραμματισθεί στις 25,26 και 27 Μαΐου στα νησιά των Σποράδων Σκιάθο, Σκόπελο και Αλόννησο, με δυο διανυκτερεύσεις στο πολυτελές καινούργιο παραθαλάσσιο ξενοδοχείο ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ της Σκιάθου 5*. Θαυμάσιος ο καιρός μάς διευκόλυνε να περιπλανηθούμε την πρώτη μέρα στην πόλη της Σκιάθου με τις πολλές εκκλησίες και τα στενά σοκάκια και να επισκεφθούμε φυσικά το σπίτι του μεγαλυτέρου διηγηματογράφου της Ελλάδας του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, να μεταβούμε τη δεύτερη μέρα με ναυλωμένο καραβάκι όλοι μαζί στη Σκόπελο και στην Αλόννησο, όπου παραμείναμε για τρεις ώρες σε κάθε νησί και να κάνουμε την τρίτη μέρα το γύρο στης Σκιάθου με επισκέψεις σε αξιοθέατα και μοναστήρια (Κουκουναριές, Ι. Μ. Ευαγγελισμού κλπ.) με συνοδεία επιστημόνων ξεναγών. Φυσικά δεν έλλειψε και η διασκέδαση το βράδυ της δεύτερης ημέρας στο ξενοδοχείο με ορχήστρα και φαγητό που μας ικανοποίησε πλήρως.

Η ιδιαίτερη φροντίδα του Γ. Γραμματέα κ. Γιάννη Κοτσάνη, γενικού υπευθύνου, να προετοιμάσει την εκδρομή και να προβλέψει κάθε λεπτομέρεια στο πρόγραμμα, ήταν το στοιχείο εκείνο που συνετέλεσε να είναι από τις πιο επιτυχημένες. Σ' αυτό συνετέλεσε και η κατανόηση του συνόλου των εκδρομέων οι οποίοι, αν και ήταν μοιρασμένοι σε δυο λεωφορεία, κινούνταν με απόλυτη συνέπεια και ακρίβεια. Κατάκοποι αλλά με πλήθος νέων εμπειριών και αναμνήσεων φθάσαμε το βράδυ Κυριακής 27 Μαΐου στη Θεσσαλονίκη και με τη διαπίστωση ότι ο Παγχαλκιδικός έρει πλέον να οργανώνει ποιοτικές εκδρομές.

Ημερίδα Υγείας στο Μεταγγίτσι, 3-6-2012

Πραγματοποιήθηκε, όπως είχε προγραμματιστεί, την Κυριακή 3 Ιουνίου 2012, μετά τη Θ. Λειτουργία, στο Μεταγγίτσι, στην αίθουσα του Σχολείου, Ημερίδα Υγείας με ομιλητές τρεις καταξιωμένους ιατρούς, καθηγητές του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Και οι τρεις είναι Χαλκιδικιώτες και τακτικά μέλη του Παγχαλκιδικού Συλλόγου: Μιχαήλ Καραμούζης από τον Ταξιάρχη καθηγητής της μικροβιολογίας, Αστέριος Κατσιαμούρης από την Αρναία καθηγητής αγγειοχειρουργικής και Γιάννης Τσίκουλας από τον Πολύγυρο καθηγητής της παιδιατρικής. Και οι τρεις ανέπτυξαν, μέσα σε μια κατάμεστη αιθουσα, τα θέματα της ειδικότητάς τους, με διαφάνειες και με εύληπτο λόγο για το συγκεκριμένο ακροατήριο, με αποτέλεσμα να προσελκύσουν το ενδιαφέρον και να γίνει στο τέλος έναν ομόρφος διάλογος που έλυσε πολλές απορίες και έδωσε απαντήσεις στα ερωτήματα των Μεταγγιτσινών. Και οι τρεις συμπατριώτες μας καθηγητές ήταν αψογοί Το είπε ο πρόεδρος που έκλεισε την ημερίδα, το επιβεβαίωσε ο κόσμος με τις εκδηλώσεις του αφού τους αγκάλιασε, τους ευχαρίστησε και μίλησε με αυτούς κατ' ίδιαν. Και εμείς με τη σειρά μας τους συγχαίρουμε, τους ευχαριστούμε και σεμνυνόμαστε που είναι συμπατριώτες μας και μέλη του Παγχαλκιδικού.

Μέχρις εδώ ήταν η μισή εκδήλωση. Η άλλη μισή άρχισε ευθύς αμέσως μετά, δίπλα σε μια άλλη αίθουσα σε τραπέζια υπήρχαν χίλια καλούδια που έφερε το χωρίο για τους καθηγητές και για όλους μας. Και τι δεν παρασκεύασαν οι Μεταγγιτσινές. Λες και ήταν για την εκπομπή Κυριακή στο χωρίο. Είναι αληθεία ότι την μέρα αυτή είχα μεταφερθεί στον τόπο της εκδήλωσης δυο δέματα με το καινούργιο (11^ο) τεύχος του περιοδικού ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ και στο εξώφυλλο εικονίζονται οι Μεταγγιτσινές γυναίκες όπου «κλώθουν πλέκουν και ... κεντιούν την παράσοση», από την εκδήλωση της 3^{ης} Συνάντησης Χορωδιών της Χαλκιδικής που έγινε στη Θεσσαλονίκη (31-3-2012), γεγονός που ενθουσίασε και τις εικονιζόμενες αλλά και όλο το χωρίο. Ωραία η ατμόσφαιρα. Όλοι με ένα ποτήρι στο χέρι έδιναν και έπαιρναν ευχές και ευχαριστίες και ζητούσαν επίμονα επανάληψη. Και αυτό σύντομα θα γίνει, γιατί τι Μεταγγίτσι είναι μια αχτίδια ελπίδας για την πορεία της υπαίθρου μας. Ενώ όλα τα χωριά «μειώνονται», αυτό διατηρεί τον πληθυσμό του, το δυναμισμό του και την αισιοδοξία του. Άλλα για το «φαινόμενο του Μεταγγιτσίου» θα επανέλθουμε.

Μουσική εκδήλωση, αφιέρωμα στο Νίκο Γκάτσο 6-6-2012

Την Τετάρτη 6 Ιουνίου 2012 και ωρα 8μ.μ. στο πολιτιστικό κέντρο ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, στη Θεσσαλονίκη, πραγματοποιήθηκε μουσική εκδήλωση για τα 100 χρόνια από τη γέννηση του Ν. Γκάτσου.

Ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος συνεχίζοντας την αξιόλογη πολιτιστική του διαδρομή επισφράγισε την μέχρι τώρα δυναμική του παρουσία με μια εκδήλωση-σταθμό που τον καταξίωσε στη συνείδηση των μελών και φίλων της, καθώς ανταποκρίθηκαν με την αθρόα τους προσέλευση στο κάλεσμα του. μουσική ομάδα του Κώστα Τσολοδήμου παρέσυρε το φιλόμουσο κοινό στους δρόμους της ονειρικής τους μουσικής περιδιάβασης σε ένα κλίμα μυσταγωγίας και ψυχικής ευτυχίας. Η συνεύρεση του απαιτητικού ποιητικού στίχου του Ν. Γκάτσου με την μουσική κατάρτιση καταξιωμένων συνθετών μας (Χατζηδάκης, Θεοδωράκης, Ξαρχάκος, Κηλασδόνης, Μούτσης, Χατζηνάσιος) μας έκανε κοινωνούς μιας ψυχικής

μέθεξης όπου οι σκουριασμένες ανάσες μας σμίξανε με τον φιλτραρισμένο μουσικό αιθέρα.

Εμπνευστής και αρχιτέκτονας της μουσικής εκδήλωσης ήταν ο Κώστας Τσολοδήμος, πλαισιωμένος από 9 μελές μουσικό σχήμα του, σε μια διαρκή εναλλαγή ρόλων μεταξύ των τραγουδιστών και των μουσικών. Τα μέλη της μουσικής παρέας ήταν: Ή Μαρία Συρμαλόγλου, η Ελευθερία Συρμαλόγλου, η Μάρθα Μπουσνάκη, ο Μάκης Αλεξιάδης, ο Γιώργος Ζιούπας (τραγούδι), ο Δημήτρης Παπάζογλου, ο Βασίλης Γονίδης (κιθάρα και τραγούδι) ο Χρήστος Χαλκιαδάκης (μπουζούκι και τραγούδι) και ο Κώστας Τσολοδήμος (συνθεσάζερ).

Συντονιστής του προγράμματος ήταν ο Γιάννης Κοτσάνης ο φιλόλογος και ποιητής Γιάννης Καραμίχας άνοιξε την εκδήλωση με μια πολύ σύντομη αναφορά στο ποιητικό και στιχουργικό έργο του Ν. Γκάτσου για την ομαλή πρόσβαση στο τραγουδιστικό μέρος της εκδήλωσης.

Στη μουσική ροή ήταν ενταγμένες απαγγελίες ποιήματα του Ν. Γκάτσου από την θησποιό και φιλόλογο Θεώνη Κοσμά, που με ιδιαίτερη ευαισθησία και σκηνοθετική προσέγγιση αποκωδικοποίησε την ποιητική τους ουσία.

Ο Γιώργος Ζούπος τραγουδιστής και μέλος του Π.Σ. εντυπωσίασε με τη στιβαρή φωνή του και με τήν απαγγελία ποιήματος του Ν. Γκάτσου. Την εκδήλωση πλαισίωσε στη λήξη της και η γυναικεία χορωδία Συκεών και Νεαπόλεως.

Ο πρόεδρος του Π.Σ. διερμηνεύοντας τα αισθήματα όλων απήγθυνε, εμφανώς συγκινημένος τις ειλικρινείς και εσώψυχες ευχαριστίες του, επισημάνοντας με έμφαση την μεγάλη προσφορά του σεμνού προστονούς και χαρισματικού πρωταγωνιστή της βραδυάς κ.κ. Τσολοδήμου, με την ευχή του «του χρόνου η εκδήλωση να πραγματοποιηθεί σε πολύ μεγαλύτερο χώρο».

Ο εορτασμός της 191^{ης} επετείου της μάχης των Βασιλικών 10-6-2012 ΤΙΜΗΘΗΚΕ Η ΘΥΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΠΕΤΑΝ ΧΑΨΑ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΛΙΚΑΡΙΩΝ ΤΟΥ, ΠΟΥ ΕΠΕΣΑΝ ΣΤΗ ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ ΤΟ 1821

Με την δέουσα επισημότητα η Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής, οι Δήμοι, Θέρμης, Πολυγύρου, Σιθωνίας και ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ (συντονιστής), με τις ευλογίες της Ιεράς Μονής της Αγίας Αναστασίας, πραγματοποίησαν την Κυριακή 10 Ιουνίου 2012 εκδηλώσεις με την ευκαιρία συμπλήρωσης 191 χρόνων από την πολύνεκρη και φονικότατη μάχη των Βασιλικών της 13^{ης} Ιουνίου 1821, στην οποία οι Χαλκιδικιώτες επαναστάτες με αρχήγο τον καπετάν Χάψα, πολεμώντας με απαράμιλλη ανδρεία εναντίον πολυπληθέστερων τουρκικών δυνάμεων (30.000 πεζοί και 5.000 ιππείς) έπεσαν μέχρις ενός στο πεδίο της τιμής, στη θέση που ονομάζεται μέχρι σήμερα Κομμένοι ή Συκιωτούδια, αφού οι 63 συμπλεμιστές του Χάψα ήταν από τη Συκιά. Στο χώρο της θυσίας ήδη έχει ανεγερθεί το 1997, με πρωτοβουλία και δαπάνη του Παγχαλκιδικού Σύλλογου, μεγαλόπρεπο μνημείο με τον ανδριάντα του ήρωα καπετάνιου και την αναπαράσταση της περιώνυμης μάχης.

Το πρώι μετά τη Θ. Λειτουργία εψάλη στο καθολικό της Μονής το θρησκευτικό μνημόσυνο, υπέρ αναπαύσεως των ψυχών των ηρωικώς πεσόντων, στο οποίο χοροστάτησε ο σεβασμιότατος μητροπολίτης Μιλήτου κ. Απόστολος, ηγούμενος της Ι. Μονής, ενώ τον πανηγυρικό λόγο εξεφωνήσε ο καθηγητής κ. Μιχαήλ Θ. Κουτσός. Στη συνέχεια επίσημοι και λοιποί προσελθόντες μετέβησαν στο μνημείο όπου εψάλη επιμνημόσυνη δέσητ και έγινε κατάθεση στεφάνων. Η τελετή έληξε με το Αιωνία η Μνήμη που έψαλε η χορωδία του Παγχαλκιδικού Σύλλογου και τον Εθνικό Ύμνο που ανέκρουσε η φιλαρμονική του Δήμου Θέρμης. Στην τελετή παρέστησαν και κατέθεσαν στεφάνια : ο Γενικός Γραμματέας της αποκε-

ντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας-Θράκης κ. Ευθύμιος Σιώκος , ο περιφερειακός σύμβουλος Χαλκιδικής κ. Δημ. Μήτου ως εκπρόσωπος του Αντιπεριφερειάρχη Χαλκιδικής, εκπρόσωπος του στρατηγού-δ/τή του Γ'.Σ., εκπρόσωποι της Ελληνικής Αστυνομίας και του Πυροσβεστικού Σώματος, ο Δήμαρχος Θέρμης κ. Θεόδ. Παπαδόπουλος, οι Αντιδήμαρχοι κ.κ. Χρ. Βορδός και Ι. Πύρρος εκ μέρους του Δημάρχου Πολυγύρου, ο αντιδήμαρχος Συκιάς κ. Κυπαρίσσης Ντέμπλας εκ μέρους του Δημάρχου Σιθωνίας, ο αντιδήμαρχος κ. Τσομπανέλης Ανέστης εκ μέρους του Δημάρχου Ν. Προποντίδας, ο πρόεδρος της ΙΑΕΧ κ. Βασ. Πάπλας, ο Δ/ντης της Β/θμιας Εκπ/σης Χαλκιδικής κ. Θεόφ. Ταπανίδης, ο πρόεδρος του Συλλόγου Εμμ. Παπάτας κ. Βασ. Μπάτος, ο πρόεδρος του Συλλόγου Γαλατιστέων κ. Ζαφ. Ι. Οικονόμου, ο πρόεδρος των Κασσανδρινών κ. Αντώνιος Καραγάρωγος, η πρόεδρος των Πολυγυρινών κ. Μαρία Μπουλάκη-Λυτπρίδη και εκπρόσωποι των Συλλόγων Βαβδινών, Βρασταμινών και Πετροκερασιωτών. Τέλος κατέθεσε στεφάνι ο συντονιστής της όλης εκδήλωσης πρόεδρος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου κ. Μιχαήλ Καρτσώτης συνοδευόμενος από τα δίδυμα λιλιπούτεια εγγονάκια του.

Στην εκδήλωση παρέστησαν: Αντιπροσωπεία του Γυμνασίου Γαλατίστας με επί κεφαλής το Γυμνασιάρχη τους κ. Φλώριο Κρητικό, η χορωδία του Παγχαλκιδικού Συλλόγου με το μαέστρο της κ. Ν. Καλαϊτζή και η φιλαρμονική του Δήμου Θέρμης.

Τελετάρχης ήταν ο κ. Εμμανουήλ Γιαννάκας, υπάλληλος, επί των δημοσίων σχέσεων, της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής, η οποία με τη λήξη της τελετής παρέθεσε λιτή δεξιώση υπό την σκιάν των πεύκων.

Πρώτη εμφάνιση του χορευτικού μας 30-6-2012

Την πρώτη εμφάνιση έκανε το νεοσύστατο χορευτικό τμήμα του Παγχαλκιδικού την Κυριακή 30-6-2012 καλεσμένο από τον γειτονικό Σύνδεσμο Κατοίκων Νέας Ελβετίας, στο γήπεδο μπάσκετ της συνοικίας. Το πρόγραμμα, που είχε καταρτίσει ο χοροδιδάσκαλος καθηγητής Φυσ. Αγωγής κ. Θεόδωρος Φλώρος, εκτελέσθηκε με επιτυχία τόση, που ικανοποίησε όλους, όσοι είχαμε την τύχη να παρακολουθήσουμε την παράσταση. Με πρωτοχορευτή τον κ. Φλώρο το τμήμα πράγματι πετούσε. Συγχαρητήρια. Άντε και σε μεγαλύτερες πίστες...

Τμήμα κοσμήματος στην Αρναία

Το δίμυρο Ιουλίου-Αυγούστου 2012 λειτούργησε στην Αρναία τμήμα χειροποίητου γυναικείου κοσμήματος σε συνεργασία με το Αριστοτέλειο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αριστοτέλη, σε αίθουσα που παραχώρησε ευγενικά ο Δήμος ύστερα από δική μας αίτηση. με αρμόδια την πρόεδρο του Κέντρου κ. Κασσάνδρα Κατσαρού. Μεγάλο ήταν το ενδιαφέρον των γυναικών της Αρναίας που έσπευσαν να εγγραφούν και να φοιτήσουν στο τμήμα. Τελικά εξήντα «αποφοίτησαν» και πήραν Αναμνηστικά Διπλώματα. Τα μαθήματα έκανε χωρίς αμοιβή, η ειδική περί το κόσμημα κ. Άννα Κομνιανίδου, μέλος του Συλλόγου μας, που δίδαξε σε παρόμοιο τμήμα και στη Θεσσαλονίκη. Την Τετάρτη 5 Σεπτεμβρίου 2012 πραγματοποιήθηκε έκθεση των έργων, την οποία επισκέφθηκε πολύς γυναικόκοσμος της Αρναίας και της περιοχής που θαύμασε τα «ποιήματα» των χεριών των «μαθητριών». Παρών και ο Δήμαρχος κ. Χρ. Πάχτας ο οποίος απηγόρωνε χαιρετισμό και συγχαρητήρια.. Τον Παγχαλκιδικό εκπροσώπησε ο Γ. Γ. κ. Γιάννης Κοτσάνης ο οποίος επίσης μίλησε εκ μέρους του προέδρου και συνεχάρη όλους τους τους συντελεστές της επιτυχίας. Ακολούθησε δεξιώση με πίτες και γλυκά που έφεραν οι ίδιες οι γυναίκες. Σημειώνεται ότι οι «μαθητριες» που φοίτησαν στο τμήμα, την ημέρα της εκθέσεως διέθεσαν κοσμήματα, τα οποία πουλήθηκαν και το ποσό που εισπράχθηκε προσφέρ-

θηκε στο Γηροκομείο Αρναίας.

Αγαθοεργός πράξη

Τέσσερις Κυρίες, επίσης, μέλη του Συλλόγου μας: η κ. Κατερίνα Δημητρακούδη, η κ. Ελευθερία Τσαμούρη, η κ. Ελένη Κατραντσιώτου και η κ. Άννα Κομνιανίδου, κατασκεύασαν με τα χέρια τους κοσμήματα και την ημέρα της Αγ. Παρασκευής (26-7-2012) που πανηγυρίζει η Αρναία άνοιξαν παζάρι σε κατάστημα που παραχώρησε ευγενικά στην πλατεία της Αρναίας η πρώτη από τις τέσσερις, τα πούλησαν και το ποσό που εισπράχθηκε (1.050 ευρώ) τα παρέδωσαν, συνοδευόμενες από ε αντιπροσωπεία του δ.σ. του Συλλόγου, στο Γηροκομείο Αρναίας.

Παρουσία σε εκδηλώσεις του Προέδρου ή εκπροσώπου του Δ.Σ.

Ένα πλήθος εκδηλώσεων, όπως γράφουμε και σε άλλες στήλες, οργανώθηκαν και πραγματοποιήθηκαν εφέτος το καλοκαίρι σε ολόκληρη τη Χαλκιδική. Ο Παγχαλκιδικός έλαβε αρκετές Προσκλήσεις από Συλλόγους Δήμους και άλλους φορείς τους οποίους ευχαριστούμε θερμότατα. Στο πλαίσιο των δυνατοτήτων του φρόντισε να παραστεί δια του προέδρου ή άλλου μέλους του Δ.Σ. σε αρκετές από αυτές όπως: στην Συνάντηση των χορευτικών στην Παλαιόχωρα, στις εκδηλώσεις του Συλλόγου Γαλατιστέων Θεσσαλονίκης στη Γαλάτιστα, στην παρουσίαση του νέου βιβλίου του Γ. Μαρίνου στην Ιερισσό (βλ. στήλη με τα βιβλία), στην εκδήλωση Τ' χαρ'κού τ' αλώνι στο Παλαιοχώρι, στο αντάμωμα των Ταξιαρχιωτών στον Ταξιάρχη, στην πολιτιστική βραδιά στο Μεταγγίτοι, στα

χορευτικά στην πλατεία του Αγ. Νικολάου, στα Σιθώνεια αγωνίσματα στη Νικήτη καθώς και στον 42^ο διάπλου του Τορναϊού επίσης στη Νικήτη, στη μουσική βραδιά για τον Ν. Γκάτσο στον Πολύγυρο και στη συνέχεια στη ίδια εκδήλωση στη Στρατονίκη, όπου απονεμήθηκε και τιμητική πλακέτα στον Πρόεδρο κ. Μιχ. Καρτσιώτη για τις υπηρεσίας προς το χωριό αυτό στο οποίο υπηρέτησε και εργάστηκε σκληρά 14 χρόνια (1963-1977), όπως γράφουμε σε άλλη στήλη, στην Αρναία, στο Στρατώνι και στη Βαρβάρα σε εκδηλώσεις του Δήμου Αριστοτέλη, στα Ν. Μουδανιά στη γιορτή της σαρδέλας στο Νεοχώρι στην παρουσίαση του δύο νέων βιβλίων του Κώστα Χιούτη (βλ. στήλη με τα βιβλία) στα Κασσανδρώμενα του Π.Σ. Κασσάνδρα της Κασσάνδρειας κ.α.

Πέραν τούτων ο πρόεδρος του Δ.Σ. την περίοδο του καλοκαιριού επισκέφθηκε τους Δημάρχους όλων των Δήμων για ενημέρωση και συνεργασία, τον αντιπεριφερειάρχη κ. Γιάννη Γιώργο, τον πρόεδρο του Επιμελητηρίου Χαλκιδικής κ. Γ. Γκιλή, ενώ έλαβε μέρος στη σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις 27 Αυγ. στη π. Νομαρχία για τον εορτασμό των 100 χρόνων από την απελευθέρωση το 1912. Τέλος συναντήθηκε ευκαιριακά με δύο ομάδες συνεργατών του Π. Λόγου, τους οποίους κάλεσε σε καφέ στην Γκοβιού και στα Πετροκέρασα και συζήτησαν θέματα του Περιοδικού και της περιουσλλογής των Δημοτικών Τραγουδιών της Χαλκιδικής, που θα επιχειρηθεί στο προσεχές χρονικό διάστημα. Για το μέγα αυτό θέμα δημοσιεύεται σε άλλη σελίδα του τεύχους αυτού «Επιστολή προς όλους τους Χαλκιδικώτες και φίλους» να βοηθήσουν την προσπάθεια.

* * *

Η δράση των άλλων Συλλόγων και φορέων

(Στη σελίδα αυτή δημοσιεύονται δράσεις και εκδηλώσεις των Συλλόγων για τις οποίες υπάρχει ενημέρωση του Περιοδικού από σχετικά σημειώματα που στέλνουν έγκαιρα οι ίδιοι οι Σύλλογοι ή από συμμετοχή της διοίκησής του Παγχαλκιδικού στις εκδηλώσεις τους ύστερα από πρόσκληση).

Ο Σύλλογος Πολυγυριών Θεσσαλονίκης Ο ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ

Με μοναδική επιτυχία πραγματοποιήθηκε το βράδυ της 17^{ης} Ιουλίου 2012, στον Πολύγυρο, με πρωτοβουλία του Συλλόγου Πολυγυριών Θεσσαλονίκης Ο ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ, μουσική βραδιά «Αφιερωμένη στον Νίκο Γκάτσο». Η εκδήλωση, είχε ενταχθεί και στο καλοκαιρινό φεστιβάλ του Δήμου Πολυγύρου. Παρουσιάστηκε στο προαύλιο του Δημαρχείου και συγκέντρωσε πάρα πολύ κόσμο, που δεν έπαψε σε όλη τη διάρκεια της εκδήλωσης να σιγοτραγουδάει τα υπέροχα τραγούδια του αδέχαστου στιχουργού και να χειροκροτεί με θέρμη την πολυμελή ορχήστρα του Κώστα Τσολοδήμου, η οποία εκτέλεσε 37 τραγούδια του Γκάτσου που συνέθεσαν διάφοροι γνωστοί συνθέτες. Την εκδήλωση προλόγισε ο κ. Γιώργος, Διαμαντουλάκης, ενώ χαιρετισμό με αναφορές στη δράση του ΤΣΟΥΚΑΛΑ απήγιθνε η πρόεδρος κ. Μαρία Μπουλάκη. Απήγγειλαν οι: Θεώνη Κοσμά και ο Γιώργος Ζιούπος, ενώ τραγούδησαν οι αδελφές Μαρία & Ελευθερία Συλμαλόγλου, ο Μάκης Αλεξιάδης, η Μάρθα Μπουσανάκη και ο Γιώργος Ζιούπος. Κιθάρα-τραγούδι Δημήτρης Παπάζογλου και Βασ. Γονίδης μπουζούκι-τραγούδι Γιάννης Σαρβάντης. Τη μουσική επιμέλεια είχε ο Κώστας Τσολοδήμος (συνθεσίζερ), η οποία κατά κοινή ομολογία υπήρξε θαυμάσια. Αυτό φάνηκε άλλωστε στο τέλος, όταν όλοι έσπευσαν αυθόρμητα στην εξέδρα να τον συγχαρούν μαζί με τους μουσικούς και τους τραγουδιστές. Συγχαρητήρια θερμά ανή-

κουν στην πρόεδρο κ. Μπουλάκη και στα μέλη του Δ.Σ., που πρόσφεραν στον τόπο τους μια σπάνια μουσική βραδιά. Σημειώνεται ότι την εκδήλωση πλαισίωσε έκθεση έργων των μελών του ΣΚΕΤ Πολυγύρου με θέμα «Χρώματα της Μεσογείου».

Ο Σύλλογος Νέου Μαρμαρά Ο ΠΑΡΘΕΝΩΝ

Την Κυριακή 13 Μαΐου 2012 το απόγευμα πραγματοποιήθηκε μια τρυφερή εκδήλωση για τη μητέρα στον παραδοσιακό οικισμό Παρθενώνα.

Όλος ο χώρος ήταν διακοσμημένος με πανέμορφα λουλούδια και πολύχρωμα μπαλόνια, καθώς και κατασκευές του παιδικού τμήματος καλλιτεχνικών του συλλόγου μας, που επιμελήθηκαν η Ευαγγελία Πολίτη, η Νίκη Μαρτζιβάνου και η Ντίνα Βλάχου. Τα τρία παιδικά χορευτικά τμήματα χόρεψαν παραδοσιακούς χορούς που αναφέρονταν στη μάνα. Τα παιδιά απήγγειλαν αποσπάσματα ποιημάτων για τη μητέρα, Ελλήνων και ξένων ποιητών.

Κύριος ομιλητής της εκδήλωσης ήταν ο φιλόλογος, πρώην πρόεδρος Νομαρχιακού Συμβουλίου, κ. Ιωακείμ Κρικελίκος, ο οποίος μιλήσε για τη «Γιορτή της Μητέρας». Η πρόεδρος του συλλόγου, και Στέλλα Μαργαρίτη μιλήσε για την «πανύμνητη μητέρα», την Παναγία, η ταμίας του συλλόγου, κα Μιλκονίδου, για την «Παρθενιώτισσα μάνα» και η κα Καλούδα Μαρτζιβάνου για την «ευχή της μάνας». Όλη η εκδήλωση πλαισιώθηκε από τη χορωδία κυριών του συλλόγου που τραγούδησαν

τραγούδια για τη μάνα, παραδοσιακά και έντεχνα. Τη χορωδία συνόδεψαν οι παραδοσιακοί οργανοπαίχτες, κ. Αρ. Θωμάς στο λαούτο και κ. Γ. Τσακής στο κλαρίνο.

Ο Σύλλογος τίμησε μία ηλικιωμένη Παρθενιώτισσα μάνα, την κα Αννέτα Καλαϊτζή και μία σύγχρονη πολύτεκνη (4 παιδιά) εργαζόμενη μητέρα, που δραστηριοποιείται σε τρεις συλλόγους στο Ν. Μαρμαρά, την κα Ελπίδα Τοπάλη Τύπου. Στο τέλος μοιράστηκαν γλαστράκια με λουλούδια σε όλες τις μάνες. Η όμορφη εκδήλωση έκλεισε με το "Νανούρισμα" του Μ. Θεοδωράκη, που τραγούδησαν η κα Μιλκονίδου και η κα Κατερίνα Βλάχου.

Ο Σύλλογος Ταξιαρχιωτών Θεσσαλονίκης

Ακυρώσαμε την καθιερωμένη συνάντηση μελών, φίλων και συγχωριανών, στο χωριό μας την Κυριακή 1 Μαΐου, στο εξωκλήσι Άγιος Νικόλαος για πικ νικ και μπάρμπεκιου, λόγω του θανάτου του Προέδρου του χωριού μας Νίκου Σάρρη, λίγες μέρες πριν από τη συνάντηση αυτή.

Μια μονοίμερη διακροφετική, αλλά και πάλι αξέχαστη εκδρομή πραγματοποίησε ο Σύλλογός μας την Κυριακή 10 Ιουνίου 2012. Επισκεφτήκαμε τη Γαλάζια λίμνη και το Στρατιωτικό Μουσείο στο Σκρα, το Μοναστήρι του Αγίου Ραφαήλ στη Γρίβα και αφού περιηγήθηκαμε στο Πάικο, έξω από τη Γουμένισσα σε ένα φανταστικό μέρος με ποτάμια, λίμνες και πλατάνια κάναμε πικ νικ και χορέψαμε με τη συνοδεία ακορντεόν και μπαγλαμά.

Μια μεγάλη επιτυχία του Συλλόγου, ήταν η εξερεύνηση του βαράθρου της «τρύπας», με σπηλαιολόγους της Ελληνικής σπηλαιολογικής Έταιρείας, του Γεωλογικού Τμήματος του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Μετά από πολλά χρόνια συζητήσεων και διαφόρων μύθων καταφέραμε να βγάλουμε τις απαραίτητες άδειες, να φέρουμε και να φιλοξενήσουμε τους σπηλαιολόγους, για να πραγματοποιηθεί η εξερεύνηση αυτή. Πολλά μέλη του Συλλόγου και μόνιμοι κάτοικοι του χωριού μας παραβρέθηκαν και βοήθησαν την προστάθεια αυτή. Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα του Συλλόγου των Απανταχού Ταξιαρχιωτών στη διεύθυνση <http://www.taxiarchis.net>

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε η καθιερωμένη εκδήλωση του Συλλόγου, για το πρώτο Σάββατο του Σεπτέμβρη, το «5ο Αντάμωμα των Απανταχού Ταξιαρχιωτών με τους μόνιμους κάτοικους και τους φίλους του χωριού μας», όπου έκαναν παραστάσεις συγχωριανοί και φίλοι κατέκλυσαν την πλατεία. Μετά από τα παραδοσιακά τραγούδια που μας είπε η χορωδία των ΚΑΠΗ του χωριού μας, την αναφορά στην ιστορία του χωριού μας από πρωσπικά του βιώματα και διηγήσεις παλαιοτέρων συγχωριανών, το μέλος του συλλόγου μας και συγγραφέας του βιβλίου με τίτλο **Ορεινός Όγκος Χολομώντα «ΤΑΞΙΑΡΧΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ»**, Ηλίας Σάρρης, καθώς και μετά από την παρουσίαση των προσπαθειών και των αποτελεσμάτων από τη εξερεύνηση της «τρύπας», επακολούθησε ένα τρικούβερτο γλέντι μέχρι πρωίας.

Με τη συνεργασία όλων των φορέων του χωριού μας προετοιμάζουμε τη «γιορτή του **ΕΛΑΤΟΥ**» στις 7 Νοεμβρίου, την παραμονή του προστάτη του χωριού μας Αρχαγγέλου Μιχαήλ.

Επίσης προετοιμάζομαστε για την τριήμερη εκδρομή το Παρασκευοσαββατοκύριακο 19,20,21 Οκτωβρίου, στο Καρπενήσι, στη λίμνη Κρεμαστών, τους Κορυσχάδες, το Μικρό και το Μεγάλο Χωριό, το Μοναστήρι της Παναγίας Προυσιτσίσσας, την περιπατητική διαδρομή στον καταρράκτη και στη

μαύρη σπηλιά στον Προυσό κλπ

Όλες οι προγραμματισμένες εκδηλώσεις, η ιστορία του χωριού μας και του Συλλόγου, τα αξιοθέατα και οι διαδρομές, η ντοπιολαλία μας και τα τραγούδια μας, βίντεο και φωτογραφίες, καθώς και πάρα πολλές άλλες πληροφορίες βρίσκονται στην ιστοσελίδα του Συλλόγου των Απανταχού Ταξιαρχιωτών στη διεύθυνση <http://www.taxiarchis.net>

Ο Σύλλογος της Παλαιόχωρας

Πραγματοποιήθηκε την 28/7/2012 στην Παλαιόχωρα, το 2ο Αντάμωμα χορευτικών με μεγάλη επιτυχία. Στην εκδήλωση παραβρέθηκε πλήθος κόσμου από όλη τη Χαλκιδική αλλά και τη Θεσσαλονίκη. Στο φετινό αντάμωμα παρουσιάστηκαν από τα χορευτικά Χοροί από όλη την Ελλάδα, τον Πόντο, την Ανατολική Ρωμυλία και τη Μικρή Ασία. Συνολικά χόρεψαν 12 χορευτικά από τη Χαλκιδική και τη Θεσσαλονίκη. Τα χορευτικά τα οποία τίμησαν με την παρουσία τους τη φετινή εκδήλωση ήταν με τη σειρά παρουσίασης: 1) Μικτό τμήμα παιδών ΚΔΑΠ και Πολιτιστικού Συλλόγου Παλαιοχώρας, 2) Ιερισσού, 3) Ποντιακό Εύξεινου Πόντου Θεσ/νικης, 4) Λαογραφικό Πολυγύρου (εφηβικό), 5) Γεροπλατάνου, 6) Γαλάτιστας, 7) Μεγάλης Παναγίας, 8) Ορμύλιας, 9) Αγίου Μάμαντος, 10) Ν. Καλλικράτειας, 11) Ασβεστοχωρίου και 12) Ν. Τρίγλιας. Σε κάθε χορευτικό δόθηκε αναμνηστικό και λάβαρο. Μετά την παρουσίαση των χορευτικών ακολούθησε λαϊκό γλέντι που διήρκησε μέχρι το πρωί. Οι διοργανωτές πιστεύουν ότι η παραπάνω εκδήλωση θα καθιερωθεί και θα γίνει θεσμός. Η Παλαιόχωρα ανέκαθεν αποτελούσε και αποτελεί Φάρο Πολιτισμού για τα Ζερβοχώρια αλλά και την ευρύτερη περιοχή. Ο πολιτιστικός Σύλλογος «Ελπίς» ανέκαθεν πρωταγωνιστεί σε εκδηλώσεις παράδοσης, ιστορίας, λαογραφίας και πολιτισμού.

Στην Αρναία. Κοριτσάκια από τη Ρωσία έδωσαν συναυλία

Μια μοναδική παράσταση-συναυλία έδωσε στο κατάμεστο κλειστό Δημοτικό Θέατρο της Αρναίας η παιδική χορωδία Παραμυθία του ορφανοτροφείου ης Ιεράς Μονής (γυναικείας) Αγίου Νικολάου Μαλαγιοροσάβετς Καλούγα Ρωσίας. Ήρθαν στην Ελλάδα για διακοπές με δαπάνες του Μοναστηρίου και έμεναν σε ξενοδοχείο στη Μεταμόρφωση της Χαλκιδικής, συνοδεύομενα από μοναχές του μοναστηρίου. Στην Αρναία ήρθαν καλεσμένα του Δήμου Αριστοτέλη και μας χάρισαν μια υπέροχη βραδιά με χορούς και τραγούδια από τη Ρωσία και την Ελλάδα. Για δυο ώρες σειόταν το πάλκο της σκηνής από τα δροσερά χοροπηδήματα των μικρών χορευτριών που δεν πατούσαν κάτω αλλά πετούσαν, σε χίλιους σχηματισμούς. Γέμισε η αίθουσα νιότη, δροσιά, μοσχοβολιά, πολύχρωμα φουστάνια (έξι φορές άλλαξαν), νεανικές κοριτσίστικες φωνές, μαζί με ωραία χαμόγελα. Όλα χαμογελούσαν με ικανοποίηση. Μαζί τραγουδούσε και ο κόσμος. Και όταν άρχισαν το τραγούδι Πέταξαν δύο πουλιά στην κόκκινη μηλιά που λένε τα γραμμένα, σε άπταιστα ελληνικά, τι χειροκροτήματα, τι χαρά, τι συγκίνηση και μαζί λίγα δάκρια. Στο τέλος ο Δήμαρχος κ. Χρ. Πάχτας τα ευχαρίστησε από καρδιάς και τα παρέθεσε γεύμα. Πόσα συγχαρητήρια αλήθεια πρέπει να δώσει κανείς και στα κορίτσια και στις μοναχές που διακριτικά τα συνόδευαν. Όσα και να δώσει λίγα θα είναι. Μπράβο.

Διόρθωση λαθών

Στο Μαγικό Τετράγωνο στη σελ. 35 του 11ου τεύχους του περιοδικού μας:

1. Στην 1η σελίδα και στην 23η σειρά αντί του αριθμού 290 να γραφεί ο αριθμός 299.
2. Στην 18η στήλη και στην 13η σειρά αντί του αριθμού 72 να γραφεί ο αριθμός 73.

Νέα της Χαλκιδικής μας

Πλημμύρισε ολόκληρη η Χαλκιδική εφέτος το καλοκαίρι παπιώνια από πολιτιστικές εκδηλώσεις. Όλοι οι Δήμοι και οι πολιτιστικοί οργανισμοί που λειτουργούν στον τόπο μας έβαλαν εφέτος στο φουλ τις μηχανές και παρουσίασαν αμέτρητα θεάματα, ακροάματα και άλλα δρώμενα στις πόλεις και τα χωριά της Χαλκιδικής. Τα μεγαλύτερα ονόματα του ελληνικού καλλιτεχνικού στερεώματος, τα τρανταχτά όπως τα λέμε, παρήλασαν από τις εξέδρες της Χαλκιδικής. Τόσες εκδηλώσεις δε ξανάγιναν. Πολλές. Πάρα πολλές. Τόσες που κούρασαν. Βέβαια ξέρουν οι άρχοντες ότι ο λαός θέλει «άρτον και θεάματα». Τα θεάματα τα χορτάσαμε, τον «άρτον» όμως;

Το στερεά από καθυστέρηση ετών και πριν εξαντληθεί η υπομονή αν όχι η οργή των συμπατριωτών μας, υπογράφηκε επί τέλους στις 2-8-2012, μεταξύ της ΕΓΝΑΤΙΑ Α.Ε. και της τεχνικής εταιρίας ΤΡΙΚΑΤ ΑΕΚΤΕ η σύμβαση για την κατασκευή και βελτίωση του δρόμου Θέρμης-Γαλάτιστας αρχικού προϋπολογισμού δαπάνης 37.650.000 ευρώ και σε λίγες μέρες αρχίζουν οι σχετικές εργασίες. Το έργο αυτό θα προσφέρει μεγάλη ανακούφιση κυρίως στην Βόρεια και Κεντρική Χαλκιδική, θα διευκολύνει την πρόσβαση προς Άγιον Όρος και θα συντελέσει στη ανάπτυξη και του τμήματος αυτού της Χαλκιδικής το οποίο υπολείπεται κατά πολύ του νοτίου τμήματος. Ελπίζουμε να μη βρεθούν άλλες δυσκολίες και το έργο να τελειώσει μέσα σε δυόμιση χρόνια που προβλέπει η μελέτη.

Μελέτη κόστους 1,5 εκατ. ευρώ συντάσσεται εξάλλου για τη διαπλάτυνση του δρόμου Ν.Μουδανιών-Σιθωνίας. Τελευταία μπήκε και το πρόβλημα της κατασκευής των διασταυρώσεων Ορμύλιας και Νικήτης το οποίο καλούνται να λύσουν οι τεχνικές υπηρεσίες. Ελπίζουμε γρήγορα να τελειώσει, ώστε το έργο να πάρει το δρόμο της εκτέλεσης, γιατί η Σιθωνία δικαιούται και αυτή κάποτε να αναπτυχθεί.

Το Νοέμβριο μπαίνει λουκέτο και κλείνουν οριστικά οι ΔΟΥ Αρναίας και Ν. Μουδανιών. Έτσι η Χαλκιδική θα παραμείνει με μια μόνο Εφορία (ΔΥΟ) του Πολυγύρου. Τελικά διακοσίες (200) συνολικά Εφορίες αναμένεται να καταργηθούν και να συγχωνευθούν με άλλες, ενώ θα παραμείνουν ανοιχτές και θα λειτουργούν μόνο 88 σε όλη τη χώρα. Σημειώνεται ότι ανάμεσα στις καταργούμενες από τον Νοέμβριο είναι και του Λαγκαδά και οι Η, Θ, Ι και Τούμπας Θεσσαλονίκης.

Επίκειται επίσης η κατάργηση του Ειρηνοδικείου Κασσάνδρας που ως επακόλουθο θα έχει και την κατάργηση του Υποθηκοφυλακείου ή είδηση αυτή ξεσήκωσε θύελλα διαμαρτυριών από τους κατόκους, τους φορείς και από τους δικηγόρους και τους συμβολαιογράφους της περιοχής.

Πληροφορίες φέρουν και την σχεδιαζόμενη κατάργηση που του Υποκαταστήματος ΙΚΑ-ΕΤΑΜ Κασσάνδρας. Θύελλα έντονων διαμαρτυριών από τους φορείς και τους πολίτες της Κασσάνδρας ξεσήκωσε και αυτή η είδηση που με διαμαρτυρίες και υπομνήματα καλά τεκμηριωμένα αγωνίζονται για την ακύρωση των σχεδιαζόμενων μεταβολών. Εμείς προσυπογράφουμε γιατί ως εδώ και μη παρέκει. Η Χαλκιδική μια με τον Καποδίστρια μια με τον Καλλικράτη και τώρα με τις καταργήσεις και συγχωνεύσεις των Υπηρεσιών απογυμνώνεται παντελώς και οι κάτοικοι της πρέπει να βρίσκονται ολημερίς στους δρόμους και να τρέχουν να εξυπηρετηθούν χιλιόμετρα μακριά προς δόξαν της ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣ ΕΩΣ.

Στις ιθώνεια 2012. Με συμμετοχή μεγάλου αριθμού αθλητών ρίψεων από την Ελλάδα και το εξωτερικό διεξήχθη η 11^η Διεθνής Συνάντηση(Meeting) Ρίψεων στο Δημοτικό Στάδιο Νικήτης. Η διοργάνωση ήταν άκρως επιτυχής αφού ο κ. Νίκος Παπαδημητρίου, αντιπτέραρχος ε.α., που ήταν και πάλι η ψυχή των αγώνων, έδωσε για άλλη μια φορά όλο του τον εαυτό και με πολύ ιδρώτα κόπο και αυταπάρνηση, παρά τα προβλήματα υγείας που αντιμετωπίζει, μέσα στον καυτό ήλιο του Ιουλίου, κατόρθωσε το ακατόρθωτο: να γίνει μια αθλητική εκδήλωση ΑΨΟΓΗ από κάθε πλευρά και να προβληθεί πανελλήνιας και διεθνώς και πάλι η Χαλκιδική μας. Ο Παγχαλκιδικός Σύλλογός μας εκτιμώντας την προσπάθεια συμπαρίσταται πάντοτε τον ρέκτη κ. Ν. Παπαδημητρίου και τον Γ.Σ. Ο Σίθων, αθλοθέτης και εφέτος τα μετάλλια των αγώνων και παρέστη διά του Προεδρού του στο στάδιο, ο οποίος εκλήθη και στεφάνωσε τους νικητές της δισκοβολίας. Αν κάθε πόλη είχε έναν Παπαδημητρίου διαφορετικά θα ήταν τα πράγματα του κλασικού αθλητισμού και της αγωγής της Νεολαίας. Ο Παγχαλκιδικός σεμνύνεται ιδιαίτερα γιατί ο αντιπτέραρχος ε.α. είναι μέλος του. Και να το μεγαλείο του: Δεν πρόλαβε να κατεβεί από τους ελληνικούς αιθέρες τους οποίους όργων με τα φοβερά Φάντομ, F5 και F16 ως πιλότος της πολεμικής αεροπορίας μας, για τρεις δεκατίες, και αμέσως «έπιασε» καινούργια δουλεία: συγκεντρώνει χρόνια τώρα αυτοθελήτως και ανιδιοτελώς τα παιδιά στα γήπεδα και τα ωθεί στον αθλητισμό. Παράλληλα διοργανώνει και μεγάλες διεθνείς και τοπικές εκδηλώσεις όπως είναι τα Σιθώνεια και τα Μεταγγίτσια. Να ένας ΑΝΘΡΩΠΟΣ για βράβευση από την Ακαδημία των Αθηνών και όχι μόνο.

Ολοι οι Δήμοι της χώρας είναι καταχρεωμένοι. Κραυγή αγωνίας προς τον υπουργό Εσωτερικών απηύθυνε η διοίκηση της ΚΕΔΕ για την οικτρή οικονομική κατάστασή τους. Αν δεν ληφθούν αμέσως τα κατάλληλα μέτρα θα οδηγηθούν σε στάση πληρωμών, δήλωσε ο πρόεδρος της ΚΕΔΕ, αφού την τελευταία τριετία οι επιχορηγήσεις του κράτους για τις λειτουργικές δαπάνες των Δήμων έχει μειωθεί απελπιστικά.

Οργανισμός Τουριστικής Προβολής και Μάρκετινγκ Χαλκιδικής εξέδωσε στα αγγλικά, καλαίσθητο έντυπο Οδηγό της Χαλκιδικής, με στόχο την προβολή της Χαλκιδικής στην αλλοδαπή τουριστική αγορά. Το έντυπο, θαυμάσιο από κάθε άποψη, περιέχει γενικές πληροφορίες για τις διάφορες μορφές τουρισμού π.χ. πολιτιστικό, καταδυτικό, θρησκευτικό, συνεδριακό κλπ. που καλύπτουν όλες τις εποχές του χρόνου και τις τρεις χερσονήσους, την Κασσάνδρα, τη Σιθωνία και τον Α' θώ με χάρτες και συνοπτικά κείμενα για κάθε χωριό. Συγχρητήρια.

Προϊόν με Προστετευόμενη Ονομασία Προέλευσης (ΠΟΠ) αποτελεί πλέον η πράσινη ελιά της Χαλκιδικής, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 426/2012 απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η είδηση για την απόκτηση ΠΟΠ γέμισε χαρά και αισιοδοξία για το μέλλον της καλλιέργειας της ελιάς, γιατί ανοίγει τώρα νέους ορίζοντες για τη διάθεση του προϊόντος σε όλον τον κόσμο. Μέσα στη δύσκολη συγκυρία που ζούμε να ένα αισιόδοξο βήμα για τη Χαλκιδική. Συγχρητήρια σ' όσους ενήργησαν και συνέβαλαν στην επιτυχία. Τώρα απομένει στους παραγωγούς και τους μεταποιητές και γενικά όλους όσους ασχολούνται με το προϊόν να δείξουν ότι ήταν άξιοι αυ-

τής της διάκρισης.

Δυο μαθήτριες και ένας μαθητής του Γενικού Λυκείου της Ορμούλιας διακρίθηκαν σε πανελλήνιους διαγωνισμούς. Η μαθήτρια της Α' τάξεως Μαρία Στεργούδη απέσπασε το πρώτο βραβείο διηγήματος, στο πλαίσιο του 4^{ου} Πανελλήνιου Σχολικού Διαγωνισμού και η μαθήτρια Αναστασία Χοτομανίδου και ο μαθητής Αναστάσιος Μπελιάς διακρίθηκαν στον Πανελλήνιο Διαγωνισμό Σκίτου για την οδική ασφάλεια. Και

τους τρεις βράβευσε ο Δήμαρχος Πολυγύρου σε ειδική σεμνή τελετή και τους ευχήθηκε πάντα επιτυχίες. Εμείς ως Παγχαλκιδικός χαιρόμαστε ιδιαίτερα που παιδιά του τόπου μας διακρίνονται σε πανελλήνιες και όχι μόνο, αναμετρήσεις, τα συγχαίρουμε και αντί άλλου βραβείου, θα τα στέλνουμε δωρεάν τον Παγχαλκιδικό Λόγο ΤΙΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ, αρκεί να μας γνωρίσουν τις διευθύνσεις τους. Θα περιμένουμε και συνεργασίες για δημοσίευση.

* * *

Επιστολές και έντυπα και που λάβαμε

I. Μονή Σίμωνος Πέττρας Αγ. Όρους

Εν Αγ. Όρει τη 2^α Μαΐου 2012

Εντιμότατον Κύριον Μιχαήλ Καρτσιώτην
Πρόεδρον του Παγχαλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης
Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

Εντιμότατε κύριε Πρόεδρε, Χριστός Ανέστη

Ελάβομεν τα τεύχη του «Παγχαλκιδικού Λόγου» τα οποία προσφάτως μας αποστείλατε προς συμπλήρωσην της υπαρχούσης σειράς εις την βιβλιοθήκην της καθ' ημάς Ιεράς Μονής και σας ευχαριστούμεν εγκαρδίως.

Επί τη ευκαιρία επιθυμούμεν να σας εκφράσωμεν και τα συγχαρητήρια ημών δια την φιλότιμον ταύτην προσπάθειαν της εκδόσεως του περιοδικού, συνδυάζοντος την ποικιλίαν και ποιότηταν των άρθρων και διαφωτίζοντος πτυχάς της Ιστορίας και της ζωής της Χαλκιδικής, εντός της οποίας αναπόσπαστον και αγαπητόν τμήμα αποτελεί και ο αγιώνυμος Άθως.

Ευχόμενοι όπως ο αναστάς Κύριος επευλογεί το αξιόλογον τούτο έργον του Συλλόγου σας με την συμμετοχήν και την επίβλεψην εγκρίτων και κατηξιωμένων Χαλκιδικιτών επιστημόνων, προς απρόσκοπτον και καρποφόρον συνέχισιν αυτού εις έτη πολλά, διατελούμεν μετ' ιδιαιτέρους εκτιμήσεως. Ο Καθηγούμενος της I. Μονής Σίμωνος Πέτρας Αρχιμ. Ελισάριος και οι συν εμοί εν Χριστώ αδελφοί

Ο κ. Νίκος Παπαδημητρίου, υποπτέραρχος (Ι) ε.α., επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας, ως υπεύθυνος διεξαγωγής των 11^{ου} Διεθνών Αγώνων Ρίψεων που έγιναν με επιτυχία και εφέτος στο στάδιο της Νικήτης, με επιστολή του (15-8-2012) ευχαριστεί τους χορηγούς των αγώνων, με πρώτο τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο για την προσφορά των μεταλλίων προς βράβευση των νικητών. Μαζί εκφράζει και το παράπονο ότι δεν βρίσκεται ανταπόκριση και βοήθεια από τους καθ' ύλην αρμόδιους κρατικούς φορείς: Γ.Γ. Αθλητισμού, ΟΠΑΠ, Περιφ. Κεντρικής Μακεδονίας κλπ. Αγαπητή Νίκο. Εμείς χωρίς άλλα σχόλια σου λέμε στάσου όρθιος και προχώρα. Μάζευε τα παιδιά στα γήπεδα, οργάνωντες τους αγώνες και εμείς θα σε στηρίζουμε με κάθε τρόπο. Σαν εσένα λίγοι μείνανε. Είναι όμως η μαγιά που ελπίζουμε «να ζυμώσει όλο το φύραμα» κατά πως λέει και το Ευαγγέλιο. Για φέτος και πάλι συγχαρητήρια.

Βιβλία

Δήμητρα Γαβανά - Γεωργούλα. Γιατί υπάρχουν ρωγμές στις συζυγικές σχέσεις.

Γιάννης Μαρίνος. Λαϊκά παραδοσιακά επαγγέλματα που χά-

θηκαν και λαϊκοί επαγγελματίες Ιερισσιώτες που τα ασκούσανε. Ιερισός 2012.

Στέλιος Παπαθανασίου. Ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης στα άδυτα της δημοσιογραφίας. Έκδοση Μορφωτικού Ιδρύματος ΕΣΜΕΑ. Αθήνα 2008.

Νίκος Βασιλάκης. Το μικρό κυδώνι. Ποιήματα. Έκδοση: Το οκτασέλιδο του μπιλιέτου. Παιανία, Νοέμβριος - Δεκ. 2012

Δ. Κύρου. Ο Μητροπολίτης Ιερισσού Αγ. Όρους και Αρδαμερίου, Σωκράτης Σταυρίδης (1866-1944). Η ζωή και το έργο του, όπως καταγράφηκε στο περιοδικό «Αρναία» (1989-2011) και σε άλλα κ.α. Αρναία 2011.

Κωνσταντίνος Θ. Χιούτης. Η Πιάβιτσα των Σιδηροκαυσίων και το εξωκλήσι του Αγ. Αθανασίου. Θεσσαλονίκη 2012

Κωνσταντίνος Θ. Χιούτης. Η Πανήγυρη του Αγ. Αθανασίου. Φωτογραφική διαδρομή 1926-2011. Θεσσαλονίκη 2012

Περιοδικά

Πολύγυρος τεύχος 69, 70 (Μάιος - Αύγουστος 2012). Εκδότης Γιάννης Κανατάς.

Αρναία, τεύχος 94, 95 Ιανουάριος - Ιούνιος 2012. Εκδότης ο θεολόγος και φιλόλογος κ. Δημ. Κύρου

Σελίδες από τη Φωκίδα, τ. 142, Απρίλιος - Ιούνιος 2012. Έκδοση της Εταιρείας Φωκικών Μελετών.

Βοϊακή Ζωή, τ. 235 Ιούνιος 2012. Έκδοση της Βοϊακής Εστίας Θεσ/νίκης.

Επιμελητήριο Χαλκιδικής, τ. 83, Ιούνιος - Ιούλιος 2012. Έκδοση του Επιμελητηρίου Χαλκιδικής.

Εμμανουήλ Παπάς, τ. 91, Ιούνιος 2012. Έκδοση του ομώνυμου Συλλόγου Θεσσαλονίκης.

Εφημερίδες

Παλαιοχωρινά Νέα. Εφημερίδα του Πολιτιστικού και Φυσιολατρικού ομίλου Παλαιοχωρίου Χαλκιδικής «Το Καστέλι». Φ. 21. Απρίλιος - Μάιος - Ιούνιος 2012.

Τα Χαλκιδικιώτικα Νέα. Εφημερίδα Παγχαλκιδικιώτικου Πολιτιστικού Συλλόγου Αθηνών «Ο Αριστοτέλης». Φ. 139. Απρίλιος - Μάιος - Ιούνιος 2012.

Ο Ομβριανός. Εφημερίδα του Μορφωτικού Αθλητικού Συλλόγου «Ομβριανός Πετροκεράσων». Φ. 84. Απρίλιος - Μάιος - Ιούνιος 2012.

Η Φωνή του Βάβδου. Εφημερίδα της Ένωσης Βαβδινών Θεσσαλονίκης. Φ. 114. Απρίλιος - Μάιος - Ιούνιος 2012.

Εφημερίδα του Πολιτιστικού Συλλόγου του Καλλιτέχνη Γιάννη Τριάντη. Μάιος - Ιούνιος 2012.

Η επικοινωνία μεταξύ μας

Με την έναρξη της νέας περιόδου 2012-2013 θεωρούμε σκόπιμο να υπενθυμίσουμε για πολλοστή φορά ότι **ο Σύλλογος επικοινωνεί με τα μέλη του εδώ και τρία χρόνια όχι πλέον με έγγραφα με τα ΕΛΤΑ, αλλά ΜΟΝΟ με μηνύματα μέσω κινητών τηλεφώνων.** Μέσα στο 2012 σας στείλαμε για εκδρομές, για εκδηλώσεις κλπ. δώδεκα (12) μηνύματα. Αν δεν τα λάβατε φαίνεται ότι έχουμε λάθος τον αριθμό σας, ή αλλάξατε τηλέφωνο ή δεν μας δώσατε κανένα τηλέφωνο.

Γ' αυτό επικοινωνήστε με το γραφείο στο 2310/32.38.39 ή στο κινητό 6946/470-157 ώστε να λυθεί το πρόβλημα.

Οι κάθε είδους ενημερώσεις και τα προγράμματα των εκδηλώσεων δημοσιεύονται πλέον αναλυτικά μόνο στον ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟ ΛΟΓΟ.

ΧΟΡΗΓΟΣ Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Χορηγός του επετειακού αυτού τεύχους (12ου) είναι η Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής στα πλαίσια του εορτασμού των 100 χρόνων από την απελευθέρωση το 1912.

Τον Αντιπεριφερειάρχη Χαλκιδικής κ. **Γιάννη Γιώργο** θερμά ευχαριστούμε.

Το Δ.Σ.

Η λειτουργία των γραφείων μας

Με ιδιαίτερη χαρά σας γνωρίζουμε ότι ΚΑΙ εφέτος ο κ. **ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΓΙΩΝΑΣ** μας παραχώρησε την υπάλληλο του κ. **Λεμονιά Τσιάλη**, την οποία θα αμείβει και θα καταβάλει τις ασφαλιστικές της εισφορές ο ίδιος, για να εργάζεται ως γραμματέας του Συλλόγου μας και να φροντίζει την ευκοσμία και την καθαριότητα της Εστίας.

Από 1-9-2012 τα Γραφεία του Συλλόγου θα είναι πλέον ανοιχτά κάθε μέρα

5-9 μ.μ. από Δευτέρα μέχρι και Παρασκευή τις εργάσιμες ημέρες.

Η γραμματέας θα εργάζεται και το πρώι σε εσωτερικές εργασίες ή σε διεκπεραίωση εξωτερικών υποθέσεων του Συλλόγου.

Ευχαριστήρια

Ο Παγχαλκιδικός ευχαριστεί:

Τον κ. **Στέργιο Σαμαρά**, παλιό μέλος του Συλλόγου μας και τ. πρόεδρο της Κοινότητας Γαλαρινού, για το σημαιοστολισμό και εφέτος του μνημείου του καπετάν Χάψα κατά τον εορτασμό της 10ης Ιουνίου 2012 και για τη φροντίδα του γ' αυτό όλο το χρόνο.

Τον αντιδήμαρχο του Δήμου Πολυγύρου κ. **Γιάννη Νύρρο** (Γαλάτιστα) και τους εργάτες καθαριότητας για το κόψιμο των χόρτων, το γενικό καθαρισμό και γενικά για τον ευπρεπισμό του μνημείου του καπετάν Χάψα και του πέριξ χώρου. Ελπίζουμε η ίδια φροντίδα να συνεχισθεί όλο το χρόνο, γιατί τον τόπο τον επισκέπτονται Σύλλογοι, άλλοι επισκέπτες και προπαντός Σχολεία και πρέπει να λάμπει. Αυτή άλλωστε είναι και εντολή του Δημάρχου κ. **Αστερίου Ζωγράφου**.

Τον μουσικό και μέλος του Συλλόγου μας κ. **Κώστα Τσολοδήμο** και την κομπανία του που στις 6 Ιουνίου 2012 μας χάρισαν, για άλλη μια φορά, μια αξέχαστη βραδιά αφιερωμένη στον **Νίκο Γκάτσο** (βλ. σχ. ρεπορτάζ σε άλλη σελίδα).

Τον κ. **Αντώνη Βερροιώτη** στον Πολύγυρο το κ. **Γιάννη Μπακίρα** στον Πολύγυρο και το κ. **Γιάννη Σταγκώνη** στον Άγ. Νικόλαο, για τη διακίνηση του Παγχαλκιδικού Λόγου.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΕΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ιδιαίτερες ευχαριστίες απευθύνουμε στον ιατρό και μεγάλο ευεργέτη του Συλλόγου μας κ. **ΓΕΩΡΓΙΟ ΒΑΓΙΩΝΑ**, που εδώ και χρόνια υποστηρίζει δυναμικά με γενναίες χορηγίες τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο και που εφέτος διέθεσε και πάλι υπάλληλο για τη λειτουργία των γραφείων του Συλλόγου την οποία αμείβει και ασφαλίζει ο ίδιος.

ΑΞΙΟΤΙΜΕ ΕΥΠΑΤΡΙΔΗ ΚΥΡΙΕ ΒΑΓΙΩΝΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΕΚ ΒΑΘΕΩΝ.

Π Ε Ν Θ Η

Στις 12-7-2012 έφυγε από τη ζωή ο συνεργάτης του Παγχαλκιδικού Λόγου **Κωνσταντίνος Βαβούσκος**, από το Κρούσοβο, ομότιμος καθηγητής της Νομικής Σχολής του ΑΠΘ, για πολλά χρόνια πρόεδρος της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, πνευματικό ανάστημα πρώτου μεγέθους με μέγια επιστημονικό και εθνικό έργο. Στη σύζυγό του, μέλλος του συλλόγου μας, και σατ παιδιά του, απευθύνουμε θερμά συλληπητήρια. ΑΙΩΝΙΑ ΤΟΥ Η ΜΝΗΜΗ

Η έκδοση του επόμενου 13ου τεύχους

Το επόμενο δέκατο τρίτο τεύχος του περιοδικού μας θα κυκλοφορήσει το Δεκέμβριο 2012.

Παράκληση οι εργασίες να αποσταλούν το αργότερο μέχρι 15 Νοεμβρίου 2012.

ΓΙΑ ΝΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΟΥΜΕ ΨΗΦΙΑΚΟ ΑΠΟΘΕΤΗΡΙΟ(Τράπεζα) ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Επείγουσα επιστολή-παράκληση
Προς όλους του Χαλκιδικιώτες και τους φίλους, ιδιώτες και φορείς

Αγαπητοί συμπατριώτες και φίλοι

Τα Δημοτικά τραγούδια της Χαλκιδικής αποτελούν το κυριότερο λαϊκό καλλιτεχνικό δημιούργημα του τόπου μας. Τα τραγουδάμε κάθε μέρα σε χαρές, σε πανηγύρια, σε παρέες, σε γλέντια παντού. Είναι πολλά «άσωτα» τα γραγούδια της Χαλκιδικής. Πολύς ο πλούτος. Αυτόν τον πλούτο που τον ανιχνεύουμε όλο και καλύτερα, που τον αναδεικνύουμε όλο και συστηματικότερα με τις χωραδίες που λειτουργούν στις πόλεις και στα χωριά μας και με τις Συναντήσεις των χωραδιών της Χαλκιδικής, που οργανώνει ο Σύλλογος μας τα δυο τελευταία χρόνια, για να σωθεί οριστικά και να μη κινδυνεύσει να χαθεί ή να αλλοιωθεί, αποφασίσαμε ως διοίκηση να τον συγκεντρώσουμε σε ένα ενιαίο

Ψηφιακό Αποθετήριο(κάτι σαν Τράπεζα)

Να συγκεντρώσουμε δηλαδή τα Δημοτικά Τραγούδια της Χαλκιδικής με τους στίχους, τη μουσική τους, τις πηγές που είναι δημοσιευμένα, τους εκτελεστές τους κλπ., να τα καταγράψουμε, να δημοσιοποιήσουμε το Αποθετήριο στο διαδίκτυο, να το συνδέσουμε με το εθνικό κέντρο τεκμηρίωσης, με γνωσιακές βάσεις δεδομένων κλπ., ώστε να είναι προσβάσιμο μέσω διαδικτύου εύκολα και γρήγορα στο ευρύ κοινό από οποιοδήποτε μέρος του πλανήτη.

Να μπορεί δηλαδή ο καθένας πληκτρολογώντας στον Η/Υ ένα ημιστίχιο ή έναν στίχο από το τραγούδι που επιθυμεί, να το έχει μπροστά του, να το διαβάσει, να ακούσει τον ήχο του, να το δει σε νότες βυζαντινές ή ευρωπαϊκές, και να δει σε ποια βιβλία είναι δημοσιευμένο και πότε. Έτσι ο πλούτος μας θα μείνει αιώνιος, θα διασωθεί, θα διαδοθεί, αλλά και θα τον απολαμβάνουμε εύκολα και γρήγορα δωρεάν και χωρίς κόπο.

Μεγάλη, τεράστια είναι η προσπάθεια, αλλά θα τολμήσουμε.

Για να επιτύχουμε χρηματοδότηση, ώστε να υλοποιηθεί η απόφασή μας, θα καταθέσουμε πρόταση-αίτηση για ένταξη μας στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Ψηφιακή σύγκλιση», που θα ανοίξει σε λίγες μέρες, σε συνεργασία με το Δήμο Πολυγύρου, ο οποίος διαθέτει Διαχειριστική Επάρκεια, ώστε αυτός να είναι ο Δικαιούχος και ο Παγχαλκιδικός να είναι ο Φορέας υλοποίησης του έργου και ελπίζουμε να πετύχουμε.

Για να συγκροτηθεί όμως ένας πλήρης φάκελος, ώστε με αξιώσεις να διεκδικήσουμε την ένταξή μας στο πρόγραμμα, χρειάζεται να συγκεντρωθούν:

1) ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ, ΤΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, ΤΑ ΦΥΛΛΑΔΙΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ,

2) ΟΛΑ ΤΑ CD (δισκάκια με Δημοτικά τραγούδια) ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕΙ ΑΠΟ ΣΥΛΛΟΓΟΥΣ, ΔΗΜΟΥΣ, ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ, ΑΠΟ ΙΔΙΩΤΕΣ ΚΑΙ ΆΛΛΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ.

Για αυτό καλούμε επειγόντως τους συγγραφείς, τους Συλλόγους, τους Δήμους και τις Κοινότητες, τα Σχολεία, τους ιδιώτες να ανταποκριθούν στέλνοντάς μας στα γραφεία 2310/32.38.39 ή 6946/470-157 τα βιβλία και τα CD ΜΕ ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ. Αν πάλι αδυνατείτε να τα στείλτε, σας παρακαλούμε τηλεφωνήστε μας να έρθουμε να τα παραλάβουμε από όπου βρίσκεστε. Μόνο κάντε σύντομα για να μη χάσουμε το πρόγραμμα.

Το υλικό που θα συγκεντρωθεί θα το κατατάξουμε όπως πρέπει, θα το υποβάλλουμε αρμοδίως, με λόγια απλά θα τους πούμε: «Αυτός είναι ο πλούτος μας αυτόν θέλουμε να ψηφιοποιήσουμε» και θα ζητήσουμε την ένταξή μας στο πρόγραμμα.

Με τιμή
ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Ενημέρωση προς τους συνεργάτες του περιοδικού

Οι εργασίες που έχουν σταλεί και δεν έχουν δημοσιευθεί μέχρι σήμερα φυλάσσονται στο αρχείο του Περιοδικού για τα επόμενα τεύχη. Εργασίες δημοσιευμένες ή μή δεν επιστρέφονται.

Υπενθυμίζεται ότι ο χρόνος δημοσίευσης ενός κειμένου δεν προσδιορίζεται από την ημερομηνία κατάθεσης στο περιοδικό αλλά από τη χρησιμότητα του, την επικαιρότητα του, το μέγεθος, τις ανάγκες του περιοδικού κ.λ.π.

ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΙΜΗΣ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΜΑΣ ΜΙΧΑΛΗ ΘΕΜ. ΚΑΡΤΣΙΩΤΗ

Το Συμβούλιο της Τοπικής Κοινότητος Στρατονίκης τίμησε στις 13-7-2012 με ειδική πλακέτα τον πρόεδρο μας κ. **Μιχάλη Καρτσιώτη**, για την πολύπλευρη δραση που επέδειξε και τις πολλαπλές υπηρεσίες που πρόσφερε στο Σχολείο, στην Εκκλησία, στην Κοινότητα, σε όλους τους άλλους φορείς (Συλλόγους, σωματεία αθλητικά και πολιτιστικά, συνεταιρισμούς κλπ.), και την κοινωνία του χωριού την περίοδο 1963-1977 που υπηρέτησε το χωριό, ως δάσκαλος,-διευθυντής του Σχολείου, ως αντιπρόεδρος του Εκκλ. Συμβουλίου και ως πρόεδρος της Κοινότητος.

“Για όλη του αυτή την προσφορά,” δήλωσε ο Πρόεδρος της Κοινότητας κ. Χρ. Μπρίκος, “Ο κ. Μιχ. Καρτσιώτης τιμήθηκε με πλήθος διακρίσεων από του Υπουργείο Παιδείας, από του Υπουργείο Πολιτισμού, από την Ακαδημία Αθηνών, από τους εκάστοτε Νομάρχες Χαλκιδικής από τους Μητροπολίτες μας, κηρύχθηκε ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ του Δημοτικού μας Σχολείου, ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ της Εκκλησίας μας με αποφάσεις των Επιτροπών των δύο φορέων και το όνομά του είναι γραμμένο με χρυσά γράμματα στις εντοιχισμένες μαρμάρινες πλάκες στον νάρθηκα της Εκκλησίας και στην αίθουσα τελετών του Σχολείου. Σήμερα, αν και πέρασαν πολλά, πάρα πολλά χρόνια από τότε, 35 ολόκληρα χρόνια, το έργο του φαντάζει αξεπέραστο, δεν ξεχάστηκε, η μνήμη της προσφοράς του παραμένει νωπή και ζωντανή και η τοπική Κοινότητα του απονέμει πλακέτα ΤΙΜΗΣ ENEKEN για παντοτινή ανάμνηση”.

Αποτελέσματα Εθνικών Εκλογών 17ης Ιουνίου 2012 στη Χαλκιδική

		Ενσωματωση 209 / 209	100,00%	Εγκυρο 69.382	99%	Άκυρα 466	1%	Λευκά 322	0%
Θέση	Κόμμα					2012 Ιούνιος		2012 Μάρτιος	
1		Νέα Δημοκρατία		34,90%	24.211	1	23,16%	16.354	1
2		ΣΥΡΙΖΑ Ενωτικό κοινωνικό μέτωπο		22,48%	15.596	1	14,51%	10.244	1
3		ΠΑΣΟΚ		14,64%	10.157	1	15,83%	11.181	1
4		Αλεξαρτιστικό Ελληνες - Πάνος Καμμένος		8,77%	6.088	0	12,89%	9.106	0
5		Λαϊκός Σύνδεσμος - Χρυσή Αυγή		6,20%	4.300	0	6,35%	4.487	0
6		Δημοκρατική Αριστερά		5,34%	3.705	0	5,95%	4.203	0
7		ΚΚΕ		2,70%	1.876	0	5,88%	4.154	0
8		ΛΑΟΣ		1,37%	949	0	2,77%	1.954	0
9		Εθνικού Λαϊκού Κινήματος		1,22%	843	0	0,00%	0	0

Από τη Χαλκιδική επανεξελέγησαν τρεις βουλευτές.

ΚΑΡΑΝΑΣΙΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΣ (Ν.Δ.), ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΙΓΓΛΕΖΗ (ΣΥ.ΠΙ.ΖΑ.), ΔΡΙΒΕΛΕΓΚΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ (ΠΑ.ΣΟ.Κ.)

Συγχαίρουμε και πάλι και τους τρεις για την επιτυχία τους.

Το Δ.Σ.

Τα τμήματα που θα λειτουργήσουν εφέτος

Το δ.σ. στη συνεδρίαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2012 αποφάσισε την περίοδο 2012-2013 να λειτουργήσουν τα εξής τμήματα:

Η χορωδία

Η μεικτή πολυυφωνική χορωδία του Συλλόγου που ιδρύθηκε το 2008, θα λειτουργήσει και εφέτος με τους παλιούς και τους νέους χορωδούς που θα προσέλθουν. Εφέτος θα εντείνουμε τις προσπάθειές μας, γιατί έχουμε βαρύτερο πρόγραμμα. Θα πάρουμε μέρος σε πέντε τουλάχιστο χορωδιακές συναντήσεις στους πέντε Δήμους της Χαλκιδικής, δύο προ των Χριστουγέννων και τρεις μετά, που θα οργανώσει ο Σύλλογός μας σε συνεργασία με τους τοπικούς Δήμους, στα πλαίσια του εορτασμού των 100 χρόνων από την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης, της Χαλκιδικής και της Μακεδονίας το 1912. Πέρα απ' αυτές έχουμε και άλλες προσκλήσεις. Για να βελτιώσουμε το επίπεδο χρειαζόμαστε μερικές ακόμα καλές φωνές. Ας φροντίσουμε να τις εξασφαλίσουμε.

Τα μαθήματα θα γίνονται κάθε **Τρίτη 8.00' - 9.30' μ.μ.** με έναρξη την Τρίτη 11 Σεπτ.

Υπεύθυνο μέλος του δ.σ. ορίσθηκε ο **κ. Θεόδωρος Τσαμούρης** 6971 897 214.

Διευθυντής της χορωδίας ο **κ. Νίκος Καλαϊτζής** 6947468535.

Το χορευτικό

Θα λειτουργήσει με τους περυσινούς χορευτές και χορεύτριες αλλά και με όσους άλλους και άλλες επιθυμούν να ασχοληθούν με αυτόν. Πέρυσι υπήρξε αρκετό ενδιαφέρον. Ελπίζουμε το ίδιο να ισχύσει και εφέτος.

Τα μαθήματα θα γίνονται κάθε **Τρίτη 7.00' – 8.00'** με έναρξη την Τρίτη 2 Οκτωβρίου.

Υπεύθυνο μέλος του δ.σ. ορίσθηκε ο **κ. Μάχη Κωστοπούλου** 693 247 403.

Χοροδιδάσκαλος ο καθηγητής Φυσικής Αγωγής **κ. Θεόδωρος Φλώρος** 6945361405.

Το τμήμα του κοσμήματος

Το τμήμα κατασκευής γυναικείων χειροποίητων κοσμημάτων θα λειτουργήσει και εφέτος, ύστερα από την περυσινή επιτυχή λειτουργία του, στη Θεσσαλονίκη, και το καλοκαίρι στην Αρναία.

Τα μαθήματα θα γίνονται κάθε Πέμπτη **7.00'- 8.00' μ.μ.** με έναρξη την Πέμπτη 11 Οκτ.

Υπεύθυνο μέλος του δ.σ. ορίσθηκε η **κ. Μάχη Κωστοπούλου** 693 247 403.

Θα διδάξει και πάλι η **κ. Άννα Κομνιανίδου** 6979 910 851.

ΓΕΝΙΚΑ

1.- **Η Έφορος κ. Ζηνοβία Ιππ. Πάχτα** θα έχει τη **γενική εποπτεία** όλων των τμημάτων του Συλλόγου και θα φροντίζει μαζί με τους υπευθύνους για την καλή λειτουργία τους.

2.- Τα τμήματα λειτουργούν μόνο για τα μέλη του Συλλόγου. Ο κανόνας αυτός θα εφαρμοσθεί πιστά από εφέτος.

3.-Το δ.σ. αποφάσισε από φέτος, για την κάλυψη μέρους των εξόδων λειτουργίας των τμημάτων (θέρμανση, καθαριότητα, φωτισμός, κλπ.), καθένας χορωδός χορευτής, μαθήτρια του κοσμήματος κλπ. να καταβάλει συμβολικά το ποσό των 3 ευρώ κατά μήνα αρχής γενομένης από τον Οκτώβριο 2012. Θα εισπράττονται με καταστάσεις από τους υπευθύνους των τμημάτων στην αρχή κάθε μήνα. Θα υπάρχει ευχέρεια καταβολής περισσοτέρων δόσεων ή και όλων των μηνών.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΡΟΜΩΝ

Σεπτεμβρίου – Δεκεμβρίου 2012

Σεπτέμβριος

Κυριακή 23 Σεπτεμβρίου	Ημερήσια εκδρομή. Επίσκεψη στο Μουσείο Βαλκανικών πολέμων στη Γέφυρα στο Πολεμικό Μουσείο στο Κιλκίς, στη Γουμένισσα και τα πέριξ.	Αναχώρηση ώρα 8.00' από πλατεία Χάφα. Αρχηγός ο κ. Θεόδωρος Τσαμούρης. Το άτομο 15 ευρώ. Δηλώσεις συμμετοχής στη κ. Μάχη 2310 413053 και 6932474037. Το γεύμα θα γίνει στην Γουμένισσα.
---------------------------	--	---

Οκτώβριος

Πέμπτη-Δευτέρα 18-22 Οκτωβρίου	Μεγάλη 5νημέρη εκδρομή στη Ρουμανία (Βουκουρέστι, Σιμπίου κλπ.). Ζητήστε πρόγραμμα. Η εκδρομή είχε προαγγελθεί με SMS προς όλους από 6-8-2012	Αναχώρηση ώρα 6.00' από πλατεία Χάφα. Υπεύθυνος Ι. Κοτσάνης 6936 950 188 και 2310 424 331. Το άτομο 220 ευρώ. Ήδη έχουν δηλώσει συμμετοχή 160 άτομα και υπάρχει και λίστα αναμονής.
Τετάρτη 24 Οκτωβρίου	Συνάντηση των νέων σε ηλικία μελών και φίλων του Συλλόγου και των νεοεισαχθέντων στα ΑΕΙ και ΤΕΙ.	Ώρα 20.00' στην Εστία για συζήτηση και διερεύνηση προτιμήσεων και προγραμματισμό δράσεων. Υπεύθυνος ο κ. Ζαφείρης Ι. Οικονόμου μέλος του Δ.Σ. 6932 287 825
Τετάρτη 31 Οκτωβρίου	Ομιλία του Γεν. Αρχιάτρου ε.α. κ. Χρήστου Παπαγιάννη με θέμα: <i>Η προσφορά του υγειονομικού σώματος στους Βαλκανικούς πολέμους.</i>	Ώρα 20.00' στην Εστία. Η ομιλία θα συνοδεύεται από διαφάνειες. Εντάσσεται στον εορτασμό των 100 χρόνων από την απελευθέρωση της Θεσ/νίκης & Χαλ/δικής.

Νοέμβριος

Σάββατο 3 Νοεμβρίου	5 ^η Συνάντηση Χορωδιών της Χαλκιδικής στην Αρναία με Δημοτικά τραγούδια. Συνδιορ- γάνωση με το Δήμο Αριστοτέλη.	Ώρα 8.00' στην αίθουσα του Πολιτιστικού Κέντρου Αρναίας με συμμετοχή των χορωδιών Αρναίας, Ιερισσού, Παλαιοχωρίου, Μεγάλης Παναγίας, Ζερβοχωρίων, Παγχαλκιδικού.
Σάββ.- Κυριακή 17 και 18 Νοεμβρίου	Διήμερη εκδρομή σε Ιωάννινα-Ζαγοροχώρια. Αρχηγός Γιάννης Κοτσάνης. Το άτομο περίπου 70 ευρώ.	Αναχώρηση ώρα 7.30' π.μ. από πλατεία Χάφα. Δηλώσεις συμμετοχής στην κ. Μάχη 2310 413053 και 6932474037
Τετάρτη 28 Νοεμβρίου	Παρουσίαση του νέου βιβλίου του γνωστού δημοσιογράφου Φαίδωνα Γιαγκιόζη: <i>1912-2012. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ</i> . Ένας συναρπαστικός αιώνας.	Ώρα 20.00' στην Εστία. Θα προβληθούν διαφάνειες και θα αναστηθούν παλιές μνήμες. Επετειακή εκδήλωση-ομιλία για τα 100 χρόνια της απελευθέρωσης της Θεσσαλονίκης και της Χαλκιδικής.

Δεκέμβριος

Σάββατο 1 Δεκεμβρίου	6 ^η Συνάντηση Χορωδιών της Χαλκιδικής στην Ορμύλια με Δημοτικά τραγούδια. Συνδιορ- γάνωση με το Δήμο Πολυγύρου.	Ώρα 20.00' στην αίθουσα ΠΟΛΥΤΡΟΠΟΝ με συμμετοχή των χορωδιών: Πολυγύρου (Πολιτιστικού), Ορμύλιας, Ταξιάρχη, Γαλάτιστας και Παγχαλκιδικού
Πέμπτη 20 Δεκεμβρίου	Χριστουγεννιάτικη γιορτή. Ο Παπαδιαμάντης και τα Χριστούγεννα, από το Στ. Παπαθανασίου. Μουσική: Τσολοδήμος, Μαρία, Μάρθα.	Στην Εστία ώρα 19.00'. Οργάνωση η έφορος κ. Ζηνοβία Ιππ. Πάχτα Πίτες, γλυκά, κεράσματα θα φέρουν οι νοικοκυρές. Το κρασί ο Σύλλογος. Κάλαντα και τραγούδια η χορωδία.

Το μνημείο της Απελευθέρωσης της Αρναίας
(2 Νοεμβρίου 1912)